

Täysistunto

Tiistai 12.6.2018 klo 13.59—18.11

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 18.11.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (13.59—16.00) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.00—18.11).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Paavo Väyrynen on aiemmin ilmoitettu tavoin palannut tänään hoitamaan edustajantointaan. Tervetuloa!

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 7.6.2018 antanut hallituksen esitykset HE 80-83/2018 vp, jotka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

2.2. Valtioneuvoston selonteot

Valtioneuvosto on 7.6.2018 antanut eduskunnalle selonteon VNS 3/2018 vp Suomen tuesta Afganistanille ja Suomen osallistumisen lisäämisestä Resolute Support -kriisinhallintaoperaatiossa. Selonteko otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

2.3. U-asiat

Valtioneuvosto on 7.6.2018 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asiat U 31-35/2018 vp, ja puhemies on lähettänyt ne käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asiasta U 31 lakivaliokunnan ja talousvaliokunnan, asiasta 32 talousvaliokunnan, asiasta 33 lakivaliokunnan, perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja liikenne- ja viestintävaliokunnan sekä asioista 34 ja 35 hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

2.4. Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin

Eduskunnalle ovat saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin KK 162, 172-176, 178-184, 186, 187, 189, 190, 193, 194, 202/2018 vp.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

3. Tapani Töllin vapautuspyyntö sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäsenyydestä Vapautuspyyntö VAP 39/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 13.6.2018 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 13.6.2018 kello 11.

4. Ajankohtaiskeskustelu kansainvälisen monenkeskisen yhteistyön haasteista Keskustelualoite KA 4/2018 vp

Keskustelu

Puhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 4. asiana on ajankohtaiskeskustelu kansainvälisen monenkeskisen yhteistyön haasteista.

Valtioneuvoston 10 minuutin puheenvuoron jälkeen myönnän kunkin eduskuntaryhmän edustajalle 2 minuutin vastauspuheenvuoron. Tämän jälkeen myönnän harkitsemasani järjestyksessä 2 minuutin vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Keskusteluun varataan aikaa korkeintaan 1,5 tuntia.

Ensimmäisen puheenvuoron käyttää ministeri Soini, 10 minuuttia. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.02 Ulkoministeri Timo Soini (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maamme turvallisuus ja hyvinvointi ovat perustavalla tavalla riippuvaisia kaikille yhteisistä pelisäännöistä ja niiden noudattamisesta. Järjestelmää haastetaan nyt monesta suunnasta. Sitä horjuttavat niin valtioiden muuttuneet voimasuhteet kuin suurvaltadynamiikan kehitys.

Yhdistyneet kansakunnat perustettiin toisen maailmansodan jälkeen tavallaan ”ei koskaan enää” -hengessä. Ihmisoikeusnormisto, taloudellinen järjestelmä sekä laaja sopimusverkosto ovat osoittautuneet suhteellisen kestäviksi, mutta ongelmiakin on. Järjestelmän rakenteellinen epätasapaino on korostunut kehitysmaiden vaurastuttua. Turvallisuusneuvoston pysyvät jäsenet noudattavat luomiaan kansainvälisiä pelisääntöjä valikoivasti. Ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltiokehityksen osalta kuva on kirjava. Monin osin on tapahtunut taantumista. Useat valtiot haastavat järjestelmän perusteita. YK:n kehittyminen monimutkaiseksi ja raskassoutuiseksi koneistoksi on heikentänyt sen tuloksellisuutta. Kentällä tapahtuneet väärinkäytökset eivät helpota tilannetta. Taloudellinen integraatio on edennyt, mutta hyvinvointi ei ole jakautunut tasaisesti. Muutos on ollut suuri, ja moni on pudonnut keltasta. Tämä on tuonut uutta liikehdintää ja myös yllättäviä vaalituloksia niin lännessä kuin muualla.

Arvoisa rouva puhemies! Suurvaltapolitiikka on palannut. Tämä vaikuttaa vahvasti kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän toimintaan. Voimapolitiikka ja kansallinen etu ovat ilmeisiä niin Yhdysvaltain, Kiinan kuin Venäjän toiminnassa. Tästä muutama sana.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Yhdysvaltain vetäytyminen eräistä kansainvälisistä sopimuksista ja järjestelyistä ja monenkeskisen järjestelmän kyseenalaistaminen ovat olleet Euroopalle kova pala. Lännessä yhteistyö näyttää saavan uusia kolhuja kokous kokoukselta. Tämä on antanut tilaa ennen kaikkea Kiinalle mutta myös Venäjälle. Euroopan unionilta odotetaan nyt vahvempaa roolia, ja sen yhtenäisyys korostuu.

Yhdysvaltain nykyhallinto on turvautunut enenevässä määrin yksipuolisiin kauppatoimiin. Yhdysvallat katsoo, että se pystyy paremmin ajamaan omia etujaan kahdenvälisesti. Suhtautuminen monenväliseen yhteistyöhön on muuttunut hyvin kriittiseksi. Yhdysvaltain uudella kauppapolitiikalla on todennäköisesti suuri vaikutus maailman talouskasvuun ja avoimen kaupan tulevaisuuteen. Myös Pariisin ilmastopöytäkirjasta irtautuminen sekä Iranin ydinohjelmasta eroaminen ovat osoituksia Amerikka ensin -politiikasta.

Yhdysvallat on myös entistä varauksellisempi ihmisoikeussopimusten ja YK:n ihmisoikeusvelvoitteiden suhteen. Sekä Kiina että Venäjä vastustavat perinteisesti ihmisoikeuksien universaalisuutta, ja nyt ne pyrkivät yhä aktiivisemmin luomaan vaihtoehtoja tulkintaa ihmisoikeuksista ja demokratiasta. On tärkeää, että EU toimii aktiivisesti tällä saralla.

Suomen kannalta on oleellista, että Yhdysvallat on jatkossakin sitoutunut Euroopan turvallisuuteen. Amerikka ensin -politiikalle on monia pidäkkeitä hallinnon ja kongressin taholta, eikä kuva Yhdysvalloista ole yksiselitteinen. Kysehän on pitkälti Yhdysvaltain itsensä johdolla rakennetusta järjestelmästä. Yhdysvaltain kanssa onkin tärkeää jatkaa vuoropuhelua, jotta länsimaiselle yhteistyölle ei aiheuteta vahinkoa. Helppoa tämä ei tule olemaan, mutta diplomatia ei ole pelkkää glorioalia.

Länsimaisen yhteistyön ongelmista hyötyy tällä hetkellä erityisesti Venäjä. Avautunut pelitila on käytetty esimerkiksi Syyriassa. Venäjä näyttää tällä hetkellä isompanakin maailmanpolitiittisena toimijana kuin mihin sen todellinen resurssipohja oikeuttaisi. Samalla Venäjä käyttää ei-sotilaallisia resursseja päämääriensä saavuttamiseksi uudella tavalla. Erityisesti pohditaan hybridioperaatioihin ja informaatiovaikuttamiseen vastaamista, vaikkei pidäkään ajatella niin, että näitä keinoja käyttäisi vain Venäjä.

Neljä vuotta sitten Venäjä liitti laittomasti Ukrainalle kuuluvan Krimin itseensä. Kyseessä on ilmeisesti ensimmäinen kerta toisen maailmansodan jälkeen, kun valtio pyrkii siirtämään itse tunnustamiaan kansainvälisiä rajoja voimakeinoin.

Venäjä suhtautuu ajoittain varsin omintakeisesti kansainvälisen yhteisön pyrkimyksiin selvittää asioita. On tärkeää toimia niin, että tiedon ja faktojen olemassaoloa ei aleta myös länsimaissa kyseenalaistamaan yleisemminkin.

Kiina suhtautuu kriittisesti kansainväliseen järjestelmään, jota se pitää länsivaltojen luomuksena. Kiina haluaa muokata kansainvälistä järjestystä vastaamaan paremmin sen kasvunutta painoarvoa, intressejä ja näkemyksiä. Kiina tekee tätä muun muassa omilla uusilla aloitteillaan ja luomalla uusia käsitteitä omista lähtökohdistaan. Kiina pystyy myös mobilisoimaan tukea tavoitteilleen taloudellisilla keinoilla. Tähän kehitykseen on Suomenkin kiinnitettävä yhä enemmän huomiota.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen turvallisuuden tärkeä peruspilari on toimiva sääntöpohjainen järjestelmä, joka pyrkii ehkäisemään ennalta kriisien syntymistä ja ratkaisemaan niitä rauhanomaisin mekanismein. Järjestelmän murtuminen ja sen myötä ennakoimattomuus ja sääntelemätön voimankäyttö horjuttaisivat vakavasti Suomen turvallisuutta. Suurvaltojen vastakkainasettelu ja voimapolitiikka ovat jo nyt muuttaneet lähialueemme tilannekuvaa monta sävyä synkemmäksi. Ydinpelote, jopa ydinaseen ensikäyttö, on ollut jälleen esillä. Yleinen epävarmuus on lisääntynyt.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Suurvallat ovat toistaiseksi noudattaneet ydinaseita koskevia sopimuksia, kuten ydinsulkusopimusta sekä Yhdysvaltain ja Venäjän välistä strategisten aseiden rajoittamista koskevaa sopimusta. Ydinalan turvallisuutta on onnistuttu lisäämään epävirallisilla aloitteilla, kuten Suomen koordinoimalla ydinterrorismin torjuntaa koskevalla ohjelmalla.

Olemme järkyttyneinä todistaneet kemiallisen aseiden kieltosopimuksen rikkomuksia. Eniten uhreja aiheuttavat kuitenkin tavalliset aseet. Olen tyytyväinen siitä, että Suomella on ollut vahva rooli asekauppasopimuksen toimeenpanossa. Suomi on etulinjassa myös silloin, kun etsitään vastauksia uuden teknologian, kuten autonomisten asejärjestelmien, asettamiin haasteisiin.

Arvoisa rouva puhemies! Globaalit turvallisuusuhat edellyttävät globaaleja ratkaisuja. Köyhyys ja eriarvoisuus, hallitsemattomat muuttoliikkeet, ilmastoasiat ja terrorismi ovat haasteita, joita yksikään valtio ei yksin pysty ratkaisemaan. Tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä. Kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän puolustaminen ja edistäminen on yksi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan strategisista painopistealueista. Jotta tässä onnistutaan, Euroopan unionin yhtenäisyys on välttämätöntä.

Mutta meidän on nähtävä, että elämää on myös EU:n ulkopuolella. Kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän vahvistaminen edellyttää yhteistoimintaa samanmielisten kumppaneiden kanssa Aasiassa, Latinalaisessa Amerikassa ja Afrikassa. Keskustelin juuri viime viikolla useiden afrikkalaisten kollegojeni kanssa yhteistyön vahvistamisesta YK:n ja sääntöpohjaisen järjestelmän tukemiseksi. Moni oli huolestunut niin Yhdysvaltain kuin Kiinan toimista, moni toivoi EU:lta suunnannäyttäjän roolia.

Meidän on jatkettava vuoropuhelua myös kansalaisjärjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa. Heillä on asiantuntemusta ja intoa toimia niin ilmaston ja ihmisoikeuksien puolesta kuin hybridiuhkien torjumiseksi. YK on kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän selkäranka. Euroopan unionin ja Suomen on entistäkin aktiivisemmin tuettava YK:ta ja oltava uudistamassa sitä. Myös eurooppalaisilla järjestöillä, kuten Etyjillä ja Euroopan neuvostolla, on oma tärkeä roolinsa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Suomen eduskunnalla ja sen edustajilla ja eduskuntapuoluilla on vaikuttavat kansainväliset yhteistyömekanismit ja verkostot. Näiden merkitys on tärkeä kansainvälisen järjestelmän vahvistamisessa. Parlamentaarikkojen kansainväliset tapaamiset eri järjestöissä ja konferensseissa antavat tilaisuuden vuoropuheluun ja ajatus-tenvaihtoon. Kansainvälinen sääntöpohjainen järjestelmä on puolustamisen arvoinen, ja, arvoisa rouva puhemies, Suomi on etulinjassa sen puolustamisessa.

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi eduskuntaryhmien puheenvuorot.

14.13 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näinä aikoina sanotaan maailmanpolitiikasta, että se on voima, joka puhuu. Se on voima, joka puhuu, mikä tarkoittaa sitä, että voimapolitiikka pitkälle vietyinä on ottanut sopimusperusteista, sääntöpohjaisuudesta niskalennkkiä. Voidaan myös sanoa, että voimapolitiikka tietyllä tavalla henkilöityy korostetusti tällä hetkellä kolmeen.

Pelissäännöt ovat pienten turva. Pelissäännöt ovat kaikkia varten mutta ovat nimenomaan pienten turva. Sopimusperusteista yhteistyötä tarvitaan hyvinkin monesta syystä, jotka ulko-ministeri tässä äsken hyvin selvitteli, ei vähiten ilmastomuutoksen hillitsemiseksi, terrorismin kurissa pitämiseksi ja kukistamiseksi, sotien lopettamiseksi tai köyhyyden pois kit-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

kemiseksi, ja tähän tarvitaan kyllä suurten voimaa. Se ei riitä, että pienemmät ja kaikki muut ovat tässä asiassa aktiivisia, vaan tarvitaan suurten voimaa.

Tässä viitattiin Euroopan unionin rooliin. Se voi olla vastuun ja järjen ääni, ja sen tulee keskittyä isoihin asioihin, kun se on rauhanprojekti. Tälläkin hetkellä sen pitää olla globaalistikin rauhanprojekti, ja jotta se voi sitä olla, sen pitää varjella toimintakykyään ja yhtenäisyyttään, ja sillä on nyt tässä tilanteessa oma mahdollisuutensa. Ja kun puhutaan EU:sta, pitää samaan hengenvetoon liittää myös Etyjin rooli ja Euroopan neuvoston tärkeä rooli sääntöperusteisuuden vaalimisessa.

Arvoisa puhemies! Olennaista on, että tässäkään tilanteessa ei hellitetä. Kun me uskomme sopimusperustaisuuteen, me suomalaiset ja muutkin, on jatkettava toimia. Ei saa antaa periksi. Tässä vaaditaan meiltä myös kärsivällisyyttä tämän tärkeän periaatteen puolustamisessa ja YK:n puolustamisessa. Sanonkin loppuun näin, että kun aiemmin puhuttiin, että se on voima, joka puhuu, korvataan se sanomalla: se on yhteinen vastuu, joka kantaa ja pelastaa.

14.16 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Euroopan unionin poliittinen asema on heikentynyt huolestuttavasti lyhyessä ajassa. Viime kevääseen asti oltiin huolissaan lähialueellamme lähinnä Itämeren jännityksen lisääntymisestä. Nyt on nopeasti kriisiytynyt transatlanttinen suhde Yhdysvaltain ja EU:n välillä.

Äskeisessä G7-maiden kokouksessa liittokansleri Merkel kuvasi tilanteen osuvasti: Presidentti Trumpin toiminta oli järkyttävä ja masentava kokemus. Nyt saatiin viimein todiste sille, että Trump ei välitä liittolaisistaan ja hänelle vain Yhdysvallat on tärkeä. Euroopalle tämä tarkoittaa sitäkin selvemmin, että Euroopan maiden on yhdessä puolustettava Euroopan periaatteita ja arvoja ilman, että voimme luottaa Yhdysvaltain tukeen. Meidän on kysyttävä itseltämme, missä asioissa meidän on nyt toimittava yksin. — Lainasin näinkin pitkälti, koska tässä on hyvin tiiviisti sanottu se, mistä nyt on kysymys.

Euroopan unionia haastetaan nyt kahdesta suunnasta: idästä ja lännestä. On selvää, että lännen sekaannus antaa Venäjälle monia etuja, joita se käyttää johdonmukaisesti hyväksi. Edellä lainatut Merkelin sanat ovat kovaa tekstiä, ja on tärkeää huomata, että emme ole ulkopuolisia. Olemme sataprosenttisesti samassa eurooppalaisessa veneessä soutajan paikalla.

Suomella on kaksijakoinen ongelma. Olemme kauppaa-, ulko- ja turvallisuuspolitiikassa erittäin riippuvaisia hyvästä yhteistyöstä Yhdysvaltain kanssa. Kun meidän on siis aina oltava pitkässä juoksussa hyvissä suhteissa Yhdysvaltoihin ja nähtävä tilapäisten ongelmien yli, meidän on oltava myös päättäväisesti ja lojaalisti EU:n yhteisten tavoitteitten puolella.

Ulkomaankaupasta poikkeuksellisen riippuvaisena maana me tarvitsemme muun muassa toimivaa WTO:ta, vapaakauppaa, Pariisin ilmastopöytäkirjan, yhteistä turvallisuuspolitiikkaa ja jatkon Iranin ydinrajoitussopimukselle. On surullista, että juuri nyt, kun EU:n pitäisi olla vahva ja yhtenäinen ulospäin, sitä repivät brexit, pakolaiskysymys ja Itä-Euroopan sisäiset, eripuraa aiheuttavat, arvoihin liittyvät ongelmat.

Eurooppa tarvitsee nyt pikaisesti keskinäistä lojaalisuutta ja vahvaa, harkitsevaa johtajuutta. Tässä toiminnassa Suomella on oltava keskeinen rooli. Emme ole ulkona. Olemme sisällä.

14.18 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioiden piittämättömyys sodan jälkeen rakennetun monenkeskisen sääntöpohjaisen yhteistyön pelisään-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

nöistä antaa aihetta vakaviin huoliin. Tämän vaurautta, vakautta ja turvallisuutta maailmaan tuoneen yhteistyön vaihtoehdot ovat joko anarkia tai sotilaallisesti tai taloudellisesti vahvemman pyrkimys sanella itselleen sopivin järjestys, ja nämä tiet vievät konflikteihin, sotiin ja inhimillisiin kärsimyksiin. Kasvavan keskinäisriippuvuuden maailmassa eivät ydinasevallatkaan saavuta kestäviä etuja muiden kustannuksella vaan ainoastaan tässä monenkeskisessä yhteistyössä.

Tässä tilanteessa on tärkeätä, että Suomi ja Euroopan unioni, johon kohdistuu nyt suuria odotuksia, toimivat kaikin tavoin sääntöpohjaisen yhteistyön puolesta ja käsittelevät ja sanktioivat sen rikkomuksia samalla tavoin, oli sitten kysymys Krimin miehittämisestä, Pariisin ilmastositomuksen noudattamisesta, WTO-sääntöjen rikkomisesta tai YK:n turvaneuvoston vahvistaman Iranin ydinsitomuksen kunnioittamisesta.

Suomikin joutuu varautumaan voima- ja sanelupolitiikan synnyttämiin ongelmiin, mutta emme saa tyytyä vain varautumiseen. Meidän on myös käytettävä kaikkia mahdollisuuksiamme vaikuttaa kansainvälisen kehityksen vakauttamiseksi sääntöpohjaisessa yhteistyössä ja myös omalla toiminnallamme ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen sitoutuneena rauhanvälittäjänä ja arvostettuna kriisinhallinnan osaajana ja — toivottavasti — myös jälleen kehitysyhteistyötä täysimääräisesti välineenä käyttäen. Suomen turvallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia edistämme parhaiten, kun jatkamme tiiviissä kansainvälisessä yhteistyössä osallistuvana, sotilaallisesti liittoutumattomana maana.

Koko ihmiskunnan tulevaisuutta uhkaaviin ilmastomuutoksen, luonnon monimuotoisuuden vähenemisen tai varallisuuden maailmanlaajuisen keskittymisen [Puhemies koputtaa] ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäättömän kehityksen haasteisiin voidaan menestyksellisesti vastata vain sitoutumalla laajaan kansainväliseen yhteistyöhön.

14.21 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Afrikka on Euroopan kohtalonkysymys, kuten ulkoministeri Soini on todennut. Afrikan väestönkasvu on nopeinta maailmassa mutta yhteiskunnan kehitys ei ole pysynyt tämän väestönkasvun tahdissa. Etenkin nuorisotyöttömyys on korkealla, ja monelle nuorelle afrikkalaiselle Eurooppa siintää unelmissa.

Yksi lääke Afrikan talouskasvun vauhdittamiseksi on taloudellinen yhdentyminen nimenomaan Afrikan unionin maiden kesken. Tullien poistaminen loisi maanosan kokoisen sisämarkkinan. Afrikan vapaakauppa-alueen perustamisessa onkin otettu nyt viime aikoina lupaavia ensiaskelia. Mutta ehkä hieman yllättäen tutkimusten mukaan, kun afrikkalaisten varallisuus kasvaa, itse asiassa kasvaa myös paine muuttaa kohti Eurooppaa, koska rahaahan sinänsä tällainen muuttokin vaatii. Afrikan maissa tarvitaan hyvää hallintoa, tasaisempaa tulonjakoa ja ammatillisen koulutuksen lisäämistä. Näillä eväillä Suomikin nousee aikanaan kehitysmaasta teollisuusvaltioksi.

Arvoisa puhemies! Toinen Suomelle hyvin tärkeä ulkopoliittinen kysymys on tietysti Venäjä. Viime aikoina on kuulunut joidenkin eurooppalaisten äärioikeistolaisten puolueiden vaatimuksia Venäjä-pakotteiden purkamisesta. Näiden samojen puolueiden uskotaan vastaanottavan rahoitusta Venäjältä. Siniset pitävät tällaista toimintaa Suomen kansallisen edun vastaisena ja myös turvallisuuden vastaisena. Suomessa kaikkien puolueiden tulee pitää tiukasti kiinni siitä, että yhteisistä pakotteista ei peräännyttä, ennen kuin Venäjä on osoittanut edistystä niissä askelmerkeissä, jotka tähtäävät rauhaan Ukrainassa. Pakotteista omalta osaltaan kärsineiden suomalaisten huolen ja ärtymyksen ei pidä joutua turhaksi ja merkityksettömäksi. Jokaisen maan on noudatettava yhteisiä pelisääntöjä.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Sinisten mielestä Suomi tarvitseekin sääntöpohjaista monenkeskistä kansainvälistä yhteistyötä. [Juho Eerolan välihuuto] Kaikella on hintansa — arvoisa edustaja Eerolakin — mutta yhteistyö tuottaa Suomelle myös hyvinvointia.

14.23 Mika Raatikainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansainvälisessä monenkeskisessä yhteistyössä ja varsinkin kehitysavussa on haasteita. Joku voisi jopa sanoa, että kyse on kehittymättömyysrahasta, sillä tulokset eivät useinkaan puhu puolestaan. Ulkoasiainneuvos ja eläköitynyt suurlähettiläs Matti Kääriäinen on kirjoittanut aiheesta kirjan Kehitysavun kirous. Jos ette usko meitä perussuomalaisia, kuulkaa edes sellaista ihmistä, joka on tutkinut tuloksia paikan päällä. Hän sanoo, että kehitysapu saattaa jopa lisätä kurjuutta. Voin sen itse allekirjoittaa yli kymmenen vuotta kehitysmaissa asuneena.

Tänä vuonna monenkeskistä kehitysapua myönnetään vajaat 170 miljoonaa euroa. Globaalisti kehitysapua on pumpattu biljoonia. Oletteko havainneet merkittävää kehitystä? [Eva Biaudet: Kyllä!] Näyttää vahvasti siltä, että ulkoasiainneuvos Kääriäinen tietää, mistä puhuu. Usein monenkeskinen kehitysapu ei mene sille kuuluisalle ruohonjuuritasolle, missä sitä tarvitaan. Rahat menevät Maailmanpankki-ryhmästä lähtien erilaisille kehitysyhtiöille ja pankeille, jotka pehmeillä ehdoilla vipaavat ikään kuin hyvää hyvyttään kehitysmaihin rahaa. Jokainen voi kaupunkilais- tai maalaisjärjellä miettiä, kuinka pehmeä toimija tällainen pankkiryhmittymä on. Toimivaksi osoittautuneita konsepteja, kuten esimerkiksi Finnfundia, sen sijaan kannattaa kehittää jatkossakin.

Perussuomalaisilla on oma vaihtoehto, jonka esittelimme edellisessä vaihtoehtobudjetissamme. Se perustuu vapaaehtoisuuteen ja nimenomaan ruohonjuuritason auttamiseen, josta hyötyvät eniten heikoimmassa asemassa olevat, kuten naiset ja kouluttamattomat ja lapset. Meidän mallissamme kansalainen saa halutessaan itse valita verotuksen kautta kohteen, johon kehitysavun sijoittaa. Kehitysaputoimijat hyväksyisi ulkoministeriö. Annettava kehitysapu olisi 200 euroon asti verovähennyskelpoinen.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisen mallin suurin tavoite on kehitysavun vaikuttavuuden merkittävä parantaminen. Panos—tuotto-ajattelu toimii tässäkin. — Kiitoksia.

14.25 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään Singaporen kokouksen jälkitunnelmissa on helppoa yhtyä niiden Korean niemimaalla asuvien ihmisten iloon, joilla on suuret odotukset tästä tilanteesta. Tietysti eteläkorealaisilla ja myös pohjoiskorealaisilla ajatus Koreoiden yhdistymisestä on ilmassa. Ennen kaikkea on tärkeää, että saadaan ydinasevapaa Korean niemimaa, saadaan perheet yhdistymään ja saadaan ihmisoikeudet ja kansalaisvapaudet uudestaan voimaan. Tämä siellä toivottavasti tapahtuu.

Samaan aikaan kaksi suurvaltaa, Venäjä ja USA, ovat molemmat omilla toimillaan romuttaneet kansainvälistä järjestystä, Venäjä tietysti rikkomalla kansainvälistä turvallisuuspolitiikan pelikirjaa Ukrainan osalta, USA irtautumalla ilmastopöytäkirjasta ja irtautumalla kaupan pelisäännöistä maailmassa. On aivan selvä, että pienet maat eivät pärjää tällaisessa maailmassa, joka toimii ilman sääntöjä. Siinä puhuvat silloin suuret. Suomen etu, meidän kaltaistemme maiden etu, on tietysti pitää huolta kansainvälisistä pelisäännöistä.

Toivon olevani ulkoministerin kanssa samaa mieltä siitä, että EU tässä tilanteessa ei ole osa ongelmaa vaan osa ratkaisua. Meidän on vahvistettava omaa osallistumistamme EU:hun, luotava EU:sta se järjestelmä, joka tukee kansainvälisen kaupan pelisääntöjä, joka

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

hoitaa ilmastoasioita ja joka hoitaa ympäristöasioita maailmassa. Se voi hoitaa pakolaiskysymyksiä. Se voi olla aktiivisempi Afrikassa, johon täällä on jo viitattu.

Meidän tulisi myöskin aivan samalla tavalla kuin ministeri totesi pitää huolta omasta kehitysyhteistyöpolitiikastamme ja tuestamme maailmanjärjestö YK:lle. On hyvin noloa tänä päivänä liikkua suomalaisena silloin kun puhutaan meidän kehitysyhteistyöpanostuksestamme, koska se on ollut viime vuosina nyt liian alhaista. Se tilanne pitää korjata.

Aivan lopuksi, kun katsotaan tilannetta, jossa ikään kuin pelisäännöt maailmassa ovat menossa uusiksi ja palikat ovat liikkeessä, tämä on vaarallinen tilanne pienelle toimijalle kuten Suomelle, mutta se ehkä antaa myöskin uusia mahdollisuuksia luoda uusia yhteyskumppanuuksia, toimia esimerkiksi Afrikan maiden kanssa yhdessä, etsiä maailmasta niitä, jotka haluavat rakentaa pelisääntöjen pohjalle tätä kansainvälistä järjestystä, ja tätä luovaa hetkeä pitäisi myöskin pienen, ketterän maan, kuten Suomen, käyttää hyväkseen.

14.28 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nopean ilmastomuutoksen, leviävien konfliktien, isojen muuttoliikkeiden, valtamerten saastumisen, globaalien tuotantoketjujen ja veroparatiisien aikakaudella on selvää, että maapallon maiden ja ihmisten kohtalot ovat yhteenkietoutuneita. Me olemme kaikki lopulta samassa veneessä. Globaalit ongelmat vaativat globaaleja ratkaisuja, monenkeskistä kansainvälistä yhteistyötä.

Monenkeskisen yhteistyön on oltava aidosti monenkeskistä, ei läntisten teollisuusmaiden sanelua muulle maailmalle. Esimerkiksi maailmanlaajuiseen verotukseen liittyvät asiat tulisi käsitellä monenvälisesti YK:ssa eikä vain teollisuusmaiden kesken. Suurvaltojen hallitsema YK:n turvallisuusneuvosto on ollut valitettavan kykenemätön ratkomaan konflikteja. YK-järjestelmää tarvitaan, mutta sen on toimittava nykyistä paremmin. Ongelmista huolimatta meidän on entistä vankemmin puolustettava sopimiseen ja yhteistyöhön perustuvaa maailmanjärjestystä, sillä mitään muuta tietä ei lopulta ole. On ajettava koko ihmiskunnan asiaa eikä vain yksittäisten maiden lyhyen tähtäimen itsekkyyttä.

Arvoisa puhemies! Lähi-idän tilanne on erittäin jännittynyt. Trumpin viimeaikaiset päätökset vetäytyä Iranin ydinsopimuksesta ja siirtää suurlähetystö Tel Avivista Jerusalemiin ovat lisänneet Lähi-idän jännitteitä. Suomen, EU:n ja koko kansainvälisen yhteisön tulisi nyt toimia Lähi-idän tilanteen liennyttämiseksi kaikin keinoin. On tärkeää, että muu kansainvälinen yhteisö pitää kiinni Iranin ydinsopimuksesta. Suomen ja EU:n on tuettava Israelin laittoman miehityksen päättymistä Palestiinassa ja aitoa rauhanprosessia maiden välillä. Lisäksi Turkin hyökkäys Pohjois-Syyrian kurdeja vastaan on tuomittava selkeästi. Suomen on myös noudatettava kansainvälisiä sopimuksia ja lopetettava kaikki asekauppa sotaa käyviin ja ihmisoikeuksia rikkoviin maihin, kuten Saudi-Arabiaan ja Arabiemiraatteihin, jotka käyvät veristä sotaa Jemenissä.

Arvoisa puhemies! Suomen on oltava maailman lääkäri, ei asekauppias. Lääkärin työkalupakkiin kuuluu myös kehitysyhteistyö, ja sen rahoituksen taso on saatava nousemaan.

14.30 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Vanha sanonta kuuluu, että ketju on yhtä vahva kuin sen heikoin lenkki, ja kansainvälisessä yhteisössä ja yhteistyössä tämä pätee varsin hyvin. Maailman valtiot ovat vuosien saatossa sopineet lukuisista säännöistä ja pelisäännöistä, joiden tarkoituksena on tehdä maailmanmenosta ja yhteistyöstä vakaampaa, ennakoivampaa ja tavoitteellisempaa. Mutta jos yksikin merkittävä taho eräänä päivänä puhtaasti kansallisista lähtökohdistaan käsin ja voima-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

politiikkaa osoittaen päättää toimia vastoin yhteisesti sovittuja sääntöjä, on yhteistyön koko perusta helisemässä. Juuri näin on käynyt, kun Venäjä vuonna 2014 päätti kaapata Krimin niemimaan itselleen, ja näin kävi myös, kun USA:n presidentinhallinto sanoutui irti Pariisin ilmastopimuksesta ja hiljattain päätti asettaa myös Eurooppaa purevia tuontitulleja. Me emme todellakaan tarvitse kauppasotaa ja uhittelua tässä entuudestaan se-kavassa maailmantilanteessa. Toivokaamme, että edes viime yön huipputapaaminen Sin-gaporessa tuottaisi liennytystä ja jopa kestäväää positiivista tunnelmaa.

Myös EU:n sisällä kuplii. Eräät jäsenvaltiot, kuten Puola ja Unkari, haastavat unionin yhteisesti sovittuja perusarvoja. Brexit on puolestaan sellaisen kansalaismielipiteen loppu-tulos, joka todennäköisesti oli ulkopuolistenkin tahojen vaikuttamisen kohteena — oire häikäilemättömyydestä sekin.

Hybridivaikuttamisen riskiä ei pidä aliarvioida Suomessakaan. Tästä tutkijatkin ovat va-roittaneet. Meillä on pian edessä kolmet vaalit täällä Suomessa — olkoonkin, että hybridi-vaikuttamisen tarve puhtaasti maakuntavaaleihin vaikuttaa yhä epätodennäköisemmältä.

Talman! Mitt i villervallan måste också ett litet land som Finland kunna navigera, och helst navigera rätt. Också om vi har den trygga nordiska familjen och EU-medlemskapet som ryggsöd måste också viktiga nationella vägval göras. Ett viktigt sådant som gjorts redan för länge sedan är att Finland är en aktiv, konstruktiv aktör i alla sådana multilaterala or-ganisationer, vid alla de bord där beslut fattas som angår, och ändå påverkar oss.

I denna tid när stormakterna utmanar — för att inte säga direkt föraktar — elementära delar av multilateralt samarbete behövs kontinuitet och konstruktivitet mer än på länge. Därför ska Finland fördjupa sin roll i krishantering, medling, utvecklingssamarbete, i verk-ställandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling, och inför sitt EU-ordförandeskap nästa år formulera en tydlig proeuropeisk agenda för sina egna målsättningar och för EU:s fram-tid.

Talman! Finland ska inte vara Beobachtern — observatören. Vi ska vara aktören.

14.33 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansainvälispoliitti-nen toimintaympäristömme on muuttunut entistä epävakammaksi. Nykyistä kansainvälis-tä järjestystä ja vapaata kaupankäyntiä ei voi pitää itsestäänselvyytenä. Ja kun Suomi on vientivetoinen maa, meidän on senkin takia tärkeää puolustaa vapaata ja reilua kauppaa, jo-hon kytkeytyvät arvot demokratiasta, ihmisoikeuksista, ihmisarvosta ja oikeusvaltioperi-aatteista.

Pohjois-Korean julmat ja laajamittaiset ihmisoikeuksien loukkaukset, myös sanan- ja uskonnonvapauden rajoitukset, jäivät tämän päivän huipputapaamisessa taka-alalle. Ta-voite ydinaseriisunnasta on kuitenkin välttämätön lähtökohta rauhankehitykselle ja avaa toivon mukaan oven myös ihmisoikeuksien tarkastelulle. Olipa presidentti Trumpin poli-tiikasta mitä mieltä tahansa, mielestäni tänään ei ole syytä kyynisyyteen, vaan on annetta-va hänelle kiitos siitä, että nyt on ainakin yritetty jotakin Korean niemimaan katastrofipe-säkkeen avaamiseksi.

Samalla kun katseet kohdistuvat Kaakkois-Aasiaan, on syytä muistaa savuava kriisipe-säke Lähi-idässä. Israelin ja Iranin välit ovat Syyrian sodan vuoksi kiristyneet. Iranin ra-hoitus ja aseellinen tuki Lähi-idän terrorijärjestöille muodostavat jatkuvan uhan alueelle. Juuri joitakin päiviä sitten Iranin ylin johtaja ajatollah Ali Khamenei tviittasi, että Israel on pahanlaatuinen syöpäkasvain Länsi-Aasian alueella ja se pitäisi poistaa ja hävittää.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Lähi-idässä Suomen keskeinen avustuskohde on ollut palestiinalaisten koulutusjärjestelmä, mikä on hyvä kohde, mutta valitettavasti uudetkin koulukirjat edistävät marttyyriutta ja sotaa, kuten arvostettu IMPACT-se-tutkimuskeskus on ollut huolestunut koko palestiinalaishallinnon opetussuunnitelman läpäisevästä radikalisoitumisesta. Mielestäni Suomen hallituksen olisi tärkeää arvioida, mikä on Suomen toimintaperiaate tässä kysymyksessä. Me annamme erittäin ristiriitaisen signaalin, mikäli osoittautuu, että olemme valtiona mukana tukemassa jihadismia ja vihapuhetta.

Puhemies Paula Risikko: Nyt pääministeri on pyytänyt puheenvuoroa — enintään 3 minuuttia. Sen jälkeen käynnistämme debattikeskustelun.

14.36 Pääministeri Juha Sipilä: Arvoisa puhemies! UTP:n selonteossa kaksi vuotta sitten todettiin, että toimintaympäristömme muutos jatkuu voimakkaana niin lähialueella kuin maailmanlaajuisestikin. Muuttuneelle toimintaympäristölle todettiin olevan ominaista muutoksen nopeus ja ennustamattomuus. On hyvä, että tänään myöskin täällä salissa keskustellaan tästä tilanteesta. Kansainvälinen asemamme perustuu taitoomme ymmärtää muuttuvaa toimintaympäristöämme.

Ulkoministeri Soini totesi, että voimapolitiikka ja itsekäs kansallisen edun ajaminen ovat tehneet paluun. Yleinen epävarmuus ja arvaamattomuus ovat lisääntyneet. Kansainvälisen luottamuksen kulmakivet ovat globaalit instituutiot, säännöt sekä sopimuksien noudattaminen. Nämä kaikki ovat nyt heikkenemässä.

Suomelle on tärkeää, että palaamme pian toisiamme kunnioittavaan sääntömääräiseen yhteistyöhön ja monenväliseen kauppaan, jossa noudatetaan yhdessä sovittuja pelisääntöjä, neuvotellaan ja ratkotaan ongelmia yhdessä. Suomen ehdoton etu on kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän rakentaminen ja vahvistaminen.

Arvoisa puhemies! Toimintaympäristön muutos sekä muun muassa Venäjän ja Yhdysvaltain toiminta ovat luoneet paineita myös Euroopan unionin toiminnalle. Erityisesti nyt, kun maailma ympärillämme hieman horjahtelee, tulee EU:n ottaa paikkansa, pysyä yhtenäisenä ja vahvana. EU ei saa ajautua maailmanpolitiikan sivustakatsojaksi. Euroopan unionin paikka on myös aktiivisesti vaikuttaa. Näin tulee olla jatkossakin. Unionin aktiivisena ja osallistuvana jäsenmaana olemme kokoamme suurempi toimija myös kansainvälisesti.

EU:n on oltava tinkimätön vapaan kaupan puolustaja. Meidän on jatkettava aktiivista yhteistyötä eri alueiden kanssa. Uusia kauppasopimuksia tulee tehdä ja kesken olevat neuvottelut saattaa loppuun. Meidän on vakuutettava niin sisäiset kuin ulkoisetkin kumppanimme siitä, että protektionismi ja sisään käpertyminen eivät edistä yhteisiä tavoitteitamme. Sama pätee myös ilmastopolitiikkaan. EU:n on myös otettava yksiselitteinen johtajan rooli ilmasto- ja ympäristöpolitiikassa, kuten myös ihmisoikeuksien ja demokratian puolestapuhujana sekä puolustajana. Meillä ei ole vaihtoehtoja.

No, mitä Suomi sitten tekee? Olemme johdonmukaisesti painottaneet kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän merkitystä ja sen vahvistamista niin kahdensivuisissa tapamisissa kuin myös EU-kokouksissa. Tulemme jatkamaan määrätietoisesti ja aktiivisesti tätä toimintaa.

Puhemies Paula Risikko: Nyt sitten käynnistetään vastauspuheenvuoropyyntöjen mahdollisuus. Myönnän 2 minuutin vastauspuheenvuoroja. Pyydän varaamaan niitä painamal-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

la V-painiketta ja nousemalla seisomaan. Nämä vastauspuheenvuorot aloittaa edustaja Vanhanen. — Olkaa hyvä, 2 minuuttia.

14.40 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä keskustelu osoittaa sen, että me hyvin yhteisellä tavalla miellämme tämän haasteen, joka tällä hetkellä on. Edustaja Sarkkinen teki pitkän listan globaaleista haasteista, joiden ratkaisemiseksi tarvittaisiin sopimuksia ja yhteisiä järjestöjä. Samalla on suoraan sanoen surkea paradoksi se, että meillä on valtioita ja vielä enemmän poliittisia voimia, jotka vähättelevät näitä sääntöjä, ovat valmiita rikkomaan niitä, haluavat heikentää kansainvälisiä järjestöjä.

Samalla meillä on ympäri maailmaa ja myös Euroopassa paljon poliittisia voimia, jotka hakevat kansallista sisäpoliittista valtaa suoraan sanoen yllyttämällä ihmisiä, puhumalla suvereniteetista ja kansallisen edun tavoittelusta. Se yhdistelmänä tähän, mitä nämä suuret valtiot tällä hetkellä tekevät, muodostaa kyllä äärimmäisen hankalan yhtälön. Joskus tämänlaisen aselman edessä pitää tietysti kysyä, mitä me teemme vastataksemme tähän. Siihen on loppujen lopuksi aika pelkistetyt ja yksinkertaiset vastaukset.

Ensimmäinen on se, että meidän pitää itse noudattaa ja puolustaa tiukasti niitä sopimuksia, joissa olemme mukana — välillä tekee mieli sanoa pilkuntarkasti, vaikka tiedän, että se aiheuttaa ärtymystä monissa. Mutta jos sopimuksia rikotaan, niin jokainen rikkomus on lupalappu muille rikkoa sitä edelleen, ja siitä kierre alkaa.

Toiseksi meidän pitää, aivan niin kuin pääministeri äsken totesi, kansainvälisissä yhteyksissä voimakkaasti puolustaa kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää.

Omalle väelle meidän pitää myös sanoa, että me olemme valmiita tinkimään suvereniteetista, kun me neuvottelemme kansainvälisiä sopimuksia. Silloin niiden sopimusten alaan liittyvissä asioissa me pienen siivun luovutamme suvereniteetista mutta saamme vastapainoksi vakaamman toimintaympäristön ja yhteiset pelisäännöt, ja se hyöty on paljon suurempi kuin se osa, jonka luovutamme yhteisessä pöydässä ratkaistavaksi. Tämä on se iso kysymys, joka oikeastaan määrittää sen asennoitumisen, miten me suhtaudumme kansainvälisten kysymysten ratkaisuun.

14.42 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vanhanen lausui viisaita sanoja juuri äsken, tärkeitä havaintoja.

Mutta haluan puuttua yhteen yksityiskohtaan, joka on minusta todella tärkeä tulevien vuosikymmenten näkökulmasta, ja se on ilmastonmuutoksen ja väestökehityksen vaikutus Afrikkaan. Olin todella tyytyväinen, kun edustaja Elo nosti tämän asian esille. Tällä hetkellä väestöennusteet kertovat, että 2050-luvulla ollaan Afrikassa tilanteessa, jossa on 2,5 miljardia ihmistä nykyisten 1,2 miljardin sijasta. Tuossa maanosassa on silloin alle 25-vuotiaita ihmisiä yli miljardi. Jos ei nyt aleta näitten asioiden, Afrikan tilanteen, eteen tehdä jotakin, meillä on edessä ihmisten pakeneminen ilmastonmuutoksen runnomalta, väestökehityksen vaivaamalta alueelta. Siellä tarvitaan puhdasta vettä, siellä tarvitaan ruokaa, siellä tarvitaan koulutusta, siellä tarvitaan työpaikkoja, infrastruktuuria ylipäättään.

Olisi mielenkiintoista kuulla, pääministeri Sipilä, teidän näkökulmanne siihen, voisiko eurooppalainen yhteistyö keskittyä. Siellähän käytetään kehitysapuun yhteensä jäsenmaiden ja komission toimesta noin 55 miljardia euroa vuodessa. Olisiko nyt aika keskittyä siihen, että koordinoidaan tätä afrikkalaisten auttamista ikään kuin tämmöisenä eurooppalaisena Marshall-apuna Afrikkaan päin? Mekin olemme saaneet apua, ja nyt tulisi aika vah-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

vistaa tuon maanosan tulevaisuutta. Minusta siinä olisi kelpo teko vahvalle Euroopan unionille, lähteä liikkeelle tässä asiassa, ja minusta Suomen pitäisi olla vahvana vaikuttajana tässä keskustelussa näitten asioitten eteenpäinviemiseksi.

14.44 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun katsoo itään, kun katsoo länteen, ei voi olla miettimättä, onko pienellä maalla sittenkään tällaisessa myllerryksessä kauheasti roolia muutoin kuin reagoida siihen, mitä isojen voimien temmellyskentällä tapahtuu. Ottamalla tämänkaltaisen sivustaseuraajan asenteen Suomen tarina, toisen maailmansodan jälkeisen kehityksen valossa, ei olisi turvannut meille liikkumavaraa eikä olisi turvannut meidän kansainvälisen asemamme vahvistumista. Näin muodoin, vaikka voimapolitiikka haastaa juuri parhaillaan multilateralismia ja keskinäisriippuvuuden maailmaa ja kansainvälisiä instituutioita, on erityisen vahva tarve sille, että me sinnikkäästi jatkamme aktiivisen ulkopoliittikan merkeissä eri toimenpiteitä koskien.

Suomella on aloitteellinen rooli kansainvälisessä politiikassa — tasavallan presidentti on tästä oivana esimerkkinä — ja se jopa kansainvälisessä ja eurooppalaisessa yhteydessä omaa korkean profiilin aktiivisuudessaan. Katsokaamme Itämeren, katsokaamme, mitä tulee tapahtumaan arktisella alueella. Siinä voi olla isompienkin ratkaisujen avaimia käsisämme. Ja niin edelleen, Ukrainaakaan millään tavoin unohtamatta.

On tärkeää, että Suomella voi olla aktiivinen rooli, myönteinen rooli, rakentava paikka kansainvälisessä politiikassa, pitäen samalla tietysti huolen siitä, että pienten asema tulee turvattua. Siitä Suomella on erinomaisia näyttöjä tilillään tällä hetkellä ja myöskin käytössään sellaiset näkökannat huomista varten, joiden varassa myös Suomen asema tulee hoidettua, samalla kun edistämme myönteistä kansainvälistä kehitystä.

14.46 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan Aasiasta kuuluu kummia, positiivisessa mielessä kummia. Siellä ovat presidentit Donald Trump ja Kim Jong Un kertomassa maailmalle, niin kuin on nykyään kenties mahdollisesti se uusi normaali, eli ohi entisten totuttujen mallien kaksi johtajaa vain keskenään, vain korkeintaan tulkit ovat paikalla, ja kysyisin: mikä on meidän hallituksemme kanta tähän, onko tämä kenties joku sellainen tulevaisuuden linja, että tulevaisuudessa kenties ohi entisten järjestömallien maan johtajat neuvottelevatkin keskenään ja sitten osa jää vain lehdelle soittelemaan eikä pääse mukaan vaikuttamaan?

Sitten tästä kehitysavusta, mikä tässä edustaja Raatikaisen puheessa tuli: Olen pikkasen eri mieltä siitä, kun Raatikainen sanoi, että se ei ole aiheuttanut mitään. Kyllä sillä on ollut merkitystä. Sillä on vähennetty suuressa määrin lapsikuolleisuutta Afrikan maissa. Mutta tässä on ollut se iso paradoksi, että kun mitkään rakenteet eivät ole samanaikaisesti muuttuneet, niin se on johtanut sitten siihen, että seuraavassa sukupolvesta on ollut entistä enemmän näitä kehitysavustettavia, ja tämä väestönkasvu, mikä maailmassa on — mikä on tullut tässä monessa puheessa — on suurin tekijä, mikä aiheuttaa näitä. Ilmastomuutoksen syy, monien sotien syy, nälänhädän syy on tämä valtava väestönkasvu, mikä nimenomaan tuolla Afrikan maissa ja Lähi-idässä on. Tästä kysyisinkin meidän ulkoministeri Soinilta: Nyt kun tässä esiteltiin tämä meidän kehitysapumalli, mikä perussuomalaisilla on ollut usean vuoden, niin mitä mieltä olette tänä päivänä siitä? Olisiko siinä sellaista ratkaisun avainta, millä tätäkin ongelmaa voitaisiin helpottaa?

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

14.48 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni ulkoministeri Soini käytti tänään kenties yhden parhaista puheenvuoroistaan, mitä itse olen todistanut. Minusta Soini kuvasi hyvin myös ne pohjavirrat, isot virrat, mitkä näkyvät tässä kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän muutoksessa: transatlanttisen muutoksen, Yhdysvaltojen toiminnan, Trumpin toiminnan, brexitin, toisaalta Venäjän voimapolitiikan ja toisaalta Kiinan tämmöisen ekspansiivisen talouspolitiikan, joka on myös valtapolitiikkaa. Kun kansainvälinen sääntöpohjainen järjestelmä on haastettu, niin kysymys kuuluu: miten Suomi parhaiten on osana turvaamassa sitä? Tänään tässä salissa on käytetty erinomaisia puheenvuoroja kautta linjan.

Kenties kysyisin nyt yhdestä työvälineestä, nimenomaan kehitysyhteistyöstä ja tavoista, joilla voidaan niitä juurisyitä eri konfliktialueilta poistaa, poistaa niitä työntäviä syitä, minkä takia ihmiset joutuvat jättämään kotinsa ja pakenemaan kenties mantereelta toiselle. Nyt kun lisätalousarvion yhteydessä on käyty keskustelua siitä, että päästöhuutokauppatulot ovat kasvaneet, kysyisin mielelläni hallituksen ministereiltä: voitaisiinko näitä lisääntyneitä päästöhuutokauppatuloja käyttää yhä enemmän kehitysyhteistyöhön ja kansainväliseen ilmastorahoitukseen?

Ja toisena asiana: Kun puhutaan täällä väestön lisääntymisestä, eikö tehokkain keino myös ulkoministeri Soinin mielestä ole tyttöjen ja naisten itsemääräämisoikeuden turvaaminen, seksuaali- ja lisääntymisterveyden turvaaminen? Eikö se ole yksi parhaimpia keinoja, jolla voidaan myös väestökehitystä hallita?

14.49 Jutta Urpilainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muistan, kun aloitin kansanedustajan työni tässä talossa 15 vuotta sitten, että silloin oli aika laajasti vallalla sellainen käsitys, että markkinatalouden myötä leviävät maailmassa myöskin länsimaiset arvot, oikeusvaltioperiaate, demokratia, ihmisoikeudet ja niin edelleen. Nyt kun katson 15 vuoden jälkeen, valitettavasti huomaa, että näin ei ole käynyt — kun katsomme vaikka Kiinaa, katsomme Venäjän kehitystä mutta katsomme myöskin tämän päivän Yhdysvaltoja, meidän keskeistä transatlanttista liittolaistamme, joka on myöskin tänä päivänä vahvasti kyseenalaistamassa näitä länsimaisia arvoja. Täällä moni kollega on todennut, että suurvaltapolitiikka tänä päivänä korostaa voimankäyttöä, ja vaikka täytyy sanoa, että nuo ensimmäiset uutiset tämän päivän presidenttien tapaamisesta Aasiasta ovat kieltämättä positiivisia, niin silti koen vahvasti, että maailmaa ei voida rakentaa vain suurvaltojen välisiin, kahdenvälisiin diileihin, vaan siihen tarvitaan sääntöperustaista, monenkeskistä yhteistyötä, ja se on toki, niin kuin täällä moni on todennut, myöskin pienen maan, niin kuin Suomen, etu.

Arvoisa puhemies! Meille keskeinen viitekehys toimia monenkeskisen sääntöperustaisen yhteistyön parissa on tietenkin Euroopan unioni. On todella surullista, että tässä tilanteessa, kun Euroopalla olisi tuhannen taalan paikka nostaa profiilia vaikkapa Lähi-idän kriisin ratkaisijana tai vahvistaa rooliaan Afrikan kehityksen tukijana, me olemme sisäisesti niin hajallaan. Jos katson pelkästään Yhdysvaltojen toimia vaikkapa Lähi-idässä — presidentti Trumpin päätös siirtää lähetystö Jerusalemiin tai päätös irtautua Iranin sopimuksesta — tämä antaisi Euroopalle nyt aivan uudenlaisen mahdollisuuden nostaa profiilia myöskin kansainvälisenä, globaalina toimijana, jos se siihen kykenisi. Näenkin niin, että ensi vuoden Suomen EU-puheenjohtajuuskausi antaa nyt myöskin mahdollisuuden rakentaa Euroopan unionista entistä vahvempaa, yhtenäistä globaalia toimijaa, ja toivon, että Suomi tämän tilaisuuden käyttää.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

14.52 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Sipilä totesi, että Euroopan unionin pitää ihmisoikeuksia ja demokratiaa viedä voimakkaasti eteenpäin. Olen tästä täysin samaa mieltä. Samaan aikaan äärimmäisen ongelmallista on se, että EU:n jäsenmaista Puola ja Unkari etunenässä rikkovat näitä EU:n perusperiaatteita, ja silloin jos me viemme eteenpäin kaikkialla maailmassa demokratiaa, ihmisoikeuksia ja sananvapautta, niitä on erittäin vaikea viedä eteenpäin, jos samaan aikaan meidän omassa järjestökentässä toimivat maat rikkovat näitä arvoja.

Toisaalta jos ajatellaan sitten sitä, että EU on tehnyt esimerkiksi Turkin kanssa pakolais-sopimuksen, ja Turkin toimintaa ihmisoikeuksia ja demokratiaa vastaan — sitä, miten kurdejen kimppuun niin omassa maassa kuin Syyriassa hyökätään ja heitä pommitetaan ja tapetaan — niin ei tätä voi kestää.

Ulkoasiainvaliokunta vieraili Lontoossa, ja tapasimme myös ylähuoneen ulkoasiainvaliokunnan, ja kysyin lordeilta, miten he näkevät Naton roolin tässä, että eikö Naton pitäisi reagoida, kun Naton jäsenmaat Puola, Unkari ja Turkki rikkovat ihmisoikeuksia ja perusperiaatteita. He katsoivat hetken aikaa ihmeissään ja sanoivat, että eihän Nato ole mikään järjestö, joka olisi perustettu näitä perusarvoja edistämään. Portugali, Kreikka ja Turkki liittyivät Naton jäseniksi ja olivat diktatuureja silloin. Eli ei Nato ole länsimaisten demokraattisten valtioiden yhteisö, oli lordien viesti.

Arvoisa puhemies! Niin kuin ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Vanhanen sanoi, kansainvälisiä sopimuksia pitää pilkulleen noudattaa. Mutta samalla lailla pitää pilkulleen noudattaa myös niitä periaatteita, jotka meillä on, ja silloin me emme voi käydä esimerkiksi asekauppaa Saudi-Arabian tai Arabiemiraattien kanssa tai ostaa puolustustarvikkeita Israelista. Nekin sotivat näitä meidän periaatteita vastaan.

Puhemies Paula Risikko: Myönnän tässä vaiheessa kolme vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen ministeri Virolainen, ja sen jälkeen jatkuu vielä. Nämä kolme henkilöä ovat Biaudet, Essayah ja Huovinen.

14.54 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin sanoa puheenjohtaja mutta sanon puhemies. — Hans Rosling on kirjoittanut mielenkiintoisen kirjan viime vuonna, jota suosittelen todella paljon kaikille näille kyynikoille, jotka ovat ajatelleet, että kehitysavulla tai kansainvälisellä yhteistyöllä ei olla saatu kehitystä aikaan. Hyvin suuri joukko maita itse asiassa on siirtynyt äärimmäisestä köyhyydestä eteenpäin huomattavasti enemmän keskivaiheen toimeentulon maiksi, ja suuri osa ihmisistä on koulutuksen ja työn parissa, ja mielestäni se on erinomainen osoitus siitä, että meidän on panostettava myöskin kehitysyhteistyöhön ja kansainväliseen yhteistyöhön, myöskin muuhun kuin vain kauppaan.

Edustaja Vanhanen sanoi täällä todella viisaasti, että meidän pitää itse noudattaa näitä kansainvälisiä sopimuksia. Kun ajattelemme, että tällainen sääntöperustainen maailma on sellainen, joka on myöskin meille turvallinen, niin siinä mielessä olisi kyllä huomattavasti paljon enemmän panostettava tähän kansainväliseen yhteistyöhön. En puhu vain kehitysyhteistyöstä, siihen toki myös ja sisällöllisesti, mutta myös siihen, että meidän osaamista ja meidän ihmisvoimavaroja voisi enemmän panostaa eri kansainvälisissä järjestöissä. Se on aivan välttämätöntä, jotta olisimme sellainen varteenotettava toimija sekä EU:ssa että globaalisti, esimerkiksi Norjan ja Ruotsin vierellä.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Voi sanoa, että on monia sopimuksia, joiden noudattamisessa Suomi ehkä ei ole ollut niin hirveän tarkka — puhutaan ihmisoikeussopimuksista erityisesti, ja ehkä olemme ottaneet vähän liian itsestään selvänä sen, että olemme niin hyviä näiden ihmisoikeussopimusten kunnioittamisessa — mutta tähän kannattaisi kyllä nyt panostaa. [Puhemies koputtaa] Me olemme olleet esimerkki esimerkiksi tasa-arvon edistäjänä, mutta CEDAW, Istanbulin sopimuksen täytäntöönpano, puhumattakaan jostain ILO 169:stä — siellä on vielä paljon tekemistä. [Puhemies: Aika!] Turvallisuus tulee nimenomaan ihmisoikeuksista.

14.56 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän edistäminen on yksi Suomen turvallisuuspolitiikan pilareista, ja YK-järjestelmä on puolestaan sitten yksi sen keskeisistä toimijoista. Kuitenkin tuon maailmanjärjestön rakenteessa ja myöskin työskentelytavoissa on parantamisen varaa, aivan kuten täällä ulkoministeri puheessaan totesi. Turvallisuusneuvoston halvaantuminen ja kykenemättömyys päätöksiin Syyrian kaltaisessa humanitäärisessä katastrofissa on todella surullista. Myöskin YK:n muutamien alajärjestöjen kuten ihmisoikeusneuvoston ja Unescon muuttuminen alustaksi yksipuolisille Israelia tuomitseville päätöslauselmille vie uskottavuutta näitten toimijoitten työstä.

Täytyy todeta se, että myöskään Suomen oma äänestyskäyttäytyminen muun muassa maailmanperintökomiteassa, joka koski Länsimuuria juutalaisten pyhänä kohteena, joka haluttiin kieltää, ei ansaitse puhtaita papereita. Suomi pidättäytyi tuossa äänestyksessä äänestämisestä.

Myöskään kehitysapuleikkaukset eivät millään tavalla kohenna Suomen uskottavuutta YK-toimijana.

Mutta kuten täällä on tuotu esille, suuremmat paineet varmasti tulevaisuudessa tulevat kohdistumaan ilmastopakolaisuuteen ja muuttoliikkeeseen. Silloin joudumme arvioimaan YK:n pakolaissopimusta ja sen toimivuutta tässä ajassa. Tasavallan presidentti aikoinaan valtiopäivien avajaiskeskustelussa varovasti tätä asiaa halusi avata. Haluaisinkin kysyä ulkoministeriltä: olisiko Suomen mahdollista ajaa sitä, että tuota pakolaissopimusta lähdettäisiin miettimään, miten sitä voitaisiin tässä päivässä ja tässä ajassa lähteä tekemään sel-laiseksi, että se olisi tämän päivän kriiseihin sopiva ja mahdollisesti tuleviin suuriin ilmas-topakolaisvirtoihin ja myöskin muuttoliikkeen lisääntymiseen sopiva?

14.58 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! 12-vuotias poikani muutama vuosi sitten sanoi: ”Maailmasta on tullut pelottava paikka.” Sinä kesänä oli paljon terrori-iskuja. Myöhemmin tuona samana vuonna kuuntelin Esko Valtaojan luentoa, joka aloitti ihmiskunnan historiasta ja kävi läpi, miten olemme tähän päätyneet, ja sanoi, että koskaan ei ole ollut näin hyvin. Sekä poikani että Valtaoja ovat oikeassa. On saatu paljon kehitystä aikaan, ihmisiä nostettu äärimmäisestä köyhyydestä, lapsia koulutettu, tarttuvia tauteja hävitetty. Näiden saavutusten luulisi sitovan ihmiskuntaa tiukemmin yhteen ja kannustavan edelleen tällä samalla tiellä, mutta ainakin osittain näyttää käyneen toisin. Epävarmuus on kasvanut, kriisit pitkittyneet ja monimutkaistuneet, ja ihmisoikeusloukkauksiakaan ei ole saatu kuriin.

Me puhumme paljon sodasta. Kuka puhuisi rauhasta? Jotta kriisejä voidaan ennalta ehkäistä, me tarvitsemme pitkäjänteistä kehityspolitiikkaa, ja tällä kaudella tehdyt leikkaukset tähän työhön ovat olleet valitettavia ja myös Suomen kansainvälistä asemaa heikentäviä. Afrikasta pitää puhua mutta samaan aikaan pitää vahvistaa kehitysyhteistyön resurs-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

seja eikä leikata niitä. YK:n ilmastopolitiikka ja Agenda 2030 -työ tarvitsevat tukemme. Jotta voimme olla tukena YK:ssa, meidän pitää olla vahvoja myös EU:ssa. Olisin halunnut kysyä hallitukselta: Millainen silta aiotaan rakentaa, vai aiotaanko rakentaa, Suomen tulevien puheenjohtajuuksien välille, kun saamme ensin Euroopan neuvoston puheenjohtajuuden ja sen jälkeen EU:n puheenjohtajuuden? Eikö tätä tilannetta kannattaisi käyttää nykyistä paremmin hyödyksi?

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Virolainen, siitä paikalta riittää, 2 minuuttia.

15.01 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Anne-Mari Virolainen: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on ilmaistu vakava huoli kansainvälisestä, monenkeskisestä sopimuspöytäkirjasta järjestelmästä. Se on aivan aito huoli. Ja varsinkin kun kauppa-, ulko- ja turvallisuuspolitiikka nivoutuvat niin tiiviisti yhteen, niin haluan nyt kommentoida tätä kauppapolitiikan näkökulmasta, ja ehkä tarpeen on muistuttaa myös WTO:n roolia.

WTO luo sääntöjä, valvoo, että sääntöjä noudatetaan, ja sitten kolmantena vaiheena, jos tulee sopimusrikkomuksia, käsittelee ne. Tällä hetkellä meidän suurin ongelmamme kauppapolitiikan suhteen on se, että WTO ei toimi niillä edellytyksillä, joita sillä pitäisi olla. Taustana ovat teollisuusmaiden ja kehitysmaiden erilaiset näkemykset mutta myös — kuten täälläkin monessa puheenvuorossa on jo mainittu — Yhdysvaltojen lisääntynyt kritiikki järjestelmää kohtaan. Akuuttina ongelmana on erityisesti se, että riitojenratkaisumekanismiin kuuluvaan valituselimeen tällä hetkellä ei saada valittua uusia tuomareita, koska Yhdysvallat blokkaa sen. Tämä on sellainen asia, mikä meidän pitää saada ratkaistua mahdollisimman nopeasti, koska se on meidän pienen vientivetoisen maamme ensisijainen etu, että se toimii. Samoin nämä Yhdysvaltojen protektionistiset, yksipuoliset toimet haittaavat Euroopan kauppaa, ja me olemmekin sitoutuneet siihen, että teemme määrämuotoisia vastatoimia. Tasapainottavista toimenpiteistä päätetään ensi torstaina, suojatoimien tutkinta on meneillään, ja WTO-riita on käynnistetty 1.3.

No, näihin olemassa oleviin ongelmiin ei löydy yhtä yksiselitteistä helppoa vastausta, ja senpä takia voisin sanoa, että meidän suomalaisten ja Euroopan unionin pitää toimia yhteinäisesti. Meidän pitää pyrkiä edistämään kauppaa siellä, missä siihen on mahdollisuus, ja tällä hetkellä kauppasopimukset näyttävät olevan toimivia. Ja sitten WTO:ssa pitää ottaa esiin myös uudet aiheet, sellaiset, mitkä edistävät meidän kaikkien keskinäistä yhteistyötä, esimerkiksi sähköinen kauppa tai investointien helpottaminen. — Jatkan, kun saan seuraavan puheenvuoron.

15.03 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Väestönkasvu keskittyy Afrikan ja Etelä-Aasian köyhimpiin maihin, ja ilmastonmuutos vaikeuttaa elinoloja monilla alueilla, kuten tiedämme. Nämä tekijät voivat kiihdyttää muuttoliikettä lyhyelläkin aikavälillä. Konflikteista on tullut pitkäkestoisia ja vaikeammin ratkaistavia. Konfliktit toimivat kasvualustana ääriajattelulle ja kiihdyttävät muuttoliikettä. Eurooppa, Lähi-itä ja Afrikka vaikuttavat merkittävästi toistensa tulevaisuuteen.

Monenkeskisten järjestöjen toimintaan liittyy merkittäviä haasteita ja ristiriitoja. Monenkeskisellä yhteistyöllä voidaan kuitenkin parhaiten vastata ilmastonmuutokseen, äärimmäiseen köyhyysen, eriarvoistumiseen, epätasaiseen väestökehitykseen ja hallitsemattomiin muuttoliikkeisiin. Monenkeskisellä yhteistyöllä on saavutettu merkittäviä neuvot-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

telutuloksia, kuten vaikkapa Agenda 2030 ja sen sisältämät kestävän kehityksen tavoitteet sekä Pariisin ilmastopöytäkirja.

Täällä on hyvä keskustella kehitysyhteistyöstä ja kehityspolitiikastakin, koska se tähän kokonaisvaltaiseen turvallisuuteen ja monenkeskiseen yhteistyöhön tiukasti liittyy, mutta haluan tässä puheenvuorossa kuitenkin sanoutua irti ajatuksesta, että vapaaehtoisilla lahjoituksilla pystyttäisiin tekemään pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä. Minä en pysty näkemään, että se sillä tavalla onnistuu, vaan tässä kyllä aina tarvitaan valtioita, ja meidän täytyy muistaa, että tätä perinteistä kehitysyhteistyötä tarvitaan erittäin monessa hauraassa valtiossa vielä tänä päivänä ja vielä hyvin pitkään eli sen aika ei ole vielä mennä.

Tietenkin on upeata, että niitä saavutuksia, kuten edustaja Huovinenkin totesi, on saatu paljon aikaan. On aika hankalaa sanoa, että mitään ei ole tapahtunut. Erittäin paljon on tapahtunut, mutta me tarvitsemme lisää potkua ja me tarvitsemme polun siihen 0,7:ään. Olen ehdottomasti sitä mieltä.

15.05 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän iltapäivän keskustelu on ollut kyllä erinomaisen huojentava ja hieno kuulla. Eduskunnassa vallitsee, voi sanoa, laidasta laitaan hyvin yksituumainen asenne ja ajattelutapa, monenkeskisen yhteistyön suuri arvostus ja tehtyjen sopimusten kunnioitus. Tämä on vahva tuki myös hallitukselle ja presidentille, kun he tekevät ulkopolitiikkaa käytännössä. Erinomaisen hyvän näin.

Sitten iso asia koskee sitä, että kun kaikki ovat samaa mieltä siitä, että monenkeskinen yhteistyö on haasteiden kohteena, niin mitä voidaan tehdä. Kaikesta tästä, mitä täällä on lausuttu, mielestäni törmäämme joka ikinen kerta siihen, että se meidän todellinen työkalumme tässä on Euroopan unioni. Euroopan unionin pitäisi ottaa isompi rooli, mitä täällä on toivottu, ja Suomen pitäisi olla sitä yhteistyötä omalta osaltaan rakentamassa. Ilman vahvaa toimijaa ei ole niissä pöydissä pärjättävissä, joissa tämän maailman suuret johtajat Yhdysvalloista Kiinaan ja Venäjään ovat. Euroopan unioni on se ainut mahdollisuus, ja tämän tajuaminen ja siihen satsaaminen on meille iso asia.

Saksan liittokansleri Merkel sanoi, että Euroopan pitää oppia seisomaan omilla jaloillaan. Se oli viisaasti sanottu. Se ei suuntaudu ketään vastaan, vaan se Eurooppa, jota Saksan Merkel rakentaa, jota meidän pitää rakentaa, on yhteistyön Eurooppa myös ulospäin.

Lopuksi on syytä esittää kiitokset ja onnittelut Korean sopimuksesta. Se on merkittävin viime vuosien positiivinen asia. Vaikka sen ehkä tekivätkin väärät henkilöt monen mielestä, [Eduskunnasta: Väärin sammutettu!] niin se on kuitenkin positiivinen maailmanrauhan kannalta, harvinainen viime vuosien tapahtuma. Lisäksi, kun katsotaan, miten tämä saatiin aikaan, niin rohkenen epäillä, että ilman monenkeskistä yhteistyötä, YK:n päättämiä pakotteita Pohjois-Koreaa kohtaan, tätä neuvottelupöytää ei olisi syntynyt. Sanoisin, että tämä oli monenkeskisen yhteistyön voitto.

15.07 Lenita Toivakka kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää ja instituutioita todella horjutetaan hyvin monelta suunnalta. Aivan kuten tässä aiemmissa puheenvuoroissa on sanottu, on tärkeää nyt löytää ne tekijät ja ne oikeat keinot tukea tätä järjestelmää ja Suomen pitää EU:n sisällä olla vahvasti tekemässä työtä. Ja vahva EU on tässä erittäin tärkeä toimija. Tässä on tilaa tällä hetkellä toimia ja myöskin ottaa enemmän valtaa tukea näitä instituutioita.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

YK:ta on ehkä aiheestakin arvosteltu, ja se varmasti tarvitsee uudistumista. Mutta usein unohtuvat ne aikaansaannokset, mitä YK on saanut ihan viime vuosinakin synnytettyä, eli esimerkiksi Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteet ja Pariisin ilmastopöytäkirja, vaikka siitä Yhdysvallat on myöhemmin irtisanoutunut. Ne ovat merkittäviä toimia, globaaleja toimia, tämän maailman hyväksi ja nimenomaan vielä maailman kaikkein köyhimpien ja huono-osaisimpien hyväksi. Näitä asioita täytyy myös Euroopan ja Suomen olla vahvasti jatkossakin edistämässä.

Ulkomaankauppaministeri mainitsi Maailman kauppajärjestö WTO:n vaikeudet, jotka ovat olleet jo pitkään tiedossa, ja nyt tietenkin vaikeudet ovat vielä voimistuneet, kun Yhdysvaltojen kritiikki nimenomaan tätä järjestöä kohtaan on ollut hyvin vahvaa. Nyt olisi kiinnostavaa tietää, miten Eurooppa ja miten EU aikovat tukea WTO:n vahvistamista, koska vaikka teemme aktiivisesti eri puolilla maailmaa kahdenvälistä kauppasopimuksia, jotka ovat todella kannatettavia ja hyviä asioita pienen Suomen kannalta, silti tarvitsemme globaaleja kaupan sääntöjä, jotta kaupankäynti olisi reilua ja ihmisoikeuksia kunnioittavaa kaikkialla maailmassa. Onko tästä jotakin näköpiirissä, miten WTO:ta voitaisiin vahvistaa ja keiden kanssa?

15.09 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Presidentinvaalien aikaan käynnistyi keskustelu feministisestä ulkopolitiikasta. Haluan jatkaa sitä tässä jos senkin vuoksi, että usein ulkopolitiikassa äänessä tässäkin salissa ovat miehet.

Tarkastelu feminististen lasien läpi tuo näkyviin turvallisuuspolitiikan sukupuolittuneisuuden. Feministisen ulkopolitiikan tavoitteena on oikaista tätä epätasapainoa. Kestävä yhteiskunta rakentuu, kun kaikki ovat mukana. Konfliktien ratkaisemisessa on välttämätöntä varmistaa, että naiset ovat mukana toimijoina. Samoin jälleenrakennuksessa on huomiotava ihmisoikeuksien toteutuminen ja naisten yhteiskunnallisen aseman parantaminen.

Keskeinen osa feminististä ulkopolitiikkaa on naisiin kohdistuvan väkivallan lopettaminen. Seksuaalista väkivaltaa käytetään sodankäynnin välineenä. Jokaisen fyysisen turvallisuuden varmistaminen on kestävä rauhan välttämätön edellytys. Tätä voidaan turvata tukemalla sitä, että rikolliset saadaan oikeuteen, auttamalla rikosten uhreja, integroimalla entisiä sotilaita osaksi yhteiskuntaa sekä tuomalla esiin yhteys aseiden hallitsemattoman leviämisen ja naisiin kohdistuvan väkivallan välillä.

Kehityspolitiikassa tulee parantaa tyttöjen ja naisten asemaa sekä seksuaali- ja lisääntymisoikeuksia. Naisten poliittisten ja taloudellisten oikeuksien turvaaminen parantaa demokratian toimivuutta ja vakautta. On myös asetettava vaatimuksia kauppaneuvottelujen sukupuolivaikutusten arvioinnille.

Arvoisa puhemies! Suomi on nostanut ulkopolitiikassaan naisten ja tyttöjen aseman parantamisen. Me toteutamme nytkin satunnaisesti feminististä ulkopolitiikkaa, mutta tulevaisuudessa meidän tulee onnistua siinä systemaattisesti niin kahden- kuin monenvälisessä yhteistyössä. Puhe naisten ja tyttöjen oikeuksista jää poliittiseksi sanahelinäksi, ellei niiden toteutumista ja rahoituksen kehitystä seurata selvän mittarein.

Puhemies Paula Risikko: On pakko tähän sanoa puhemiehenä, että mielestäni täällä ovat kyllä saaneet puhevuoroja naiset yhtä lailla. Sillehän puhemies ei voi mitään, jos ryhmäpuheenvuoron pitäjät ovat miehiä suurimmaksi osaksi. [Paavo Arhinmäki: Kaksi nimesi naisen!] — Aivan, mielestäni tärkeä huomio.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

15.12 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kehitysyhteistyö on todellakin yksi tapa tukea inhimillistä kehitystä ja maailman vakaata kehitystä tulevaisuudessaakin. Erityisen tärkeätä olisi nyt varmistaa YK:n kehitystoimijoiden perusrahoitus, jota USA:n vetäytyminen rahoitusvastuusta on runnellut.

Maailmassa on nyt yli 200 miljoonaa naista, jotka ovat vailla tarvitsemiaan moderneja ehkäisypalveluita, ja luku on kasvussa Trumpin päättämien kehitysrahoitusleikkausten vuoksi. Tämä johtaa ei-toivottuihin raskauksiin, turvattomiin abortteihin ja äitiyskuolemiin.

Seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeuksien ja -palveluiden puute on myös yksi merkittävä nopean väestönkasvun ja epävakauden lähde. Suomen ja EU:n olisikin ohjattava kehitysrahoitusta entistä enemmän seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin, erityisesti YK:n väestörähoasto UNFPAlle, joka kärsii nyt merkittävästä perusrahoituksen puutteesta, joka johtaa siihen, että naiset eivät saa tarvitsemiaan palveluita kehitysmaista, ja tällä on vaikutuksia myös siihen väestönkasvuun, mistä täällä on aikaisemmin puhuttu.

Arvoisa puhemies! Mitä kansainväliseen kauppaan tulee, niin parasta olisi, että kansainvälisen kaupan pelisäännöt pystyttäisiin määrittelemään monenkeskisesti WTO:ssa eikä vain kahdenvälisen sopimusten kautta. Kaupan turhien esteiden purkaminen on perusteltua, mutta työoikeuksia, ympäristösääntelyä, julkisia palveluita ja terveystoimia ei pidä eikä voi nähdä kaupan esteenä. Pelisääntöjen tulee myös olla globaaleja suuryrityksiä velvoittavia esimerkiksi verojen maksuun ja ihmisoikeuksien toteutumiseen liittyen. Mutta, arvoisa puhemies, haluaisin myös kysyä ministeriltä: miten te näette WTO:n tilanteen, ja onko tästä pattitilanteesta mitään ulospääsyä WTO:n toimimattomuuden suhteen?

15.14 Paavo Väyrynen PV (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri aivan oikein totesi, että meidän täytyy ymmärtää kansainvälisen toimintaympäristön muutosta. Valitettavasti valtioneuvoston katsaus ja täällä käyty keskustelu osoittavat, että ei ole riittävästi ymmärretty. Monenkeskisen yhteistyön kriisihän johtuu pohjimmiltaan siitä, että Euroopassa ja koko maailmassa ollaan siirtymässä uuteen aikakauteen: hallitsemattoman globalisaation ja ylikansallisen yhdentymisen aikakausi on päättymässä.

Globalisaatio on saatava hallintaan. Tämä edellyttää tietysti vahvaa monenkeskistä yhteistyötä. Se edellyttää sitä, että toteutetaan tehokkaasti YK:ssa hyväksyttyjä kestävä kehityksen tavoitteita. Toisaalta on ymmärrettävä, että nyt tarvitaan välttämättä suunnanmuutos. Sekä monenkeskisessä yhteistyössä että Euroopan yhdentymisessä on menty liian pitkälle ylikansalliseen suuntaan, ja tätä vastaan ihmiset nyt protestoivat.

Kun puhutaan monenkeskisestä yhteistyöstä, siinä on kaksi vaihtoehtoa: joko toteutetaan sitä valtioiden välisenä, hallitusten välisenä yhteistyönä painotetusti tai mennään ylikansalliseen suuntaan. Täällä esimerkiksi edustaja Vanhanen edelleen puhui siitä, että pitää siirtää suvereniteettia ylikansalliseen päätöksentekoon. Se on sitä ylikansallista yhdentymistä ja yhteistyötä, jota vastaan nyt protestoidaan.

Nyt täytyy realistisesti katsoa tulevaisuuteen ja pyrkiä löytämään sellaisia etenemistapoja monenkeskisen yhteistyön kehittämisessä, jotka perustuvat nykyistä enemmän kansallisvaltioitten varaan ja enemmän hallitusten välisen yhteistyön varaan. Ylikansallisen yhdentymisen ja hallitsemattoman globalisaation aika on ohi.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

15.16 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti hyvä, että edustaja Väyrynen tulevaisuuden miehenä on tullut kertomaan, miten asiat ovat, ja toivotan hänet tietysti tänne tervetulleeksi.

Viitaten edustaja Heinäluoman puheenvuoroon ehkä tässä jonkinlainen sinipuna-akseli alkaa muodostua siinä mielessä, että kyllä, Euroopan pitää pystyä seisomaan omilla jaloillaan, tosin lisättynä sillä, että tämän hallituksen linja ja tasavallan presidentin linja siitä, että lisätään yhteistyön muotoja lännen suuntaan, on ollut aivan oikea. Jos jossain presidentti Trump on ollut oikeassa, niin siinä, että Euroopan pitää pystyä lisäämään rahoitusta omalle puolustukselleen, ja siihenkin ilmeisesti yhteisymmärrystä Euroopassakin alkaa olla.

Täällä tuotiin esille, että on jonkinlainen uusi normaali syntynyt. Itse kysyisin sitä, että haluammeko me todella, että tällainen uusi normaali syntyy. Onhan se totta kai totta, että suurten johtajien aikaan on taas näköjään menty, mutta jos muistellaan Suomen tilannetta ennen toista maailmansotaa, niin onko se todella Suomen kaltaisen maan etu, että tällaiseen uuteen normaaliin mennään, mikä aiheuttaa meille hyvin epänormaalin tilanteen ja on meidän kansallisen edun ja turvallisuuden vastaista? Tätä haluan kysyä niiltä, jotka suorastaan ilakoiden puhuvat uudesta normaalista.

Lisäksi haluan nostaa vielä esiin sen — viitaten edustaja Arhinmäen puheenvuoroon tämä ei ole lordien viesti, tämä on ihan edustaja Elon viesti — että kyllä se on huolestuttavaa, vaikka olen ehkä ymmärtäväisempi brexitiä kohtaan kuin moni edustaja tässä salissa, että juuri on tullut tietoa, että venäläisillä on ollut paljon läheisemmät yhteydet Leave-kampanjaan kuin mitä on aikaisemmin todettu. Tämä on se huolestuttava tilanne, mikä Euroopassa on, että meitä yritetään käytännössä hajottaa ulkopuolelta. [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Haluan kysyä vielä ulkoministeriltä liittyen Pohjois-Koreaan: kun tässä on todettu Trumpin suulla, että he luopuvat Etelä-Korean kanssa yhteisistä sotaharjoituksista, niin tiedätkö, onko jo keskusteluissa ollut se, että esimerkiksi asteittaisesti joukkoja vähennettäisiin Etelä-Koreassa? Se on toinen kysymys, josta on julkisuudessa puhuttu, että se voisi olla seuraava vaatimus.

Puhemies Paula Risikko: Käymme tässä keskustelua vielä noin 10 minuuttia, ja siinä sitten käyttävät molemmat ministerit lyhyet puheenvuorot.

15.18 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Euroopan vanhin ihmisoikeus- ja yhteistyöjärjestö Euroopan neuvosto täyttää ensi vuonna kunniakkaat 70 vuotta, ja Suomella on tosiaankin kunnia toimia Euroopan neuvoston puheenjohtajamaana tämän vuoden marraskuusta alkaen. Suomen puheenjohtajuuskauteen kohdistuu suuria odotuksia johtuen juuri näistä moninaisista haasteista ja ongelmista, joita kansainvälinen toimintaympäristömme tällä hetkellä kohtaa, mutta samalla Suomen puheenjohtajuuskausi tarjoaa myös monia mahdollisuuksia niin Suomelle kuin Euroopan neuvostollekin. Euroopan neuvoston toiminta tuntuu valitettavasti olevan aika vähän tunnettua täällä Suomessa, vaikka hyvin pitkään olemme Euroopan neuvoston jäsenmaa olleetkin. Euroopan neuvoston Suomen puheenjohtajuuskaudellahan toivotaan muun muassa ulkoministerin osallistuvan yleiskokouksen istuntoihin samoin kuin tasavallan presidentin. Todella toivon, että näin tapahtuu. Itse asiassa kysyisinkin ministeri Soinilta, aikooko hän osallistua Euroopan neuvoston yleiskokouksen istuntoihin ensi vuoden tammikuussa ja

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

huhtikuussa. Myöskin kysyisin ministereiltä, myös ministeri Virolaiselta, joka on Euroopan neuvoston valtuuskunnan jäsenenä toiminut: miten näette tämän Suomen puheenjohtajuuskauden, ja millaisia mahdollisuuksia se voisi tarjota? On puhuttu muun muassa koko sopimusjärjestelmän vahvistamisesta ja nimenomaan Euroopan neuvoston roolin korostamisesta.

15.20 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiot ovat toisen maailmansodan jälkeen turvautuneet korostetusti monenkeskiseen yhteistyöhön. Ei saa kuitenkaan täysin sokeasti ajatella, että ylikansallinen päätöksenteko on jollain tapaa ainut keino luoda rauhaa tai edistää hyvinvointia, ja näin tosiaan nähtiin juuri Korean niemimaalla kahdenkeskisten neuvottelujen kautta, kun Trump ja Kim Jong Un tapasivat. Täytyy muistaa toisaalta Korean tilanteesta myös, että Korean sodassa Yhdysvallat uhrasi 35 000 sotilastaan puolustaakseen korealaisten vapautta ja hyvinvointia.

Täällä jollain tapaa rivien välissä usein tulee ajatus ikään kuin siitä, että valtiot eivät toimisi itsekkeästi. Sen kiistäminenhan on hyvin suurta älyllistä köyhyyttä, sillä kansakunnan itsessään etu on toimiva kansallisvaltio, joka eri toimijoiden kanssa neuvottelee ja edistää sen kansallisvaltion kansallista etua. Esimerkiksi viime aikoina Euroopan unionin käymät kauppasopimusneuvottelut Kanadan ja Yhdysvaltojen kanssa ovat olleet esimerkkejä siitä, että tällaisen suuren organisaation kautta käytävät keskitetyt neuvottelut eivät aina johda pienen maan kannalta parhaaseen lopputulokseen. Näin on myös kauppasuhteiden ja muiden suhteiden osalta. Jos Suomi ei olisi pelkkä EU:n aisankannattaja, niin roolimme voisi globaalistikin olla sitoutumattomuuden ja rauhanvälityksen mallimaa.

15.22 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ensiksi kiittää edustaja Paloniemeä tästä puheesta kehitysyhteistyövaroista. Olemme kristillisdemokraateissa vahvasti sitä mieltä, että Suomella olisi varaa nostaa kehitysyhteistyömäärärahoja, mutta lisäksi tarvitsemme myöskin perussuomalaisten vapaaehtoislahjoituksia tähän työhön.

Arvoisa puhemies! Mikään pitkittynyt kansainvälispoliittinen konflikti ei ole niin yksioikoinen, että yhtä ainoaa toimijaa voisi osoittaa sormella. Esimerkiksi Lähi-idässä kriisit näyttävät jatkuvan, ja Israelin ja palestiinalaisten välisen konfliktin rauhanomaisen ratkaisun löytäminen on osoittautunut kaikkea muuta kuin yksinkertaiseksi. Konfliktin taustalla ovat vuosikymmeniä kestäneet erilaiset yritykset luoda molempia osapuolia tyydyttävä ratkaisu. Mutta on hyvä muistaa, että tässä konfliktissa vastakkain ei ole pelkästään köyhä ja sorretti palestiinalaispakolaisten joukko ja yksi maailman iskukykyisimmistä armeijoista eli Israelin armeija, vaan toisaalta myös pieni Israel ja juutalaiskansa vastaan maailman islamilaiset vallat ja suuri joukko niiden tukijoita ympäri maailmaa.

Palestiinalaisten ihmisoikeuksien suurin loukkaaja on heidän oma hallintonsa. Gazan alueella hallitsee terroristijärjestö Hamas, joka loukkaa kansansa ihmisoikeuksia mielivaltaisilla pidätyksillä, kidutuksella, mielipiteen ja uskonnon vapauden loukkauksilla ja naisten aseman polkemisella. Nämä vääryydet, joiden kohteeksi palestiinalaiset joutuvat omien johtajiensa toimesta, ovat sellaisia, että koko maailman tulisi puuttua niihin. Valitettavasti palestiinalaishallinto eli terroristijärjestö Hamas saa usein suojelua monilta kansainvälisiltä toimijoilta [Puhemies: Aika!] kuten YK:lta ja eri kansalaisjärjestöiltä.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

15.24 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutos monenkeskisen järjestelmän maailmasta suurvaltojen aikakauteen on ollut nopea, mutta on ilmeistä, että elämme nyt vahvojen autoritaaristen johtajien aikakaudella, ja taustalla on ilman muuta selittävänä tekijänä Yhdysvaltojen vetäytyminen liberaalista maailmanjärjestyksestä ja sitä kautta tästä monenkeskisestä yhteistyöstä. Kun jokin suurvalta vetäytyy, se antaa tilaa uusille alueellisille suurvalloille, ja todistamme nyt Venäjän pyrkimyksiä säilyttää vaikutusvaltansa, todistamme Iranin pyrkimyksiä kasvattaa vaikutusvaltaansa ja todistamme nousevaa Kiinaa. Tämä suurvaltojen maailma on Suomen kaltaiselle pienelle maalle haavoittuva maailma, ja meidän etumme on etsiä ja tukea sitä monenkeskistä yhteistyötä, mitä vielä jäljellä on.

Arvoisa ulkoministeri Timo Soini, missä EU, siellä ratkaisu. Suomen etu on nyt vahvistaa kaikin tavoin EU:n toimintakykyä. EU on nyt se aikuinen huoneessa, joka tuo järjen valoa tähän pimenevään maailmaan ja joka takaa oikeusvaltioperiaatetta, ihmisoikeuksia ja demokratiaa. Saksan liittokansleri Angela Merkel hiljattain laajassa haastattelussaan Frankfurter Allgemeine Zeitungissa korosti vahvasti ja kaikissa sanakäänteissä sitä, että EU:n on oltava toimintakykyinen tässä maailmassa, ja tätä viestiä Suomen tulee tukea ja kannattaa. Tässä haastattelussa Merkel otti esille myös sen, että EU:lle tulisi varata YK:n turvaneuvostossa yksi vaihtuvan jäsenmaan paikka. Euroopalla on siellä kaksi paikkaa, ja toinen niistä voisi kuulua pysyvästi Euroopan unionille, ja tämäkin vahvistaisi EU:n mahdollisuutta osallistua globaalien kriisien ratkaisuun. Onko, ulkoministeri Timo Soini, näin, että Suomi voisi kannattaa tätä Merkelin ehdotusta, että EU:lle tulisi paikka YK:n turvallisuusneuvostossa?

15.26 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä on helppo jatkaa, kun edustaja Tuppurainen puhui YK:n turvallisuusneuvostosta. Sanoin puheenvuorossani, että ketju on yhtä vahva kuin sen heikoin lenkki, ja tämä pätee myöskin YK:n ja sen turvallisuusneuvoston suhteen. Kuten tiedämme, kantona kaskessa on usein ollut veto-oikeus, joka on ratkaisun hetkellä tehnyt YK:n turvallisuusneuvostosta tavallaan hampaattoman paperitiikerin. Tämä on hyvinkin valitettavaa, kun siellä voisivat olla asiat toisinkin.

Englanti ja Ranska yrittivät muutama vuosi sitten hieman muokata maaperää tällaiselle YK:n reformille nimenomaan suhteessa turvallisuusneuvostoon, ajatuksena että veto-oikeutta höllennettäisiin sopivalla tavalla. Mutta kuinkas ollakaan, supervallat tietysti vastustavat tämäntyyppistä kehitystä, koska turvallisuusneuvosto on heidän pelipaikkansa nimenomaan niillä säännöksillä ja sillä rakenteella kuin tällä hetkellä on.

Mutta, arvoisa ulkoministeri, näettekö pienintäkään mahdollisuutta, että tätä keskustelua voitaisiin viedä jollain aikataululla eteenpäin päämääränä se, että turvallisuusneuvostosta tulisi sellainen pelipaikka, että — hyvinkin mielellään EU:n myötävaikutuksella omalla nimikkopaikallaan — tämmöisellä yleisellä uudella rakenteella saataisiin nämä hampaattomat paperitiikerit sieltä pois ja hampaat tilalle?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan kolme puheenvuoroa vielä lyhyesti ja sen jälkeen ministereitten vastaus. Sen jälkeen siirrymme toiseen aiheeseen. Nämä kolme henkilöä ovat Haavisto, Tuomioja ja Vanhanen.

15.28 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelu on ollut kiinnostavaa, ja otan esille kaksi asiaa. Tarkastelen vähän syvemmin niitä.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Toinen on se, mitä Euroopan unioni voi tehdä Afrikassa. Olen samaa mieltä kaikkien niiden kanssa — edustaja Elo, edustaja Rinne ja muut — jotka ovat sanoneet, että meillä pitäisi olla enemmän ja syvempää Afrikka-politiikkaa, pitäisi vaikuttaa väestönkasvuun, pitäisi vaikuttaa pakolaisuuteen.

Oma kokemukseni on se, että helposti tulemme hyvin innokkaina täältä Euroopan puolelta sinne Afrikkaan, alamme huseerata, että näin pitäisi tehdä ja tässä on rahat ja me määräämme. Mitä tämä herättää Afrikassa? Se herättää muiston kolonialismista, se herättää muiston Euroopasta, joka on aikaisemminkin koettanut panna Afrikan asioita järjestykseen ikään kuin kuulematta afrikkalaisia.

Mielestäni tässä on se suuri haaste: miten teemme tasaveroista yhteistyötä afrikkalaisten kanssa tänä päivänä ja tässä ajassa? Silloin esimerkiksi instituutioina Euroopan unionin ja Afrikan unionin yhteistyö on hyvä. Kaikella sillä kokemuksella, jota meillä suomalaisilla on katsoa ihmisiä nokakkain, arvostaa heitä niin kuin kaikkia ihmisiä arvostetaan, on hyvin suuri merkitys maailmassa. Valitettavasti meillä on eurooppalaisia kumppaneita, joilla on ehkä vähän sitä kolonialismin ajattelutapaa vielä tuolla takaraivossa, ja voin kertoa, että se ajattelutapa ei toimi.

Toinen ajatus, jonka haluaisin jakaa, on se, että usein, kun puhutaan suomalaisista yrityksistä ja kansainvälistymisestä — ja tämä liittyy myös ulkomaankauppaministerin ajatuksiin — ajatellaan meidän vientiämme ja sitä, miten vienti vetää ja miten meidän yrityksemme menestyvät ulkomailla, mutta pitäisi ehkä ajatella yrityksiä myöskin asioiden ratkaisijoina. Kun puhutaan Agenda 2030:stä, tarvitsemme uusia innovaatioita, suomalaista osaamista ja yrittäjyyttä mutta myöskin sellaista vuorovaikutusta, että yrityksemme näkevät, mitkä ovat maailmalla ongelmia. Itse asiassa yritysten elinehto on se, että ne kansainvälistyvät, ei vain se, että ne vievät ja pääsevät kiinni vientiin vaan että oppivat maailmalta, mitä ongelmia pitää ratkaista ja mitkä asiat ovat tärkeitä tulevaisuudessa. Näihin pitäisi kiinnittää huomiota. Yritykset mukaan myös tähän Agenda 2030 -työhön!

15.30 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokainen kansainvälinen sopimus, oli se kahdenvälinen tai monenkeskinen tai kansainvälisen järjestön jäsenyys, rajoittaa meidän suvereniteettiamme. Ja me olemme itse sen valinneet, koska joko jaamme ne arvot, joihin nämä sopimukset perustuvat, tai näemme ja ymmärrämme, että me tällä tavoin edistämme myös omia etujamme.

Korostan myöskin arvoja, sillä sellaiset asiat kuin ihmisoikeudet, miten ihmisiä kohdellaan, eivät ole enää nykymaailmassa minkään valtion sisäisiä asioita. Jokainen meistä myös Suomessa on vastuussa kansainvälisille ihmisoikeusjärjestöille ja ihmisoikeustuomioistuimelle siitä, että niitä noudatetaan. Ja näin pitää tässä maailmassa olla.

Mutta myöskin kansainvälisen yhteistyön edut ovat ilmeiset. Maailmassa on ohi se aika, jolloin oli mahdollista ajaa omaa kansallista etuaan muiden kustannuksella orjuuttamalla muita kansoja, valtaamalla heidän luonnonvarojaan tai alueitaan. Kukaan ei enää saavuta kestäväää etua tällä tavoin. Tämä on se pohja, jolle tämä monenkeskinen järjestelmä on syntynyt ja jota kautta se on vahvistunut ja jota kautta sitä pitää turvata, koska nytkin on olemassa lyhytnäköisiä toimijoita, jotka uskottelevat, että ajamalla oman maan etuja muiden kustannuksella voisi muka edistää omaa etuaan. Nykyisessä keskinäisriippuvuuden maailmassa, jossa näitä maailmanlaajuisia haasteita ei pystytä ratkaisemaan muuten kuin mahdollisimman laajalla kansainvälisellä yhteistyöllä, tällainen ajattelu vie turmioon.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Vanhanen.

15.32 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Olisin myös edustaja Tavion suuntaan vastannut, että totta kai kansallisvaltio on toimintamme perusyksikkö mutta, aivan niin kuin edustaja Tuomioja totesi, kansallisvaltiot usein neuvottelevat hyvin kärsivällisesti ja harkiten kansainvälisiä sopimuksia, joista syntyy uutta normistoa, kansainvälisiä sääntöjä, kansainvälistä oikeutta. Ne ovat silloin ylikansallisia sääntöjä. Mutta ne on tehty meidän omalla harkinnallamme, ne ratifioidaan täällä eduskunnassa, ja meidän tehtävämme on yrittää luoda uskottavuutta sille, että tämäntyyppiset sopimukset myös pitävät, ettei synny semmoista käytäntöä, että sopimuksen jälkeen seuraavalla tai seuraavilla vaalikausilla eri maissa niistä ryhdytään irtisanoutumaan.

Tässä aika moni edustaja, Huovinen ja Pelkonen muun muassa, kysyi ministeri Soinilta näitten meidän tulevien puheenjohtajuuksien siltaa toistensa suuntaan, ja ne ovatkin mahdollisuuksia, joissa Suomi itse voi tehdä paljon tämän kansainvälisen järjestelmän vahvistamiseksi. Arktisen neuvoston puheenjohtajuus parhaimmillaan saattaa tarjota mahdollisuuden siihen, että lopultakin myös Venäjän ja USA:n nykyiset hallinnot tapaisivat toisensa. Se ei ole varmasti meistä kiinni, mutta me voimme tämän palveluksen tuoda ja luoda edellytyksiä tällaiselle tapaamiselle. EU-puheenjohtajuudesta saattaa tulla todella haastava. Vähän riippuu siitä, miten brexitin ympärillä tämä henki kehittyy ja miten EU:n sisäinen yhtenäisyys kehittyy. Jos EU:ssa tämä hajautumistrendi, joka on käynnissä, jatkuu ja tapahtuu brexit, pelkään ja eräänlainen kauhuskenaario on, että jos EU ei ole toimintakykyinen, silloin Euroopassa palataan suurvaltojen Eurooppaan, jossa Pariisi, Berliini, Lontoo, Venäjä ja Rooma ovat niitä valtakeskittymiä, joiden välillä sitten yritetään asioita sopia — koska ei tässä koskaan tyhjiötä synny. Sen takia ilman muuta pienten maiden intressissä on pitää EU:n yhtenäisyydestä kiinni, ja toivottavasti Suomi puheenjohtajakaudellaan asettaa tämän vahvaksi prioriteetiksi.

Puhemies Paula Risikko: Ja ministereitten vastauksia. Ministeri Soini, enintään 3 minuuttia — jos riittää.

15.34 Ulkoministeri Timo Soini: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta. Tämä on minun mielestäni ollut äärimmäisen tarpeellinen. Kun katsoo, kuinka vähän tässä eduskunnassa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on käsitelty, niin tämä on erinomainen ja hyvä keskustelu. Paljon itsellenikin oppia ja osviittaa antanut.

Aloitan tuosta Afrikasta: Se on juuri näin niin kuin edustaja Haavisto sanoi, että siellä painaa tämä vanha kolonialistinen perinne, mutta siellä on suuri mahdollisuus nimenomaan Pohjoismaille. Olin tässä viime viikolla Tanskassa, jossa meitä oli viisi pohjoismaiden ulkoministeriä ja Afrikan ulkoministerit. Siinä oli suuri mahdollisuus. Pohjoismaiden brändi on hyvä. Meillä ei ole kolonialistista menneisyyttä. Meillä on samalta tasolta lähtevä yhteistyö. Siellä oli mahdollisuus olla bilateraalissa Angolan kanssa, Algerian, Botswanan, Beninin, Mosambikin, monien tällaisten maiden kanssa, joita ei käytännössä juuri ole helppo tavata, ja tämä on se iso asia, jota me voimme tehdä — ja rehellisen kaupan kautta. Siinä on mahdollisuuksia. Suunnittelenkin ensi syksynä nimenomaan Etelä-Afrikkaan, Mosambikiin, Angolaan mahdollisesti suuntautuvaa matkaa ja yritän sitten saada sinne mahdollisesti kansalaisjärjestöjä ja bisnesmahdollisuuksia mukaan. Tekemisissä pitää ol-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

la, ei niin, että tavataan kerran ja allekirjoitetaan julkilausuma, vaan siellä pitää käydä, siellä pitää käydä täällä. Näin tämä toimii.

Sitten, mitä tulee Euroopan neuvostoon: On hyvä, että otettiin asia esiin. Olen käynyt tämän meidän puheenjohtajuuden puitteissa sekä Strasbourgissa että Tanskan Helsingørissä, missä meillä oli ulkoministerikokous koskien Euroopan neuvoston asioita. Hämmästyttävää kyllä, oli ulkoministerikokous, jossa ulkoministereitä taisi olla kolme tai neljä kappaletta, ja tämä kertoo kyllä sitoutuneisuuden puutteesta ja ongelmista. Niitä on siellä pari isompaa: toinen on tavallaan Turkin toiminta, ja sitten tietysti se, että Venäjä ei tällä hetkellä maksa maksujaan eikä osallistu tähän. Ja se asia on meidän päänsärky, tietysti, heti ensi syksynä, ja on se muutenkin, mutta silloin me olemme puheenjohtajana. Meitä seuraa Ranska, ja Ranskan eurooppaministeri tulee tänne käymään ensi perjantaina, ja uskon, että tämäkin nousee esille.

EU-puheenjohtajuus ja tämä ovat molemmat tärkeitä asioita. EU-puheenjohtajuus sattuu aikamoiseen saumakohtaan: se alkaa heinäkuussa, sitten kun tätä hyvää hallitusta seuraava hallitus hoitaa sitä asiaa. [Eero Heinäluoman välihuuto] — En tiedä, onko yhtä hyvä — tuskin, koska se on hyvin vaikeata — mutta hoitaa sitten kuten hoitaa. — Arvoisa puhemies, puhe oli ilmeisen vaikuttava ja yksimielisyyttä herättävä.

Sitten vielä tässä lopuksi, kun ei ole aikaa enempää, tervehdin edustaja Heinäluoman näkemystä: Vaikka olisi helppo olla kyyninen ja painaa tätä Pohjois-Korean ja USA:n tapamista marginaaliin, niin jos me ajattelemme sitä vaihtoehtoa — ohjukset lentävät, ydinkokeita tehdään, Japani ja Etelä-Korea tuntevat itsensä uhatuksi — niin tartutaan nyt toivoon. Voi olla, että petymme. Uskon, että tässä tulee monta vaihetta, mutta kyllä nyt pitää kuitenkin ajatella sillä tavalla, että jostain on aloitettava. [Kari Uotila: Juuri näin!]

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Virolainen. Riittäisikö 2 minuuttia?

15.38 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Anne-Mari Virolainen: Arvoisa rouva puhemies! Aloitan edustaja Toivakan ja Sarkkisen kysymyksistä siitä, mitä tehdään, jotta WTO:ssa saadaan ongelmat ratkaistua. Siinä on oikeastaan kolme toimintalinjaa tällä hetkellä: On jo alettu keskustelemaan pienemmällä porukalla esimerkiksi sähköisen kaupan ja investointien helpottamisen suhteen, ja tästä käytämme nykyisin termiä plurilateralismi. Toisena on se, että olemme hakemassa aktiivisesti ratkaisua siihen, miten tämän valituselimen ongelma saadaan poistettua — onko se sitten tyyppiä välimiesmenettely vai mikä, se on vielä selvityksessä. Ja sitten kolmantena, jotta saadaan teollisuusmaiden ja kehitysmaiden vastakkainasettelu pois, on tiivistetty vuoropuhelua Afrikan maiden kanssa.

Sitten täällä usea edustaja nosti tärkeän kysymyksen: tyttöjen ja naisten asema ja seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet. Muistutan, että tytöt ovat meidän kehityspolitiikkamme prioriteetti. Erityisesti edustaja Sarkkinen esitti huolensa UNFPAn rahoituksesta. Olemme kahdeksanneksi suurin rahoittaja, ja huomenna, kun pääjohtaja saapuu eduskuntaan, varmaan pystymme keskustelemaan meidän tulevasta yhteistyöstämme.

Sitten monet edustajat ilmaisivat huolensa kehitysyhteistyörahojen riittävyydestä. Olen samalla linjalla teidän kanssanne, ja siihen tarvitsemmekin yhteisen näkemyksen, miten rakennamme polun siihen 0,7:ään, johon kaikki olemme sitoutuneita.

Sitten, edustaja Räsänen, kysyitte palestiinalaishallinnon koulukirjoissa ilmenevästä vihapuheesta. Olin toukokuussa alueella, Ramallahissa, vierailulla ja tapasin opetusministerin. Kerroin tämän huolestuneeni. Keskustelimme aivan avoimesti, ja hän lupasi, että he sitou-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

tuvat siihen, että saamme kansainvälisen ulkopuolisen arvion siitä, mitä se opetussuunnitelma pitää sisällään. Muistutan vielä, että sehän on kaikki avoimena netissä, että me pystymme sen tarkistamaan.

Sitten kehityspolitiikan vaikuttavuudesta muistutan, että tässä salissa käydään syksyllä keskustelu, kun saamme tuloksellisuusraportin tänne — silloin ne muutamat epäilevät tuomaatkin ehkä muuttavat käsityksen.

Kiitos kaikille teille, jotka piditte yllä meidän yhteisiä arvojamme. Ihmisoikeudet, oikeusvaltioperiaate ja demokratia, ne pitää meillä kaikilla olla mielessä joka päivä.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

5. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen tuesta Afganistanille ja Suomen osallistumisen lisäämisestä Resolute Support kriisinhallintaoperaatiossa

Valtioneuvoston selonteko VNS 3/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Valtioneuvoston esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorojen ja muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä 1 tai 2 minuutin pituisia vastauspuheenvuoroja.

Ensiksi esittelypuheenvuorot, ministeri Soini ja ministeri Niinistö, molemmat 5 minuuttia.

Keskustelu

15.41 Ulkoministeri Timo Soini (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnalle annetussa selonteossa tehdään katsaus Afganistanin tilanteeseen ja Suomen tukeen Afganistanille. Selonteolla myös kuullaan eduskuntaa sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti liittyen Suomen osallistumisen lisäämiseen Resolute Support -kriisinhallintaoperaatiossa.

Afganistanin kehitys ja vakaus edellyttävät kestävä ratkaisun löytämistä konfliktiin ja maan hallitukselta kykyä vastata kansalaisten turvallisuudesta ja toimivasta hallinnosta. On selvää, että tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan edelleen kansainvälisen yhteisön tukea.

Suomen on edelleen syytä olla mukana tukemassa Afganistania. Olemme osallistuneet Afganistanin vakauttamiseen ja jälleenrakentamiseen vuodesta 2002 lähtien. Afganistan on yksi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan prioriteetteja. Afganistan on Suomen suu-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

rin kahdenvälinen kehitysyhteistyökumppani, jota olemme sitoutuneet tukemaan noin 28 miljoonalla eurolla vuodessa vuosina 2017–2020.

Olemme tukeneet Afganistania myös kriisinhallinnan keinoin. Suomi osallistui vuonna 2015 päättyneeseen ISAF-operaatioon. Sen jälkeen olemme olleet mukana pienimuotoisemmassa Naton Resolute Support -operaatiossa, jonka tarkoituksena on tukea Afganistanin omien turvallisuusviranomaisten kapasiteetin vahvistamista ja kykyä vastata maan turvallisuudesta. Suomen lähestymistapa on kokonaisvaltainen. Tukemme kattaa myös humanitaarisen avun ja ajankohtaisena teemana muuttoliikettä ja palautuksia koskevan yhteistyön.

Afganistan on edelleen hauras valtio. Turvallisuustilanne ei ole kehittynyt viime vuosina toivotulla tavalla. Kehityksen aikaansaaminen on hidasta ja riskialtista. Tämä on myönnettävä.

On kuitenkin pidettävä mielessä, että Suomen ja muun kansainvälisen yhteisön tuki on myös tuottanut tärkeitä tuloksia. Selonteosta käy ilmi, että vuoden 2002 tilanteeseen nähden Afganistanissa on tapahtunut myönteistä kehitystä. Talibanin jäljiltä maa oli raunioina. Kohentumista on tapahtunut koulutus- ja terveydenhuoltosektoreilla. Elinajanodote on noussut ja lähentelee 61:tä vuotta. Koulun aloittavista lapsista noin 40 prosenttia on tyttöjä, kun 2000-luvun alussa tytöt eivät voineet käydä koulua lainkaan.

Arvoisa rouva puhemies! Ihmisoikeustilanteessa on tapahtunut edistymistä kokoontumisvapauden ja media- ja ilmaisunvapauden suhteen. Veronkantokyky on parantunut, ja taloudessa on viriämisen merkkejä. On näkymiä, että Afganistan voisi siirtyä apuriippuvaisuudesta kohti suurempaa omavaraisuutta. Vaikeista olosuhteista huolimatta Afganistanissa on järjestetty useammat vaalit ja maa valmistautuu parhaillaan lokakuun parlamenttivaaleihin.

Sekin on pidettävä mielessä, että turvallisuusvastuu siirrettiin ISAF-operaation päättämisen yhteydessä vuonna 2015 Afganistanin omille turvallisuusviranomaisille. Tämä on lähtökohta myös jatkossa. Turvallisuustilanne on kuitenkin heikko, ja tämä on yksi keskeisimmistä kehityksen esteistä.

Tarvitaan myös alueellista lähestymistapaa — Afganistanin vakauttamiseen tarvitaan myös naapurimaiden rakentavaa osallistumista. Maassa ja sen lähialueilla toimii yli 20 kansainvälistä terroristiryhmittymää. Turvallisuustilanteen heikkeneminen edelleen jättäisi tilaa terrorismin ja ääriliikkeiden vahvistumiselle. Näiden ääriliikkeiden toiminta ei katso valtioiden rajoja.

Lisääntyvä epävakaus Afganistanissa voisi johtaa myös hallitsemattomaan muuttoliikkeeseen. Suomen ja Afganistanin viranomaisyhteistyö palautuskysymyksissä toimii tällä hetkellä hyvin, mutta koska Afganistanin konflikti jatkuu haastavana ja kansalaisten yleinen näköalattomuus on suurta, ei muuttoliikkeen uutta aktivoitumista voida sulkea pois.

Arvoisa rouva puhemies! Muutama sana Resolute Support -operaatiosta: Se on kansainvälisen yhteisön keskeinen keino tukea Afganistanin turvallisuuden vakauttamista. Sen keskeinen lähtökohta on, että Afganistanin turvallisuusvastuu on maan omilla turvallisuusjoukoilla. Operaatio keskittyy koulutus- ja neuvonantajatoimintaan. Afganistanin turvallisuusviranomaisten itsenäinen toimintakyky on RS-operaation myötä parantunut mutta ei ole riittävällä tasolla. Kansainvälisen tuen jatkuminen on välttämätöntä.

Kun turvallisuustilanne jatkuu vaikeana, ei Resolute Support -operaation alkuperäisissä suunnitelmissa operaation supistamiseksi voitu edetä. Joukkojen määrää on tarkoitus vah-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

vistaa aiemmasta noin 13 000 sotilaasta noin 16 000:een, ja tämä operaation vahvistaminen nousee esille myös Naton heinäkuun huippukokouksen yhteydessä.

Suomi osallistuu tällä hetkellä operaatioon 30 sotilaalla, ja kansallinen osallistumismäärä on ollut noin 40. Esillä olevassa selonteossa esitetään, että Suomi vahvistaisi osallistumistaan nostamalla osallistumistasonsa noin 60 sotilaaseen 1.1.2019 alkaen. Osallistuminen keskitettäisiin Saksan johtamalle pohjoiselle komentoalueelle.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi: Suomen vahvuuden kasvattaminen vastaisi Suomen aktiivista osallistumista sotilaalliseen kriisinhallintaan ja Suomen asemaa Naton edistyneenä kumppanina. Se olisi myös tärkeä osa Suomen kokonaisvaltaista sitoutumista Afganistanin vakauttamiseen ja kehitykseen.

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi ministeri Niinistö, 5 minuuttia.

15.47 Puolustusministeri Jussi Niinistö (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten hyvin tiedämme, Suomi on osallistunut kriisinhallintaan Afganistanissa jo pitkään, itse asiassa vuodesta 2002 alkaen, eikä loppua näy, vielääkään. Enimmillään maassa, aiemmassa ISAF-operaatioissa, palveli 195 suomalaista sotilasta.

Kuten ministeri Soini edellä totesi, nyt käynnissä olevassa Resolute Support eli RS-operaatioissa tavoitteena on Afganistanin turvallisuusjoukkojen ja -rakenteiden saattaminen sellaiselle tasolle, että ne pystyvät lopulta itsenäisesti pitämään maan turvallisuustilanteen vakaana. Tähän on vielä matkaa. Siksi tarvitsemme strategista kärsivällisyyttä.

RS-operaatioon osallistuvat joukot ovatkin päätyneet tilannearviossaan siihen, että operaatiota on jatkettava alkuperäistä suunnitelmaa pidempään ja sitä on vahvistettava. Operaatiosta puuttuu joukkoja, ja niitä pyritään nyt lisäämään.

Naton puolustusministerikokouksessa viime viikolla käydyssä keskustelussa 23 maata ilmoitti lisäävänsä sotilaittensa määrää, mukaan lukien Suomi. Olin paikalla. Kaikkiaan RS-operaatioissa on 39 joukkoja asettavaa maata. Seuraavan kerran Afganistanin tilannetta käsitellään Naton huippukokouksessa heinäkuussa.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen kriisinhallintaosallistumisen kannalta on perusteltua säännöllisesti arvioida myös eduskunnan täysistuntokeskusteluissa kriisinhallintaosallistumisemme koko kuvaa, sitä, mihin operaatioihin osallistumme ja minkälaisilla suorituskyvyillä. RS-operaatioon osallistuminen on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Puolustushallinnon näkökulmasta on tärkeää, että osallistuminen myös tukee kansallisen puolustuksen kehittämistä sekä kasvattaa kantahenkilökunnan ja reserviläistemme osaamista.

Kriisinhallintaosallistumiseen liittyy aina riskinsä, ja siksi haluankin toistaa sen, mitä selontekoon on tältä osin kirjattu: ”Pääkaupunki Kabuln turvallisuustilanne jatkuu heikkona. Terroristien kohteita ovat hallinto ja turvallisuusjoukot, mukaan lukien ministeriöt, oikeusistuimet ja poliisiasemat sekä kansainvälisen yhteisön kohteet, kuten RS:n tukikohdat ja suurlähetystöt. Kapinallisten keinovalikoimaan Kabulissa kuuluvat räjähdyskoneet, autopommit, itsemurhahyökkäykset, suora-ammuntatuli, epäsuora tuli, pienoislennokki- ja kopteritoiminta sekä eri elementtejä yhdistelevät monimuotohyökkäykset.”

Suomen osallistumisen painopiste on tällä hetkellä neuvonantajatoiminnassa, joka sisältää myös Kabulissa neuvonantajina toimivien suojaamiseen tarkoitettun omasuojajenkilöstön. Tämän lisäksi Suomen osallistuminen käsittää osallistumisen operaation esikuntatehtäviin sekä tarvittavan kansallisen tuen. Neuvonantajatoimintaa toteutetaan nyt pääosin

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

pohjoisella alueella, Mazar-i-Sharifissa. Kabulin alueella Suomen osallistuminen käsittää esikuntaupseereita, neuvonantajia ja mainitun neuvonantajien omasuojaryhmän.

Suomi vahvistaa osallistumistaan nostamalla joukkojen määrän 60 sotilaaseen ensi vuoden alusta. Samalla Suomen osallistuminen keskitetään Saksan johtamalle pohjoiselle komentoalueelle Mazar-i-Sharifiin. Operaatioon on jatkossa tarkoitus asettaa jääkärijoukkue, neuvonantajia, kouluttajia ja esikuntahenkilöstöä.

Jääkärijoukkueen tarjoaminen RS-operaatioon tarjoaa luontevan jatkumon Libanonin UNIFIL-operaatioissa harjaantuneen henkilöstön ja valmiusjoukkokoulutettujen reserviläisten käytölle vaativissa olosuhteissa. Näin saadaan myös kokemuksia muun muassa operoinnista vaativassa kriisinhallinnassa ja vaativissa neuvonantajatehtävissä.

Mazar-i-Sharifissa Suomella on valmiit kansallisen huollon tukeutumisyjärjestelmät, sopimukset ja tukikohtarakenteet. Samalla Suomen osallistumiselle RS-operaatioon muodostuu selkeä alueellinen ja toiminnallinen painopiste.

Joukkovahvuuden nostaminen 60 sotilaaseen mahdollistaa tarkoituksenmukaisten joukkokokonaisuuksien muodostamisen sekä suomalaisen joukon johtamisen, huollon, hallinnon ja kansallisen tuen järjestämisen olosuhteiden edellyttämällä tavalla.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi haluan vielä todeta, että sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisen kivijalka on kansallinen puolustus. Kriisinhallintaoperaatioissa vaadittava sotilaallinen perusosaaminen luodaan kansallisen puolustuksen tehtävissä. Laadullisesti ja määrällisesti riittävä kotimaan koulutus- ja harjoitustoiminta yhdessä kansainvälisen harjoitustoiminnan kanssa ovat perusedellytys palvelusturvalliselle, tulokselliselle ja vaikuttavalle kriisinhallintaosallistumiselle.

Puhemies Paula Risikko: Sen jälkeen mennään eduskuntaryhmittäin.

15.52 Markku Pakkanen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Afganistanin vakauttamiseen tarvitaan kestävä poliittinen ratkaisu. Kansainvälinen yhteisö on osallistunut Afganistanin vakauttamiseen useiden vuosien ajan. Myös Suomi on kantanut kansainvälisen vastuunsa ja osallistunut maan vakauttamiseen ja jälleenrakentamiseen jo vuodesta 2002 lähtien. Kuluneiden 15 vuoden aikana ihmisoikeuksien kunnioitus ja naisten asema on osin parantunut, mutta edelleen tasa-arvossa ja koulutukseen pääsyssä on vakavia ongelmia.

Afganistan on hauras valtio, jonka turvallisuustilanne on heikentynyt ISAF-operaation loppumisen jälkeen. Poliittinen tilanne on epävarma. Maassa ja sen lähialueilla toimii yli 20 terroristiryhmää. Huumetuotanto on laaja ongelma, ja talous perustuu ulkomaiseen apuun. Ongelmat muodostavat kasvualustan terrorismille ja ääriliikkeille. Epävakauden kasvu johtaisi myös yhä lisääntyvään hallitsemattomaan muuttoliikkeeseen. Siksi Naton Resolute Support -operaatiota on jatkettava, jotta maa pääsisi kestävämmän rauhan tielle. Avain Afganistanin vakauttamiseen löytyy kestävästä poliittisesta ratkaisusta, vapaista vaaleista ja maan oman kantokyvyn vahvistamisesta kantaa vastuuta turvallisuudesta ja tulevaisuudestaan. Kansainvälisen yhteisön, YK:n etulinjassa, on kyettävä luomaan Afganistanin rauhanprosessin tukemiseksi selkeä tiekartta ja toimintasuunnitelma kohti kestävä poliittista ratkaisua.

Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut vuodesta 2015 lähtien sotilaalliseen kriisinhallintaan Resolute Support -operaatioissa. Yhdysvaltojen ja EU-maiden panos tälle operaatiolle on ollut merkittävä, ja sen jatkuminen on perustunut tarveharkintaan. Kaksi suo-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

malaista sotilasta on menehtynyt Afganistanissa palvelustehtäviä suorittaessaan. Taakka on ollut raskas. Osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan on arvokas, vaativa ja vaarallinen tehtävä. Operaatioihin lähteville, niistä kotiutuneille ja kotiutuville on annettava kaikki tarpeellinen tuki. Suomen osallistuminen operaatioihin ei voi olla ikuista. Osallistumisessa on huomioitava tapauskohtaisesti kansainvälisen yhteistyön tarpeet, operaation riskit, se, millaisiin tehtäviin meitä tarvittaisiin, ja hyödyt kansalliselle puolustukselle.

Arvoisa puhemies! Omat kokemukseni YK-tehtävistä ajoittuvat vuosille 89—90 Namibiassa. Silloin Suomi oli suuri rauhanturvaajavaltio niin sotilaiden määrän suhteen kuin vaikutusvallan suhteen. 88 suomalaiset palkittiin Nobelin rauhanpalkinnolla. Afrikassa Namibia oli ensimmäinen suomalainen suuri operaatio. Alhaalla oli silloin yli 2 000 suomalaista. Heistä 950 suoritti tehtävänsä Namibiassa. Mutta sen operaation opetus oli, että se alkoi maaliskuussa 89 ja se päättyi huhtikuussa 90. Sinne mentiin, tehtävä suoritettiin ja tultiin kotiin, eli se oli vahvasti suomalaisissa käsissä oleva rauhanturvaoperaatio, joka saatiin päätökseen. Siitä hyvänä suomalaisena esimerkkinä, varmaan ansioituneimpana henkilönä, on Martti Ahtisaari.

Arvoisa puhemies! Afganistanin hauras tilanne huomioiden keskustan eduskuntaryhmä pitää perusteltuna Suomen osallistumisen vahvistamista noin 60 sotilaaseen ensi vuoden alusta alkaen. Osallistumisen myötä saamme kokemusta vaativissa kriisinhallinnan tehtävissä ja neuvonantotehtävissä. Osallistuminen vahvistaa myös Suomen asemaa Naton edistyneenä kumppanina. Suomella on kunniakas historia rauhanturvaamisessa ja kriisinhallinnassa. Olemme rauhaa rakentava maa, jonka sotilaita arvostetaan sekä paikallisten että yhteistyömaiden keskuudessa. Jatketaan tältä pohjalta rauhan, vakauden ja turvallisuuden edistämistä omien voimavarojemme puitteissa.

15.58 Timo Heinonen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät ministerit ja edustajakollegat ja muut paikalla olijat! Kun eduskunta edellisen kerran käsitteli Suomen osallistumista Afganistanin vakauttamiseen vuonna 2014, oli tilanne vaikea, mutta uskoa loi Afganistanin kasvava vastuu omasta turvallisuudestaan. Kansainvälinen yhteisö uskoi ja luotti siihen, että kehitys kohti parempaa jatkuisi ja Afganistan pärjäisi jatkossa kevyemmällä kannattelulla.

Valitettavasti pari viime vuotta ovat osoittaneet optimismimme vääräksi. Afganistan ei ollut eikä ole vielä pitkään aikaan valtio, joka voisi seisoa tukevasti omilla jaloillaan. Turvallisuustilanne on heikentynyt, ja uudet terroristiryhmittymät ovat saaneet jalansijaa. Tämä ei kuitenkaan ole hetki, jolloin meidän tulisi luovuttaa ja jättää maa oman onnensa nojaan. Nyt on hetki, jolloin kansainvälisen yhteisön, Suomi mukaan lukien, tulee vahvistaa tukeaan Afganistanille.

Suomi on ollut mukana Naton sotilaallisessa Resolute Support -kriisinhallintaoperaatiossa sen perustamisesta, vuodesta 2015, lähtien samoin kuin ISAF-operaatiossa sitä ennen. Aluksi Suomi koulutti, tuki ja neuvoi Afganistanin turvallisuusviranomaisia noin 80 sotilaan vahvaisilla joukoilla. Myöhemmin operaatio on supistettu, kun tilanne näytti valoisammalta. Vaikeutuneen tilanteen takia Nato on päättänyt nyt jatkaa ja uudelleen vahvistaa operaatiota tarvepohjaisesti ennalta määräämättömäksi ajaksi. Myös Suomelta on pyydetty tähän tukea.

Tänään käsittelemässämme selonteossa Suomen ehdotetaan nostavan sotilaidensa määrää nykyisestä noin 30:stä noin 60:een ensi vuoden alusta. Tämä on järkevä joukkokokoo, joka palvelee niin operaatiota kuin Suomen kansallisiakin intressejä. Se mahdollistaa Suo-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

men osallistumiselle alueellisen ja toiminnallisen painopisteen, kun osallistuminen keskitetään Saksan johtamalle pohjoiselle komentoalueelle Mazar-i-Sharifiin. Operointi vaativassa kriisinhallinnassa ja neuvontatehtävissä hyödyttää kiistatta myös kansallisia suori-tuskykyjämme, vaikka tämän tavoitteen merkitys ei nyt ole yhtä merkittävä kuin aiemmin.

Kriisinhallinnan motiivit ovat kuitenkin aina moninaiset. Kokoomuksen mielestä Suo-men tulee kuulua siihen joukkoon maita, jotka näyttävät ja kantavat vastuuta ja tukevat hauraimpia valtioita. Kyse on arvoista. Yhtä lailla kyse on kumppanuuksien vahvistami-sesta. Suomi on Naton edistynyt kumppanimaa, ja erityisasemasta seuraa myös tiettyjä vel-vollisuuksia. Kolmanneksi kyse on Suomen omasta turvallisuudesta. Afganistanin alueen vakaus on suoraan yhteydessä kansainväliseen terrorismiin ja pakolaisten määrään. Tali-ban on uudelleen vahvistunut. Myös Isis-Daeshin Afganistanin-haara voimistuu. Yhteensä alueella on yli 20 kansainvälistä terroristiryhmittymää. Vuonna 2015 saimme konkreetti-sesti kokea, kuinka lähellä kriisi tosiasia on, kun Suomeen saapui yli 5 000 afgaanipa-kolaista. Ääriajattelun vahvistuminen ja hallitsematon muuttoliike ei kumpikaan ole etum-me.

Arvoisa puhemies! Vaikka näkymä on synkkä eikä turvallisuustilanteen odoteta lähiai-koina kohenevan, on syytä nostaa esiin myös valopilkkuja: 15 vuodessa naisten ja lasten asema on parantunut, imeväiskuolleisuus on vähentynyt huomattavasti, ja jo 40 prosenttia koulun aloittavista lapsista on tyttöjä, kun he vielä 2000-luvun alussa eivät saaneet lain-kaan osallistua koulunkäyntiin. Tiedämme hyvin, että naisten ja tyttöjen oikeudet ovat avainasemassa rauhan ja kestävän yhteiskunnan luomisessa. Suomi on tehnyt tässä arvo-kasta työtä.

Afganistanin vakauttaminen on Suomen ulko-, turvallisuus- ja kehityspolitiikan priori-teetteja. Kokonaisvaltainen lähestyminen on tarpeen, sillä kehitystavoitteiden saavuttami-nen edellyttää vakautta ja vakaus edellyttää toimivaa yhteiskuntaa, ihmisoikeuksien toteu-tumista ja tulevaisuudennäkymiä. Prosessit ovat pitkiä, ja Afganistanin kaltaisessa maassa on varauduttava myös takapakkeihin.

Arvoisa puhemies! Totuus on, että operaatiossa on riskinsä eikä niitä tule vähätellä. Omasuojan ja myös vakuutusturvan tulee olla ajan tasalla. Suurempi riski olisi kuitenkin jättää osallistumatta ja auttamatta. Suomen ja muiden maiden tuella on saavutettu tuloksia. Ne osoittavat, että vaikeissakin olosuhteissa asiat voivat kehittyä kohti parempaa. Kärsi-vällisyys on nyt valttia.

Aivan lopuksi on myös hyvä muistaa eräs asia: jos me toivomme solidaarisuutta kump-paneiltamme, on meillä myös oltava oikeasti tahto ja valmius sitä kantaa.

16.03 Eero Heinäluoma sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on osallistu-nut vuodesta 2002 lähtien kansainvälisen yhteisön pyynnöstä Afganistanin vakauttami-seen ja jälleenrakentamiseen. Viidentoista vuoden aikana saavutetuista edistysaskelista huolimatta Afganistan on edelleen hauras valtio. Kansainvälisen ISAF-kriisinhallintaope-raation päätyttyä ja turvallisuusvastuun siirryttyä paikallisille viranomaisille maan turval-lisuustilanne on jälleen heikentynyt.

Afganistanin vakauttamisen vaikeuskerroin on korkea. Kriisin pitkittyessä ja turvalli-suustilanteen heikentyessä on paikallaan palauttaa mieleen ne rajoitteet, jotka aina liittyvät ulkomaiseen sotilaalliseen interventioon ja pysyvämpään läsnäoloon. Hyvistä pyrkimyksistä huolimatta Afganistanin sisäisessä vakaudessa, toimivan kansanvaltaisen hallinnon ja oikeusvaltion rakentamisessa, ei ole onnistuttu riittävällä tavalla. Afganistanissa ja sen lä-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

hialueilla toimii edelleen useita kansainvälisiä terroristiryhmiä, joiden kukistaminen edellyttäisi paitsi turvallisuudesta huolehtimista myös edistymistä taloudessa, tavallisten afgaanien hyvinvoinnissa. Tarvitaankin afgaaniyhteiskunnan omaa vastuuta niin koko maan kehityksestä kuin myös sisäisestä vuoropuhelusta.

Arvoisa puhemies! Vierailin Afganistanissa puhemiehen roolissa vuonna 2012. Tuolloin eduskunnan valtuuskunnassa olivat mukana myös silloiset ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Timo Soini ja puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Niinistö. Tuon matkan kokemukset olivat mieleen painuvia ja vaikuttavia, tänäänkin. Sotilaamme tekivät suurella osaamisella ja taidolla oman osuutensa Afganistanin turvallisuuden hyväksi. Yhtä selväksi kävi, että ulkomaisten joukkojen poistuessa turvallisuustilanne tulee heikentymään, ellei maahan saada aikaan poliittista ratkaisua. Juuri näin on nyt käynyt. Selvää tuon matkan kokemusten pohjalta oli myös se, että muutos Afganistanissa edellyttää paitsi turvallisuustoimia myös näitä aitoja elämisen mahdollisuuksia, erityisesti työmahdollisuuksia nuorille, ja myös maan hallinnon tervehtymistä. Korruption vastustamisen täytyy tapahtua aidosti, ei vain sanoissa.

Eduskuntaryhmämme on vuosien varrella johdonmukaisesti korostanut Afganistan-politiikassa hyvän hallinnon ja ihmisoikeuksien ensisijaisuutta. Jotta Afganistan voi nousta jaloilleen, tulee sen hallinnosta kitkeä kaikkinaisen korruptio ja rakentaa kestävät peruspilarit oikeusvaltion toiminnalle. Ihmisoikeuksia, erityisesti naisten ja tyttöjen asemaa parantamalla tuetaan koko yhteiskunnan turvallisuutta ja kehitystä.

Suomi on antanut oman vahvan panoksensa Afganistanin vakauttamiseen ja kehitykseen. Kriisinhallintajoukoissa on palvellut lähes 2 000 suomalaista. Kriisinhallintaan ja kehitysyhteistyöhön Suomi on käyttänyt yli 600 miljoonaa euroa. On rehellisesti tänään sanottava, että saavutettuihin tuloksiin ei voi olla tyytyväinen. Katseet kääntyvät vahvasti Afganistanin sisälle. Maassa lähivuosina käytävät parlamentti- ja presidentinvaalit ovat seuraava koetinkivi kansallisen demokratian ja oikeusvaltion juurtumiselle ja afgaanien oman vastuun korostamiselle.

Arvoisa puhemies! Tiedossa on, että sotilaallista, yksin voimaan perustuvaa ratkaisua ei ole näköpiirissä. Viidentoista vuoden yhtämittaisten taistelujen jälkeen on syytä katsoa totuutta silmiin. Suomen hallituksen tulee Euroopan unionissa ja laajemmalti tehdä työtä Afganistanin sotilaalliseen voimankäyttöön perustuvan strategian muuttamiseksi. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä tukee Suomen pyrkimyksiä Afganistanin vakauttamiseksi ja hyväksyy vahvistetun läsnäolon Afganistanissa. Samalla toteamme painokkaasti, että sotilaallista ratkaisua ei ole näköpiirissä. Tarvitaan vahva vuoropuhelu maan sisällä ja rauhanomainen ratkaisu kriisiin.

16.08 Tiina Elovaara sin (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Afganistan on käynyt sisällissotaa vuodesta 1979 asti. Maan tilanne on edelleen erittäin heikko. Sinisten eduskuntaryhmän näkemys on, että turvallisuustilanteen parantaminen on Afganistanin haasteista ensimmäinen ja suurin.

Afganistanissa toimii Talibanin ohella monia muita aseellisia ryhmittymiä, jotka saavat toimeentulonsa muun muassa kukoistavan huumebisneksen avulla. Etniset ja alueelliset heimot kilpailevat vallasta keskenään. Keskushallinto on heikko. Hallitus kuitenkin pyrkii rauhaan poliittisten neuvottelujen kautta. YK:n mukaan rauhan saavuttaminen vaatii Taliban-liikkeen ottamista neuvotteluihin, mitä ei ole aikaisemmin tehty. Poisjättämisen on

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

katsottu lisänneen terrori-iskuja, joiden avulla liike pyrkii parantamaan neuvotteluasemiaan.

Taliban toimii pääosin Pakistanin tuella. Pakistan ja Afganistan ovat vanhastaan alueellisia kilpakumppaneita. Afganistanin sota ei tästä syystä ole pelkästään sisällissota vaan myös alueellinen konflikti.

Naton johtama suuri sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio ISAF päätettiin vuonna 2015. Operaatio ei onnistunut tuomaan Afganistaniin rauhaa tai kukistamaan Taliban-liikettä. Operaation tilalle asetettiin huomattavasti suppeampi, edelleen Naton johtama Resolute Support -operaatio, johon Suomikin osallistuu. Operaation tarkoituksena on ollut kouluttaa ja neuvoa Afganistanin turvallisuusjoukkoja, joille vastuu maan turvallisuudesta siirtyi. Taistelutoimintaan kansainväliset joukot eivät osallistuu.

ISAF-operaation päättymisen jälkeen Afganistanin turvallisuustilanne on luisunut vuosi vuodelta huonompaan suuntaan. Kabul toiseksi pahin terrori-isku koettiin vuosi sitten toukokuussa. Yhdysvallat suunnittelee RS-operaation vahvistamista 16 000 sotilaaseen, minkä toivotaan estävän sen, että maa ei ajaudu uudelleen Talibanin hallintaan. Suomi on valmistautunut lisäämään operaatioon osallistumistaan 20 sotilaalla.

Arvoisa puhemies! Naisten asema Afganistanissa on huono. Vaikka Talibanin valtakauden päättymisen tarkoitti naisten aseman parantumista, on ennen kaikkea maaseudun naisten asema edelleen heikko. Monin paikoin naisten toimintaa rajoittavat vanhoilliset, islamilaiseen oikeusjärjestelmään nojaavat säännöt. Lähes puolet naisista naitetaan alle 18-vuotiaana, joka kymmenes alle 15-vuotiaana. Naisiin kohdistuvan perheväkivallan tiedetään olevan hyvin yleistä. Vain 19 prosenttia naisista osaa lukea, maaseudulla paikoitellen alle 10 prosenttia väestöstä osaa lukea. Unicefin arvioiden mukaan neljä kymmenestä afganistanilaislapsesta ei saa ollenkaan koulutusta.

Sinisten eduskuntaryhmä pitää naisten koulutusta yhtenä tärkeimmistä keinoista Afganistanin tulevaisuuden kannalta. Väestökyselyn mukaan afganistanilaiset naiset kokevat lukutaidottomuuden ja koulutuksen puutteen pahimmaksi ongelmakseen. Suurin osa Suomen kehitysavusta kohdistetaan tasa-arvotyöhön, jossa painotetaan opetussektorin vahvistamista, tyttöjen koulunkäynnin turvaamista ja naisten lukutaidon edistämistä. Näissä on saavutettu lupaavaa edistystä.

Arvoisa puhemies! Suomi on ollut rauhanturvaoperaatioiden pikkujättiläinen. Se on määrätietoisella työllä yltänyt hyviin tuloksiin ja saanut ansaitusti kansainvälistä arvostusta. Suomi rakentaa rauhaa, edistää lukutaitoa ja vähentää äitikuolleisuutta.

Miten Afganistanin tilanne heijastuu Suomeen, ja miksi Suomen kannattaa sijoittaa kriisinhallintaoperaation laajentuessa yhteensä noin 46 miljoonaa euroa vuodessa Afganistanin vakauttamiseen? Viime vuonna Afganistanista saapui Suomeen reilut 400 turvapaikanhakijaa. Maastamuuttoa ehkäistään ja alueellista vakautta edistetään parhaiten rauhaan tähtäävillä ponnistuksilla.

Suomi ylläpitää kansainvälisiä suhteitaan osallistumalla yhteiseen kriisinhallintaoperaatioon. Sininen eduskuntaryhmä antaa tukensa Suomen osallistumiselle ja operaation kasvattamiselle.

16.13 Mika Raatikainen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Afganistan on ollut kauan epävakaa tilanteessa monella tavoin ja on edelleen. Suurimpia ongelmia ovat epävarma poliittinen tilanne ja maassa ja sen lähialueilla olevat yli 20 terroristiryhmää. Jos

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

vakaus huononee, terrorismi vahvistuu ja hallitsematon maastamuutto kasvaa. Turvattu-
muutta lisäävät myös järjestäytynyt rikollisuus ja kidnappausten kasvu.

Resolute Support -operaatio on auttanut Afganistanin viranomaisia vahvistamaan alu-
eellista vakautta ja torjumaan terrorismia. Tärkeimpiä tehtäviä ovat muun muassa Afganis-
tanin turvallisuusjoukkojen johtamisen laadun parantaminen, korruption vähentäminen,
mihin kannattaa aina kiinnittää huomiota, ja poliisivoimien siirtäminen taistelutoiminnas-
ta varsinaisiin poliisitehtäviin. Kansainvälinen tuki onkin tuottanut tuloksia: turvallisuus-
joukot ovat kyenneet estämään kapinallisia valtaamasta merkittäviä asutuskeskuksia. Täs-
sä yhteydessä on myös hyvä muistaa, että terroristijärjestöt ovat myös rikollisjärjestöjä,
jotka saavat varoja salakuljetuksesta, huumetuotannosta ja Talebanin kohdalla myös kai-
vostuotannosta. Afganistanissa on uutena ongelmana Isisin haaran ISKP:n vahvistuminen
ja sen iskut šiiamuslimeita vastaan ja muihin uskonnollisiin kohteisiin.

Arvoisa puhemies! Afganistanin ihmisoikeustilanne on YK:n mukaan parantunut tie-
tyillä alueilla 15 vuoden aikana. Kuitenkin naisiin ja lapsiin kohdistuva väkivalta, hyväk-
sikäyttö ja lapsiavioliitot ovat edelleen vakavia ongelmia.

Afganistanissa on laaja huumetuotanto. Arvioiden mukaan maa tuottaa noin 80 prosent-
tia maailman raakaoopiumista. Suurin osa tuotosta päätyy laittoman aseellisen toiminnan
rahoittamiseen. Suomi on ollut mukana huumeiden vastaisessa toiminnassa tukemalla
vaihtoehtoisten elinkeinojen luomista viljelijöille ja lisäämässä viranomaisten kapasiteet-
tia.

Suomen Afganistan-politiikka on ollut varsin järkipäätä, koska siinä yhdistyvät poliit-
tinen vaikuttaminen, kansainväliset suhteet, kehitysyhteistyö ja sekä sotilaallinen että si-
viilikriisinhallinta.

Afganistanista tuli Suomeen 5 214 turvapaikanhakijaa vuonna 2015. Perussuomalaiset
katsovat, että erityisesti palautuksia koskeva yhteistyö on tärkeä osa Suomen Afganistan-
politiikkaa. Tavoitteena tulee olla edelleen paluu ja yhteistyötä tehostavat järjestelyt kiel-
teisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden osalta.

Hallitus asetti vuonna 2015 turvapaikkapoliittisessa toimenpideohjelmassa, silloin kun
perussuomalaiset olivat vielä sitä laatimassa — jos joku muistaa — yhdeksi keskeiseksi ta-
voitteeksi palautussopimuksen solmimisen sekä tehokkaat palautukset Afganistaniin. So-
pimus on tehty, ja hyvä näin. Laittomasti maassa olevat ja kielteisen päätöksen saaneet
sekä rikoksiin syyllistyneet tulee saada palautettua kotimaahansa tehokkaasti kehittämällä
yhteistyötä Suomen ja Afganistanin viranomaisten välillä entistä toimivammaksi.

Maahanmuuttovirasto päivitti Afganistanin turvallisuustilannetta joulukuussa 2017, jol-
loin todettiin, ettei maa ole sotatilassa kokonaisuudessaan eivätkä maan yleiset olosuhteet
ole peruste myöntää kansainvälistä suojelua. Tässä voisin muistuttaa, että Kabul taitaa olla
yksi maailman nopeiten kasvavista kaupungeista tällä hetkellä. Perussuomalaiset vaativat,
että toteutetaan myös täysimääräisesti mahdollisuus palauttaa henkilö kotimaansa toiseen,
rauhalliseen osaan, mikäli se osa, josta turvapaikanhakija on tullut, ei ole katsottavissa tur-
valliseksi.

Etniset jakolinjat jakavat Afganistania poliittisesti. Valtaosa väestöstä on paštuja, mutta
merkittäviä väestönosia ovat myös tadžikit, hazarat ja uzbekit. Paikallisilla ja alueellisilla
voimahahmoilla on paljon valtaa. Myös hallitus on jakautunut eri etnisten ryhmien edusta-
jien mukaan, ja sen sisäiset ristiriidat ovat suuria. Tässä taas yksi esimerkki siitä, ettei niin
sanottu monikulttuurisuus aina ihan näytä toimivan. Joskus tulevaisuudessa voisikin olla
ehkä syytä pohtia entistä autonomisempien alueiden kehittämistä Afganistaniin. Jos ei nyt

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

1800-luvulta ole saatu mitään aikaiseksi, niin voitaisiin ehkä miettiä, kannattaisiko muuttaa koko kuvio.

Perussuomalaiset pitävät tärkeänä osallistumista nyt kaavaillulla tavalla tähän Resolute Support -kriisinhallintaoperaatioon. Tavoitteena tulee olla turvallisuusvastuun siirtäminen Afganistanin omille turvallisuusjoukoille, armeijalle ja poliisille, siten että ne pystyvät lopulta pitämään maan turvallisuustilanteen vakaana itsenäisesti ja uskottavasti hyvän hallinnon periaatteita noudattaen. Resolute Support -operaatiosuunnitelmassa korostuu terrorismin estäminen, ja se on aina kannatettavaa. Operaatioon osallistuvat maat ovat tulleet johtopäätökseen, että RS-operaatiota on jatkettava, jotta päästään kestävämpään turvallisuustilanteeseen. Olemme samaa mieltä. Suomen Resolute Support -operaation painopiste on neuvonantajatoiminnassa. Perussuomalaiset kannattavat osallistumisvahvuuden nostamista 40:stä 60 sotilaaseen. Se mahdollistaa tarkoituksenmukaisten joukkokokonaisuuksien muodostamisen sekä suomalaisen joukon johtamisen, omasuojan, huollon, hallinnan ja kansallisen tuen järjestämisen olosuhteiden edellyttämällä tavalla. Suomen pitää pysyä muiden demokraattisten maiden mukana Afganistanissa, sillä asiassa puhevalta on niillä, jotka ovat mukana. — Kiitoksia.

16.19 Krista Mikkonen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on tukenut Afganistanin vakauttamista ja jälleenrakentamista vuodesta 2002 lähtien osana kansainvälistä yhteisöä. Olemme osallistuneet työhön niin sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan, kehitysyhteistyön kuin humanitaarisen avun keinoin.

Huomattavista ponnisteluista huolimatta Afganistan on edelleen yksi maailman köyhimmistä maista ja hyvin hauras valtio. Turvallisuusvastuu on nyt saatu siirrettyä Afganistanin omille turvallisuusviranomaisille, mutta turvallisuustilanne ei ole kohentunut toivottulla tavalla, päinvastoin.

Kestävän rauhan ja vakauden saavuttamiseksi kansainvälistä tukea tarvitaan edelleen. Vihreä eduskuntaryhmä katsookin, että Resolute Support -kriisinhallintaoperaation jatkaminen on perusteltua, ja tuemme Suomen osallistumisen lisäämistä.

Arvoisa puhemies! Sodat eivät lopu sotimalla, eikä pysyvää rauhaa saavuteta asein. Ainoa tapa on rauhanneuvottelut. Afganistanissa tämä edellyttää, että neuvottelupöytiin otetaan mukaan kaikki asianosaiset, niin heimoneuvostot, talebanien johtohahmot, naisten verkostot, nuoret kuin kansainvälinen yhteisö. Myös terroristien kanssa on pystyttävä neuvottelemaan. Afganistanin presidentti Ashraf Ghani on ollut halukas rakentamaan keskusteluyhteyttä. Sen tukeminen on Suomen ja koko kansainvälisen yhteisön keskeinen tehtävä.

Arvoisa puhemies! Vaikka tilanne Afganistanissa on edelleen erittäin vaikea, ei Suomen siellä tekemä vuosien työ naisten ja tyttöjen aseman parantamiseksi sekä ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperustaisuuden edistämiseksi ole mennyt hukkaan: Imeväiskuolleisuus on vähentynyt, seksuaali- ja lisääntymisterveyden palvelut tavoittavat entistä useamman naisen, ja koulun aloittavien tyttöjen osuus on noussut 40 prosenttiin. Sananvapaustilanne on parantunut ja mediakenttä laajentunut. Yli puoli miljoonaa ihmistä on saanut ihmisoikeuskoulutusta. Mutta työ on kesken. Lisäksi esimerkiksi naisiin kohdistuva väkivalta ja lapsiavioliitot ovat edelleen vakavia ongelmia. Vankien kidutus on systemaattista ja jatkuvaa.

Arvoisa puhemies! Sotilaallisen kriisinhallinnan rinnalla siviilikriisinhallinnan, poliittisen vaikuttamisen, humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön tulisi muodostaa kokonai-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

suus. Tämä vaatii entistä parempaa vuoropuhelua samalla alueella toimivien eri tahojen kanssa, jotta yhteiset ponnistelut rauhan, vakauden ja kehityksen eteen toteutuvat.

Kriisinhallintaoperaatioihin ja sen rinnalla tehtävään kokonaisvaltaiseen kriisinhallintatyöhön on pystyttävä sitoutumaan vuosiksi eteenpäin. Tämän tulee näkyä myös resurssissa. Valitettavasti Sipilän hallitus leikkasi kehitysyhteistyörahojen lisäksi myös kriisinhallinnasta. Hallitusohjelmaan kirjattiin kriisinhallinnan radikaali vähentäminen. Onneksi hallitusohjelma ei ole toteutunut, vaan eduskunta on hyväksynyt operaatiot erillisrahoituksella yksi kerrallaan, ja osallistuminen on saatu pidettyä viime kauden tasolla.

Kriisinhallinta on pitkäjänteistä työtä. Luottamuksen ja kestävän rauhan rakentaminen vie aikaa. Siinä ei voi poukkoilla eestaas. Puolustusministeri Niinistön viimeaikaiset heitot kriisinhallinnan leikkaamisesta olivat vastuuttomia. Vihreät katsovat, että turvataksemme pitkäjänteisyyden tarvitsemme Suomelle parlamentaarisesti valmistellun kriisinhallintastrategian. Siinä tulee määritellä toiminnan tavoitteet, painopisteet ja riittävät resurssit yli vaalikauden.

Arvoisa puhemies! Vaikka Suomi ei enää ole samanlainen kriisinhallinnan suurmaa kuin aikoinaan, olemme arvostettu toimija maailmalla. Sotilas- ja siviilikriisinhallintatehtävissä palvelevat sotilaat, reserviläiset, viranomaiset ja vapaaehtoiset ovat ammattitaitoisia ja osaavia. Suuri kiitos heille.

Naiset, rauha ja turvallisuus -päättölauselman edistäminen näkyy vahvasti sekä toiminnassamme kohdemaissa että myös yhä useamman suomalaisen naisen osallistumisena kriisinhallintatehtäviin. Näistä vahvuuksista on pidettävä kiinni.

Arvoisa puhemies! Kriisinhallintaan osallistuminen lisää kansallisen puolustuksen suorituskyyä. Kriisinhallinta on tehokas keino tukea konfliktialueiden asukkaita paikan päällä. Sillä ennaltaehkäistään ongelmia ja puututaan pakolaisuuden juurisyihin. Silti kriisinhallinnan merkitys on ennen kaikkea siinä, että Suomi kantaa kansainvälisen vastuunsa.

16.23 Markus Mustajärvi vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Afganistanissa Iso-Britannia, Neuvostoliitto ja Yhdysvallat/Nato ovat kukin vuorollaan yrittäneet sotilaallisella voimalla ratkaista sellaisia ongelmia, joihin ei ole sotilaallista ratkaisua. Neuvostoliitto yritti viedä aseilla ateismia ja kommunismia, Yhdysvallat vapautta ja demokratiaa — kumpikin hanke epäonnistui yhtä surkeasti. Afganistan on tämän päivän Vietnam.

Suomi on käytännössä sodan osapuoli Afganistanissa. Kun ISAF-operaatio muutettiin Resolute Support -operaatioksi, annettiin kuva, että Afganistanin turvallisuusjoukkojen kyky johtaa ja toteuttaa operaatioita eri puolilla maata on vahvistunut. Tällä hetkellä kapihallusten hallussa on kuitenkin suurempi alue kuin ISAF-operaation alkaessa.

Obaman aikana ei onnistuttu saamaan sotilaallista ratkaisua edes 100 000 sotilaalla. Kuinka se nyt onnistuisi murto-osalla tuosta määrästä? Presidentti Trumpin pyyntö liittolaismailleen lisätä joukkoja Afganistanissa ei kerro uudesta strategiasta vaan vanhasta. Hämmästyttävän nopeasti muun muassa ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Vanhanen vastasi, että Suomenkin tulee lisätä joukkoja, jos pyyntö Yhdysvalloista lähtee.

Suomen tulee päinvastoin hallitusti irtaantua Nato-johtoisesta sotilaallisesta operaatiosta ja vetää joukkonsa pois. [Ilkka Kanerva: Vaikka se olisi YK:n mandatoima?] Se oli myös Suomen linja aiemmin mutta ei enää. Ei voi olla niin, että Suomi seuraa Yhdysvaltain presidentin mielenliikkeitä täysin kritiikittä. Maa, joka ei itse osallistu sotatoimiin, voi parhaiten edistää poliittisen dialogin käynnistymistä ja rauhanprosessia. Suomalaisten so-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

tilaitten määrän nostamista 40:stä 60:een ei voida perustella kansallisen suorituskyvyn kehittämisellä, vaan se on poliittinen viesti operaation johtomaalle.

Nyt Afganistanissa on nähty pieni valonpilkahdus, kun hallituksen joukkojen ja Talibanin välille on solmittu muutaman päivän tulitauko. Tulitauko ei koske Isisiä tai al-Qaidaa eikä myöskään Talibanin puolesta Nato-joukkoja.

Arvoisa puhemies! Suomi on maksanut Afganistanin operaatioista yli 800 miljoonaa euroa sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan kautta, ja piikki on edelleen auki. Voi kysyä, olisiko valtavan rahasumman voinut käyttää paljon tehokkaammin. Sitä voisi pohtia myös puolustusministeri Niinistö säästökohteita etsiessään. Jos Yhdysvaltain vuosittain maksuma kymmenien miljardien eurojen summa ei riitä, niin kuinka sitten Suomen panostus?

Afganistanin tie rauhaan on pitkä ja kivinen. Ulkomaisena vientituotteena rauhaa ei maahan voi jalkauttaa. Kehityksen pitää lähteä yhteiskunnan sisältä. Välttämätön perusta yhteiskunnan vakauttamiseksi on lukutaidon lisääminen, koulutus- ja sivistystason nostaminen sekä tasa-arvon edistäminen. Suomella olisi kehitysyhteistyössä ja siviilikriisinhallinnassa enemmänkin annettavaa, kuten myös miinanraivauksessa.

Niin kauan kuin afgaaninuori liittyy muutamasta dollarista aseelliseen kapinallisryhmään, niin kauan kuin naisista osaa lukea vain viidesosa tai niin kauan kuin maan tärkein vientituote on raakaopiumi, toivoa paremmasta ei ole.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta oli omassa yleisarviossaan toukokuussa paljon kriittisempi Afganistanin tilanteen suhteen kuin valtioneuvosto silloisessa selvityksessään. Myös valiokunnan kuulemat asiantuntijat esittivät pessimistisempiä näkemyksiä. Ulkoasiainvaliokunta vaati myös sitä, että eduskunnalle annetaan mahdollisimman oikea ja realistinen kuva. Se onkin tarpeen, jotta Suomi asemoi itsensä oikein ja irtaantuu sellaisista toimista, jotka eivät ole edistäneet kuudentoista vuoden aikana päätavoitetta eli rauhaa ja vakautta.

Kun Afganistanin väestöstä 10 prosenttia on humanitäärisen avun tarpeessa, olisi se pitänyt huomioda selonteossa. Se osoittaa, ettei terrorismin juurisyihin, esimerkiksi äärimmäiseen köyhyyteen, ole kyetty puuttumaan.

16.29 Thomas Blomqvist r (ryhmäpuheenvuoro): Ärade fru talman, arvoisa puhemies! Maailmanpankki arvioi, että vuosittain jopa 15 miljoonaa alle 18-vuotiaasta lasta maailmassa pakotetaan naimisiin. Lapsiavioliitot ovat edelleen vahva perinne myös Afganistanissa. Tämä on yksi suurimmista esteistä, joka vaikeuttaa myönteisen yhteiskuntakehityksen aikaansaamista. Unicefin mukaan melkein puolet naisista Afganistanissa menee naimisiin alle 18-vuotiaana ja useampi kuin joka kymmenes on alle 15-vuotias. Myös pojat ovat vaarassa tulla pakotetuiksi avioliittoon alaikäisinä. Avioliittoon pakotetut tytöt keskeyttävät usein koulunkäyntinsä, mikä heikentää heidän työllistymismahdollisuuksiaan. Lisäksi aikaisten raskauksien aiheuttamat äitiyskuolleisuusluvut ovat maailman synkimmät juuri Afganistanissa.

Afganistan on tosiaan Suomen suurin kahdenvälinen kehitysyhteistyökumppani. Ruotsalainen eduskuntaryhmä pitää koulutussektorin panostuksia tyttöjen koulunkäynnin turvaamiseksi ja naisten lukutaidon parantamiseksi erityisen tärkeinä toimina. Hallituksen avunantopanostusten painopiste on siis oikeassa paikassa. Samanaikaisesti on kuitenkin todettava, että vaalikauden alussa tehdyt rajut leikkaukset ovat heikentäneet Suomen kehitysyhteistyöpolitiikkaa tavalla, jota ei voi puolustaa.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Ärade talman! Statsrådets redogörelse om Afghanistan kan delas upp i två delar. Dels handlar den om utvecklingssamarbetet och dels om Finlands deltagande i krishanteringsinsatsen Resolute Support. Även om utvecklingen är långsam och statistiken dyster i Afghanistan är det skäl — precis som redogörelsen gör — att också peka på de framsteg som trots allt har gjorts. Även om problemen är stora så har kvinnornas och barnens ställning ändå förbättrats under de senaste åren. Spädbarnsdödligheten har minskat och, enligt undervisningsministeriet, är redan cirka 40 procent av barnen som börjar i skolan flickor — och då ska vi komma ihåg att i början av 2000-talet kunde flickorna i Afghanistan inte gå i skola överhuvudtaget.

Den andra centrala punkten i statsrådets redogörelse är förslaget om ett ökat finländskt deltagande i Natos militära krishanteringsinsats Resolute Support. Finland har hittills deltagit med en liten grupp på 30—40 soldater, för tillfället 30, i den internationella säkerhetsstyrkan. Resolute Support-insatsen har haft som målsättning att ge över ansvaret till Afghanistans egna säkerhetsstyrkor, men på grund av det försämrade säkerhetsläget behövs RS-insatsen för att förhindra terroristaktioner och för att skydda den lokala befolkningen. Också för Resolute Supports del kan vi konstatera att utvecklingen högst antagligen skulle ha varit sämre utan den här insatsen. Därför behöver den nu få en fortsättning.

Arvoisa puhemies! RS-operaatiossa eli Resolute Support -operaatiossa on puute joukoista, ja Naton pääsihteeri Stoltenberg on kirjeessään pyytänyt myös Suomea harkitsemaan panoksensa vahvistamista Afganistanissa. Ruotsalainen eduskuntaryhmä katsoo, että 1. kesäkuuta tehtyä UTVAn päätöstä Suomen joukkovahvuuden nostamisesta 60 sotilaaseen voidaan puoltaa. Suomen pitää myös tällä tavoin osoittaa tahtonsa edesauttaa rauhan saamista Afganistaniin.

Tie rauhaan voi tuntua pitkältä ja vaikealta, mutta myös myönteisiä merkkejä on, muun muassa se, että talibanit ovat viime päivien aikana osoittaneet tahtoa ainakin väliaikaiseen aselepoon. Suomen kasvattaessa läsnäoloaan Afganistanissa turvallisuusnäkökohtia on painotettava. Teemme tämän päätöksen tietoisina siitä, että hanke ei ole riskitön. Tulee olla itsestäänselvyys, että Afganistanin operaatioon osallistuvien turvallisuuden pitää olla hui-pussaan.

Finlands linje bör vara den att vi axlar vårt internationella ansvar, och att vi satsar på deras trygghet som deltar i operationerna. Deras säkerhet är på vårt ansvar. Svenska riksdagsgruppen anser att Finland ska fortsätta satsa på bistånd till Afghanistan och statsrådets redogörelse ger intrycket att satsningarna på den civila och den militära sidan är i balans.

Meillä Suomessa on osaamista, jolla voimme edesauttaa turvallisuuden lisäämistä tässä syvästi haavoitetussa maassa. Haluan kuitenkin lopuksi painottaa, että on välttämätöntä, että saavutetaan poliittinen ratkaisu Afganistaniin. Vain siten voidaan saada aikaan kestävää rauhaa ja parempi, vakaampi yhteiskunta.

16.34 Antero Laukkanen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on kuultu aivan erinomaisia ryhmäpuheenvuoroja. Erityisesti edustaja Mustajärven pohdiskeleva ja kyselevä puheenvuoro oli minusta mielenkiintoinen.

Afganistan on edelleen hauras valtio ja tarvitsee kansainvälisen yhteisön tukea. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä jakaa tämän selonteossa esiin tulevan näkemyksen. Af-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

ganistanin vakavasta tilanteesta todisteena ovat myös Suomeen viime vuosina tulleet afganistanilaiset turvapaikanhakijat. Rauhan ja vakauden aikaansaaminen on meidän ja varsinkin maassa asuvien ja sieltä pakolaisiksi lähteneiden ihmisten kannalta äärimmäisen tärkeää. Tästä syystä eduskuntaryhmämme antaa tukensa Suomen linjalle tukea maata taloudellisesti ja jatkaa osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaoperaatioon.

Vaikka ryhmämme antaa täyden tukensa kansainväliselle tuelle, kannamme huolta edistymisen hitaudesta. Afganistan on edelleen poliittisesti erittäin jakautunut. Todellisen kestävän rauhan aikaansaaminen vaikuttaa todella kaukaiselta. Poliittisia jännitteitä lisää laajamittainen korruptio, kuten selonteossa hyvin tuodaan esille. Kansainvälisen yhteisön tulee pyrkiä entistä vahvemmin vaikuttamaan korruption vastaiseen toimintaan. Annetun avun tulee löytää perille ja tavoittaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevat afgaanit.

Arvoisa puhemies! Demokratiaa, taloudellista vakautta ja toimivaa kansalaisyhteiskuntaa ei voida luoda keskellä sotaa ja terrori-iskuja. Kuten selonteossa todetaan, levottomuudet ovat viime vuosina lisääntyneet kansainvälisen ISAF-operaation päättyttyä. Turvallisuusvastuun siirto Afganistanin omille turvallisuusviranomaisille ei ole siis kaikin osin ollut onnistunut ratkaisu. Olisiko pitänyt toimia toisin? Tämä on kysymys, mikä varmasti askarruttaa monia tahoja. Se on ainakin selvää, että Afganistanin hallitus ja turvallisuusviranomaiset tarvitsevat kansainvälistä tukea vielä pitkään maan vakauttamiseksi.

Afganistanin oikeusvaltion ja poliisivoimien tukemiseen tulee jatkossakin panostaa. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää hyvänä Suomen linjaa Afganistanin poliisisektorin tukemisen jatkamisessa ja kannattaa asiantuntijoiden lähettämistä tukemaan tätä arvokasta työtä. Afganistan on Suomen suurin kahdenvälinen kehitysyhteistyökumppani tällä hetkellä. Pidämme tärkeänä, että naisten ja lasten aseman ja oikeuksien edistäminen on tässä yhteistyössä keskiössä. Panostamalla naisten koulutukseen ja oikeuksiin voidaan luoda pohjaa kestäväälle tulevaisuudelle. Samoin tuemme panostamista ihmisoikeuskysymyksiin.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää hyvänä hallituksen linjaa kahdenvälisen palautussopimusten solmimiseksi sekä turvallisten ja tehokkaiden palautuskäytäntöjen aikaansaamiseksi. Tarvitsemme toimivan järjestelmän niiden turvapaikanhakijoiden palauttamiseksi, jotka saavat kielteisen turvapaikkapäätöksen. Haluamme kuitenkin muistuttaa hallitusta siitä, että jokaiselle turvapaikanhakijalle on taattava oikeudenmukainen ja yksilöllinen käsittely. Hallituksen kiristyneet toimet turvapaikanhakuprosessissa ovat heikentäneet hakijoiden oikeusturvaa, mihin myös oikeusoppineet ovat kiinnittäneet huomiota. Turvapaikanhakuprosessissa tulee huomioida myös henkilön uskonnollinen vakaumus ja siitä johtuvat uhkatekijät turvapaikanhakijalle. Kristityksi kääntyminen voi merkitä monelle afgaanille lähes suoraa kuolemantuomiota, mikäli hänet palautetaan kotimaahan.

Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut jo pitkään eri kriisinhallintaoperaatioihin Afganistanissa. Suomalaisten panosta on arvostettu, ja samalla osallistuminen on lisännyt Puolustusvoimien osaamista vaativissa toimintaolosuhteissa, ja pidämmekin tärkeänä, että Suomi on mukana tukemassa Afganistanin turvallisuusviranomaisia neuvonantajana ja suunnannäyttäjänä. Tämä on tärkeää työtä maan vakauttamiseksi ja kehittämiseksi. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä antaa tukensa Suomen osallistumisen jatkamiselle Resolute Support -operaatiossa. Kannatamme myös vahvuuden nostamista 60 sotilaaseen.

Arvoisa puhemies! Afganistanin vakauttamiseen tarvitaan laajaa, kokonaisvaltaista näkemystä, tarvitaan lehmän hermoja, tarvitaan kykyä ja halua aloittaa uudestaan ja uudestaan.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt ryhmäpuheenvuorokierroksen jälkeen annan 3 minuutin mittaiset vastauspuheenvuorot ministereille.

16.39 Ulkoministeri Timo Soini: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos näistä ryhmäpuheenvuoroista, ne oli hyvin valmisteltu, niihin oli perehdytty. Se on iloinen asia, että kun vakavista asioista puhutaan eduskunnassa ja ollaan lähettämässä meidän henkilöitämme, miehiä ja naisia, näihin vakaviin ja vaativiin tehtäviin, se tehdään asianmukaisesti perustellen ja perehtyen asiaan. Siitä kiitos kaikille ryhmille.

Sotilaallista ratkaisua tähän tilanteeseen ei ole, sen me tiedämme. Presidentti Ghani on nyt helmikuussa tehnyt neuvottelualoitteen Talibanin suuntaan, ja ensimmäiset tulitaukoesitykset ja tulitauot ovat ehkä ratkaisu eteenpäin.

Muistan hyvin, kun edustaja Heinäluoma oli puhemiehenä ja kävimme siellä vuonna 2012. Silloin pystyttiin vielä asumaan hotellissa, nykyisin ei pystytä. Kävin siellä uudestaan ollessani ministerinä, ja tilanne ei kyllä parantunut ole. Mutta kuinka huono se olisi-kaan ilman läsnäoloa siellä?

Täytyy muistaa, että Talibanilla on hallussaan lähes 40 prosenttia Afganistanin maa-alueista ja sunnimuslimeihin lukeutuvia paštua edustavan Talibanin tavoite on hallita Afganistania islamilaisen lain, šarian mukaisesti. Keskusjohdon ja niin kutsuttujen ministereiden lisäksi Taliban on järjestäytynyt kuvernöörien johtamiin provinssisiin ja alueellisten sotapäälliköiden johtamiin ryhmiin. Tämä hallintajärjestelmä on sirpaleinen, mutta se ei ole heikentänyt Talibanin taisteluvoimaa.

Tämän lisäksi Afganistanissa toimii yli 20 kansainvälistä terroristiryhmää, jotka pyrkivät hyödyntämään tätä haurasta turvallisuustilannetta ja epävakautta. Kysymyksessä on myös naapureiden toiminta, Pakistanin rooli on kaksijakoinen. On perusteltua epäilyä siitä, että he auttavat tai muonittavat ja mahdollistavat myös Talibanin toiminnan. On hyvä muistaa myös, että eräs kuuluisa terroristi Osama bin Laden kohtasi kohtalonsa nimenomaan Pakistanissa sitä ennen pakoiltuaan käsitykseni mukaan Afganistanissa.

Helppoa ei tule olemaan, mutta tämä on juuri sitä monenkeskistä kansainvälistä sääntöperusteista yhteistyötä, jota tässä tarvitaan. Toinen tapaus on kerätä kampeensa ja pötkiä pakoon. Muuten hyvä edustaja Mustajärven puheenvuoro, mutta johtopäätös oli teillä mielestäni vastuuton. [Markus Mustajärvi: Täysin johdonmukainen!]

16.43 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos minunkin puolestani hyvistä ryhmäpuheenvuoroista ja tuesta hallituksen linjalle. Kritiikkiäkin tuli, niin kuin demokratiassa kuuluukin, ja tällä kertaa vasemmalta.

Siinä olen samaa mieltä vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kanssa, että Resolute Support -operaatiossa jatkamista ei kannata liikaa perustella kansallisen puolustuksen kehittämisellä. Kyllä kutakuinkin kaikki sotilaalliset opit on jo Afganistanin operaatiosta haettu, saatu ja viety — monta myös käytäntöön, esimerkiksi jopa kenttälääkinnän koulutukseen varusmieskoulutuksessa. Ja hyvä niin.

RS-operaatiossa on siis kyse Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, ja epäilemättä kehittäisimme Suomen kansallista puolustusta varmasti tehokkaammin laittamalla nämä samat rahat vaikka reserviläisten kertausharjoituksiin, en sitä kiistä ollenkaan, kuin osallistumalla RS-operaatioon. Mutta niin kuin sanoin, tämä on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja siihen kuuluu kriisinhallinnan lisäksi Afganistanin osalta myös kehitysyhteistyö ja poliittinen vaikuttaminen.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Mitä tulee kriisinhallintaoperaatioiden karsimiseen, niin niitä on tällä vaalikaudella, edustaja Mustajärvi, tehty hallitusohjelman mukaisesti. Niin sanotuista sirpaleoperaatioista ollaan karsittu jo nyt esimerkiksi UNMOGIP, UNDOF ja Althea. Me olemme hallitusohjelman mukaisesti keskittäneet osallistumistamme vaikuttavampiin ja isompiin operaatioihin, kuten nyt tähän RS:ään ja Irakin OIR-operaatioon ja suurimpana Libanonin UNIFIL-operaatioon, jossa olemme jo neljättä vuosikymmentä ja tällä hetkellä 340 sotilaalla. Eli Suomi jatkaa edelleen aktiivista osallistumistaan kansainväliseen kriisinhallintaan.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Avaan debattikeskustelun. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. Myönnän aluksi 2 minuutin mittaisia puheenvuoroja.

16.45 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin hyvät uutiset: Muistan vaiheen, jolloin Kabulin stadionilla tehtiin joukkomurhia. Pojat pelasivat uhrien pääkalloilla jalkapalloa.

Huonot uutiset ovat tietysti siinä, että tänään korruptio, edelleen köyhyys, väkivalta, ihmisoikeusloukkaukset, huumeet ja niin edelleen ja niin edelleen jellaavat Afganistanissa, ja kaikkeen on sekaantunut, niin kuin täällä todettiin, ydinasevaltio Pakistan monella eri tavalla.

Kaikkein suurin virhe, arvoisa puhemies, olisi nyt se, että annettaisiin talibaneille periksi ja vetäydyttäisiin noilta alueilta. Me tarvitsemme monella tapaa tukitoimia. Me tarvitsemme luonnollisesti alueellista poliittista ratkaisua. Se, mikä tässä on jäänyt vähemmälle huomiolle, on se, että taustalla on kuitenkin YK:n ratkaisema mandaatin antaminen Natolle, joka tekee vain sille määrättyä tehtävää. On turha ottaa Natoa ikään kuin syylliseksi siihen, mitä Afganistanissa on tapahtunut tai ei ole tapahtunut. Sen sijaan kysyn: samalla kun on tärkeää, että kannetaan kansainvälisen yhteisön nimissä vastuuta, niin eikö olisi mahdollista, että tämän YK:n mandatoiman Nato-operaation ohella myös Euroopan unioni, josta äskeisessä päiväjärjestyksen kohdassa puhuttiin laajasti ja sen tarpeesta ottaa lisäantuvaa vastuuta roolissaan kansainvälisenä toimijana, tekisi jotakin siviilikriisinhallinnan puolella, niin että tilannetta kyettäisiin vakiinnuttamaan Afganistanissa.

16.47 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty ansiokasta keskustelua Afganistanin tilanteesta, ja keskusta omassa ryhmäpuheenvuorossaan halusi erityisesti korostaa tätä poliittisen ratkaisun löytämisen välttämättömyyttä ja tulevaisuuden tiekarttaa, jolla Afganistanin operaatio pystytään mielestämme — ja ainoastaan niin — ratkaisemaan. Sotilaallinen ratkaisu, lopullinen ratkaisu, ei ole Afganistanissakaan mahdollista. Tiekartta täytyy siis löytyä.

Mutta itsekkin haluaisin nostaa vielä kysymyksen: mikä on aidosti YK:n rooli tässä operaatiossa, onko YK tehnyt kaikkensa, ja niin kuin tuossa edellisessä puheenvuorossa, onko EU:lla tällaisia resursseja ja kykyjä ja taitoja ratkaista tällaisia kansainvälisiä operaatioita?

Afganistanin tilanteesta olen todellakin huolissani. Siellä on naisten ja lasten tilanne toki parantunut, mutta edelleen työtä sen eteen täytyy tehdä, että lapset pääsisivät kouluun, ja naisten tasa-arvokysymyksissä erityisesti. Täällä on noussut myös esiin huumekauppa, millä Afganistanissa rahoitetaan merkittäviä toimia. Pitäisikö meidän eurooppalaisten katsoa myös itseämme peiliin, sillä kun me ostamme niitä huumeita, niin olemmeko me tällä

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

lailla edistämässä Afganistanin huonoa kehitystä? Mielessäni haluaisin myös näihin kysymyksiin kenties vastauksen.

Mutta erityisesti tästä tiekartasta kysyn asianomaiselta ministeriltä: onko tällaista tiekarttaa, ja onko se käytännössä mahdollista tehdä?

16.49 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! ”Suomalais-sotilas kuoli Afganistanissa” — otsikko 15. helmikuuta 2011. Yliluutnantti Jukka Kansonen menetti henkensä panssarimiinassa, tienvarsipommissa. Pekka Jylhä oli samassa vauvussa, ja hän loukkaantui vakavasti, sai loppuelämänsä vauriot ISAF-kriisinhallintaoperaatiossa.

Afganistanin ja Kabulin turvallisuustilanne on edelleen heikko, niin kuin ministerit omilla puheenvuoroissaan läpi kävivät, ja olemme lukuisia kertoja pitäneet tätä asiaa esillä myös puolustusvaliokunnassa. Silloin kun nykyinen puolustusministeri Niinistö oli valiokunnan puheenjohtaja, nostimme esille muun muassa tämän Pekka Jylhän tapauksen ja huolen siitä, miten Valtiokonttori ei asiaa hoitanut. Kruunu kyllä lähetti poikiaan mutta ei kantanut pojistaan loppuun asti huolta. Teidän aikananne, ministeri Niinistö, asia on korjaantunut ja paremmassa tilanteessa ja meillä on kriisinhallintaveteraaniohjelma, jossa huolehdimme näistä miehistä ja naisista, jotka tehtäviin lähtevät, mutta kysyisin teiltä: millä tavalla tämä ohjelma on nyt toiminut, minkälainen on vakuutusturva, ja käydäänkö edelleen tätä keskustelua? Myös omasuojasta olisi mielenkiintoista kuulla tämänkin operaation kohdalta.

Lopuksi, arvoisa puhemies: pidän tärkeänä sitä, että me mietimme tarkasti, missä operaatioissa olemme mukana ja kuinka moneen operaatioon osallistumme vai etsimmekö nimenomaan sellaisia operaatioita, missä pystymme olemaan entistä vaikuttavampia.

16.51 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasia on, että tulokset tähänastisesta Afganistanissa läsnäolosta eivät ole ollenkaan sellaisia kuin mitä 15 vuotta sitten ajateltiin. Tämä operaatio on pitkittynyt, tullut paljon kalliimmaksi, vaatinut paljon enemmän joukkoja, ja Afganistanin sisäinen kehitys ei ole sitä, mitä 2000-luvun alussa ajateltiin.

Niin kuin täällä on tuotu esille, nyt vielä kerran ajatellaan, että lisäämällä voimaa voidaan saada jotain edistystä. Todennäköisesti tilanne voidaan uudelleen vakauttaa, mutta tämä sama dilemma, jonka takia sinne nyt mennään lisävoimalla, on sitten hetken päästä uudelleen esillä. Tämä oli ainakin se oma johtopäätökseni käytyäni tässä maassa ja kuunneltuani sekä maan kansalaisia ja poliittisia vaikuttajia että sitten sotilaita, jotka siellä ovat.

Tämä laittaa miettimään koko tätä sisäänmenon logiikkaa. Länsimainen sotilaallinen voima ja teknologiahän on aivan ylivoimainen, ja kyllä maahan päästään sisään, se ei ole ongelma, mutta sitten kysymys kuuluu: mitäs sen jälkeen tapahtuu? Yhdysvallat on tämän saman kysymyksen edessä ollut Irakissa nyt tämän saman ajan, ja tämä on tämä Afganistaninkin kysymys, että on helppo sanoa ne hyvät tavoitteet, jotka meillä on, mutta jos sen maan sisäinen kehitys ei lähde liikkeelle eikä löydy kansallista vuoropuhelua eikä sopua sen pohjalle, sitten nämä hyvät tarkoitukset jäävät ilmaan. Tai sitten meidän täytyy hyväksyä se, että olemme pysyvästi läsnä ja maksamme pysyvästi sekä joukoista että kehitysavun kautta. Joten kyllä päädyn siihen, että kansainvälisen yhteisön pitäisi miettiä tämä Afganistan-strategiansa uusiksi ja laittaa voimakkaasti panokset tähän vuoropuhelun aikaan-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

saantiin ja että tämä sotilaallisen voiman lisäys voi toimia vain niin, että se osaltansa rohkaisee ja edesauttaa afgaaniosapuolia yhteisen pöydän ääreen.

16.53 Tiina Elovaara sin (vastauspuheenvuoro): Tästä edustaja Heinäluoman puheenvuorosta jatkaakseni: Afganistanilainen kuorma-automekaanikko ja runoilija Matiullah Turab kirjoittaa: ”Oi, te maailman lipunkantajat, jotka olette lisänneet kärsimystämme turvallisuuden nimissä ja itkette rauhan ja turvallisuuden puolesta samalla, kun lähetätte meille aseita ja ammuksia.” — Iskee aika suoraan kansainvälisen yhteisön ytimeen, juuri siihen puheeseen, mitä täällä on onneksi tänään käyty siitä, mitä voimme tehdä kriisinhallintaoperaatiolla, jos meillä ei ole samanaikaisesti vaikuttavaa rauhanprosessia käynnissä.

Me tarvitsemme sotilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden rinnalle vahvan rauhanprosessin ja me tarvitsemme siviilikriisinhallintaa voimakkaasti tukemaan sitä turvallisuustilannetta, joka Afganistanissa on tällä hetkellä hyvin heikko. Kysyisinkin ministereiltä: miten näette tämän, kuinka voisimme tuoda kriisinhallintaoperaation rinnalle aidosti vahvemman rauhanprosessin, sillä oli kyse talibanista tai afgaanista, niin sota ei ratkaisua tuo? Rauha ja rauhanprosessi, poliittinen ratkaisu, on ainoa tie.

16.54 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksella oli kautensa aluksi tavoitteena vähentää kriisinhallintaan osallistumista merkittävästi. Suunnitelma oli, että joukkoja olisi vähennetty niin, että vuonna 2017 meillä olisi ollut vain 90—120 sotilasta sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä. No, kuten tiedämme, näin ei ole kuitenkaan käynyt, onneksi. Eduskunta on päättänyt lisärahoituksesta ja sotilaallinen kriisinhallinta on säilynyt vuoden 2015 tasolla noin 500 sotilaassa. Tänäänkin olemme yhdessä valmiita lisäämään sotilaiden määrää Afganistanin operaatiossa.

Näyttää siltä, että hallitus on ymmärtänyt sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisen merkityksen osana Suomen ulkopoliittikkaa. Tosin puolustusministeri Niinistö väläytti parisen viikkoa sitten kriisinhallinnasta leikkaamista.

Kysynkin ulko- ja puolustusministereiltä: mikä hallituksen linja nyt oikein on? Onko se muuttanut mieltänsä sitten hallitusohjelman ja haluaa säilyttää sotilaallisen kriisinhallinnan tason korkealla, miltä käytännössä on näyttänyt, vai aikooko se vähentää osallistumista nykyisestä merkittävästi, kuten puolustusministeri taannoin lausui? Ja olisiko teidän mielestänne järkevää luoda parlamentaarisella yhteistyöllä kriisinhallinnan strategia, jotta voimme välttää poukkoilua ja voimme toimia pitkäjänteisesti yli vaalikausien ja yhdessä määritellä, minkä tyyppisiin operaatioihin osallistumme?

16.56 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotenkin osasin odottaa tämmöistä vahvaa syyllistämisen makua, mutta ei se haittaa. Minä olen sosiaalisen paineen sietokykyä testannut ennenkin, niin että se on kyllä ihan tuttua.

Kannattaisi miettiä sitä, minkä takia nämä kansainvälisten konfliktien ongelmat ovat niin syvät. On vauraita maita ja on hauraita maita. Aika usein nämä vauraat maat ovat sotkeutuneet hauraitten maitten tilanteeseen, eikä siitä niin kauhean kauan ole. Ajatellaanpa vaikka Afrikkaa, Pohjois-Afrikkaa, Lähi-itää, sieltä vaikkapa Irakia tai sitten Afganistania, jossa monella maalla on hyvin kyseenalainen perintö, niin itäisillä mailla kuin läntisillä mailla. Jos ajatellaan, että tuolla Afganistanissa on sodittu ainakin viimeiset 40 vuotta, niin voi kai sen kiteyttää niinkin, että ulkomaalaisilla sotilailla on kello mutta talibanilla on aikaa, ja sitä näyttää olevan.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Kun ajatellaan, että kirjataan hyviä, sinällään hyväksyttäviä tavoitteita, ja kun kerta toisensa jälkeen on osoitettu, että asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu, niin sitten asetetaan uusia tavoitteita ja perustellaan aikaisempia virheitä uusilla virheillä. Ja tässä kohtaa käytän kyllä sitä muotoilua, minkä olen sanonut aiemmin muissakin yhteyksissä, että naivismi ei ole aate, vaikka siellä ismi onkin sanan lopussa. Ei kannata loputtomiin hämätä itseään sillä, että jos julistaa kaikkia mahdollisia hyviä asioita, ne sinällään muuttuvat todeksi. Kyllähän tuolla kuitenkin Afganistanissa sotivat. Toisella puolella eivät ole YK-joukot, vaan ne ovat Nato-johtoiset joukot, vaikka siellä YK:n päätös onkin perustana.

Mutta muistutan siitä, mitä puolustusvaliokunta on neljä vuotta sitten omassa lausunnossaan sanonut. Siellä sanotaan: ”Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomen sotilaallisen läsnäolon päätyttyä Afganistanissa tehdään arviointiprosessi, jossa käydään perinpohjaisesti läpi viimeisen 12 vuoden aikaista tavoitteenasettelua [Puhemies koputtaa] sekä arvioidaan sitä, miten tavoitteet on saavutettu.”

16.58 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Trots att processen är utdragen och har stött på många motgångar är det nu skäl att dra sig till minnes de massmord och den barbari som hotade Afghanistan, och säkert större områden, med talibanerna i spetsen när det begav sig.

On tietysti totta, että kehitys on ollut hidasta ja turvallisuustilanne on edelleen heikko. Tässä selonteossa todetaan myös, että hallituksen valta-asema on rajallinen ja että myös presidentti Ghanin tavoitteet sosiaalisista ja taloudellisista uudistuksista ovat edenneet hitaasti hauraiden valtiorakenteiden, hitaan talouskehityksen ja huonon turvallisuustilanteen vuoksi.

Samalla Euroopan unioni on myös uudistanut Afganistan-strategiaansa. Se sisältää neljä laajaa painopistealuetta, ja ensimmäinen niistä on rauha, vakaus ja alueellinen turvallisuus. Ulkoministeri Soini vähän kertoi tästä, muun muassa mietti Pakistanin roolia, ja kysynkin hallitukselta, ehkä ulkoministeri Soinilta lähinnä: Mikä vaikeuttaa tätä alueellista tilannetta juuri tällä hetkellä, ja onko valoa näkyvissä? Mitä olisi syytä tehdä, jotta tähän joitain valon pilkahduksia olisi tulossa?

17.00 Paavo Väyrynen PV (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheen-vuorossani otan puheeksi kehitysyhteistyön ja kehityspolitiikan, ja varsinaisessa puheen-vuorossani aion puhua sotilaallisesta kriisinhallinnasta.

Tämä hallituksen selontekohan osoittaa sen, että Afganistanista on tullut Suomen kehitysyhteistyön tärkein kumppani. Muistan hyvin Vanhasen kakkoshallituksen päätöksenteon. Silloin oli esillä joukkojen lisääminen Afganistanissa, ja siihen liittyen ulkoministeri ja puolustusministeri painostivat silloista kehitysministeriä, että täytyy antaa enemmän rahaa myös kehitysyhteistyöhön. Silloinen kehitysministeri ei tähän suostunut, koska todettiin, että kehitysyhteistyön laadun kannalta katsottuna tämä ei ollut perusteltua. Afganistan on erittäin hankala ympäristö kehitysyhteistyön toteuttamiselle. Sinne on vaikea lähteä suomalaisvoimin mukaan, ja annetaan rahaa kansainvälisille järjestöille. On vaikea edes valvoa, mitä siellä tapahtuu. Tuloksellisuus on heikkoa. Tästä syystä vastustin varojen lisäämistä, eikä niitä lisätty. Mutta sen jälkeen näkyy tulleen toinen linja, ja on annettu myötä näille poliittisille paineille.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Minusta tämä ei ole hyvää kehitysyhteistyötä, että näin suuri osa Suomen varoista käytetään Afganistanissa sillä tavalla kuin käytetään. Toivon, että selonteon käsittelyn yhteydessä tarkasteltaisiin tätä Afganistan-apua osana Suomen laajempaa kehitysyhteistyötä ja kehityspolitiikkaa ja pohditaan, onko tällä tavalla nyt syytä toimia ja miten jatkossa toimitaan.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Vastauspuheenvuoro, ministeri Soini, 3 minuuttia.

17.02 Ulkoministeri Timo Soini: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Pakkanen kysyi Euroopan unionin roolista ja siitä, mitä siellä on tehty ja ajateltu. Euroopan unioni on uudistanut Afganistan-strategiansa vuonna 2017 sisältäen neljä painopistealuetta: ensimmäiseksi rauha, vakaus ja alueellinen turvallisuus, toiseksi demokratia, oikeusvaltiokehitys ja ihmisoikeudet, kolmanneksi talous ja koulutus ja neljänneksi siirtolaisuus. EU:n vuosittainen rahoitus on 200 miljoonaa euroa. Tämä on tämä faktapuoli.

Mutta sitten, jos me ajattelemme tätä isoa kuvaa, niin se on tietysti alueellinen kuva. Se on myös kuva muslimimaailmasta. Sunnimuslimijohtoinen Taliban. Kysymys on vallasta. Kysymys on myöskin siitä, että monet tahot — huumekauppiaat, asekauppiaat — hyötyvät tästä tilanteesta. On iso joukko toimijoita, jotka haluavat, että tämä jatkuu, koska he hyötyvät siitä, he rahastavat sillä, he käyttävät väkivaltaa apuna.

Mutta jos me täällä olemme puhuneet ennen tätä siitä, mikä on kansainvälinen sääntö-
pohjainen yhteistyö, niin en voi tulla muuhun käsitykseen kuin kokenut kansanedustaja
Ilkka Kanerva, joka täällä totesi: YK on antanut mandaatin tälle toiminnalle. Mikä on suu-
rempi mandaatti kuin maailmanjärjestön antama mandaatti tälle toiminnalle? Ja todella,
Afganistanin jalkapalloareenalla on järjestetty joukkoteurastuksia. Sitäkö pitäisi katsoa
vaieten sivusta, kun meillä on kansainvälinen mandaatti? Emme me sillä tavalla voi mene-
tellä. Emme me voi olla tunnettomia tämän katastrofin edessä.

Mutta maailma on paha, optimiratkaisuja ei aina ole, ja silloin kun sellaisia ei ole, on oltava mukana kuitenkin tekemässä asioita siedettävämmiksi, ja se on tämän hallituksen linja.

Täytyy myöskin ajatella niin, että jokainen kouluun päässyt tyttö, jokainen lukemaan oppinut lapsi on parempi kuin se, että kukaan ei olisi oppinut ja kukaan ei olisi päässyt kouluun.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Jatkamme ministeri Niinistön vastauksella, 3 minuuttia.

17.04 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinonen nosti esille surullisen muiston ISAF-operaatio ajoilta, kun Jukka Kansonen kuoli tienvarvipommiin ja Pekka Jylhä loukkaantui vakavasti. Emme saa unohtaa näitä uhrauksia, mitä tässä operaatiossa ja muissakin operaatioissa on tehty. Ja on totta, että Valtiokonttori oli nihkeänä tuolloin. Nyt tilanne on parempi, ainakin, mitä tulee järjestöjen mielipiteeseen. Ymmärtääkseni ne ovat olleet tyytyväisiä tähän kriisinhallintaveteraaniohjelmaan, ja myös tämän vakuutusturvan tasoon ollaan oltu kohtuullisen tyytyväisiä. [Timo Heinonen: Hyvä!]

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Mitä tulee tähän omasuojaan, minkä myös edustaja Heinonen mainitsi, niin suomalaisten joukkojen omasuojaan on kiinnitetty huomiota niin koulutuksessa Suomessa kuin toiminnassa Afganistanissa. Ja nyt meillä olisi ensi vuoden alusta sitten toimiva konsepti: jääkärijoukkue tukiosineen. Osallistumisvahvuus, noin 60, on kohdillaan. Se osaltaan turvaa omasuojaa ja mahdollistaa kierrättämisen tehtävien ja levon välillä entistä paremmin. Mutta riskitönhän tämä RS-operaatio ei suinkaan ole, ja toivokaamme siksi parasta, mutta varautukaamme myös pahemman varalle. Toivottavasti kriisinhallintasotilaamme palaavat terveisin takaisin.

Edustaja Mikkonen kysyi kriisinhallintaoperaatioista yleensä: Niiden suhteen noudattamme hallitusohjelmaa, kuten edellisessä puheenvuorossani totesin. Mitä rahoitukseen tulee, niin operaatiota on ilman kristallipalloa vaikea ennustaa. Siksi niitä myös on vuosien varrella rahoitettu paljon lisäbudjettien kautta.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Jatkamme debattia 1 minuutin mittaisilla vastauspuheenvuoroilla.

17.06 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti on perusteltua lähettää neuvonantajajoukkoja ja omasuojaa Mazar-i-Sharifiin, suomalaisille tutulle alueelle. Afganistanin perspektiivihän ei ole kovin mairitteleva. Turvallsuustilanne on heikentynyt valitettavasti koko ajan. Jos ajattelee asiaa Suomen ja eurooppalaisten kannalta, niin tietysti pakolaisuusriski ja huumeitten kulkeutuminen näille alueille on ihan selvä syy, jonka takia meillä on myös omakohtaista intressiä saada asiat kuntoon sillä alueella.

Kriisinhallintaa tarvitaan, siviili- ja sotilaskriisinhallintaa, molempia puolia tarvitaan. Mutta samalla on kyllä haettava poliittista ratkaisua entistä voimakkaammin, lähtien siitä, ettei se vientituote sinne ehkä tuota tulosta, vaan kyllä ratkaisun täytyy löytyä omalta pohjalta alueellisena poliittisena ratkaisuna. Se, mikä se tarkkaan ottaen on, on eri asia. Se on paikallisesti neuvoteltava juttu. Mutta tuettava on joka tapauksessa poliittista ratkaisua, koska se on pitemmän päälle ehkä kestävämpää kuin se, että aseitten varassa eletään.

17.08 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kriisinhallinta on erittäin tärkeää työtä vakaamman yhteiskunnan eteen, mutta kuten täällä on tänään huomautettu, tämä ei yksin kuitenkaan riitä. On huolehdittava siitä, että vakaus on tukevalta ja kestävällä pohjalla. Ja näin ei koskaan ole, ellei kiinnitetä riittävän painavaa huomiota nimenomaan tyttöjen ja naisten asemaan, ja on ilahduttavaa, että moni edustaja on tänään täällä juuri tästä näkökulmasta puhunut.

On tärkeää, että ihmisoikeuksien kunnioitus on Afganistanissa joiltain osin viime vuosina parantunut, mutta myös tiedämme ja ymmärrämme sen, että lapsiin ja naisiin kohdistuva hyväksikäyttö ja väkivalta ja lapsiavioliitot ovat edelleen erittäin vakavia ongelmia Afganistanissa, ja näitä ei tule missään nimessä katsoa läpi sormien. Siitä syystä Suomen on oltava jatkossakin erittäin tiiviisti mukana kantamassa kortensa kekoon. Ja näistä asioista ei missään olosuhteissa Suomen tule tinkiä.

17.09 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sain puolustusvaliokunnan varapuheenjohtajana vierailla valiokunnan puheenjohtaja edustaja Kanervan kanssa Libanonissa, Beirutissa ja Etelä-Libanonissa vapun aikoihin, ja kyllä sen matkan

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

opetus on edelleenkin se, että tällaiset konfliktit voivat venyä vuosikymmenien mittaisiksi ja sotilaallisten ratkaisukeinojen sijaan pitää etsiä poliittisia ratkaisuja. Ja pitääkin sanoa ääneen, että jos ei olisi menty väliin aikanaan, taistelevien osapuolien väliin, tällaista poliittista ratkaisua myöskään Libanonin alueella ei olisi löytynyt — olisi löytynyt ainoastaan hylsyjä, joita kansainvälinen yhteisö olisi tullut paikalle keräämään. Oli mieluisaa kuulla ulkoministerin puheenvuorosta myös se, että laajasti jaamme eduskunnassa tämän kansainvälisen monenkeskisen yhteistyön merkityksen.

Kysyn kuitenkin nopeasti puolustusministeriltä: onko omasuoja-asiat mietitty Afganistanissa? Libanonissakin tuli esiin se, että Afganistan-operaatio on luonteeltaan huomattavasti, huomattavasti vaikeampi. — Kiitos.

17.10 Lea Mäkipää sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime vuonna EU uudisti myös tämän Afganistanin strategian, ja siinä olivat pääkohtina juuri nämä rauhan ja alueen turvallisuuden ja demokratian saavuttaminen, talouden kohentaminen ja siirtolaisuuden ratkaiseminen. Mutta jotta näihin päästään, uskon, että meillä on kivikkoinen tie edessä, koska tänä päivänä moni tavallinen kansalainen asuu siellä köyhyyden ja terrorismin keskellä, eli monta vaikeutta on ihan sillä tavallisella ihmisellä, jolla ei ole mitään tekemistä esimerkiksi sen tilanteen kanssa.

Mutta jos puhutaan myös kehitysyhteistyöstä, niin Suomi on ollut mukana ihan hyvissä hankkeissa: on tämä oikeussektorin uudistaminen, koulutus, kymmenettuhannet naiset ovat saaneet lukutaitoa, ja miinanraivausta on tuettu yli 20 vuotta. Ja siellähän on suuret mineraalivarannot, ja Suomen Geologian tutkimuskeskus tekee yhteistyötä, antaa osaamista siellä malminetsintätekniikassa. Hyväkin on ollut, mutta meidän tulee [Puhemies koputtaa] jatkaa tätä työtä, niin että tosiaan [Puhemies koputtaa] myös afgaani joskus näkisi sen vakauden ja demokratian maassaan.

17.11 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kävin viime kesänä Kabulissa ja tapasin paitsi presidentti Ghanin myös sissipäällikkö Hekmatyarin ja myöskin Talebanin entisen ulkoministerin herra Muttawakilin. Oli kyllä kiinnostavaa käydä heidän kanssaan läpi sitä, mitä näiden vuosien aikana on tapahtunut, ja kyllähän heidän käsityksensä oli se, että Yhdysvallat ei ole sallinut tämmöistä rauhanprosessia, joka olisi inklusiivinen, jossa näitä eri tahoja aidosti otettaisiin mukaan, vaan on pyrkinyt ehkä toisenlaiseen, sotilaalliseen ratkaisuun ISAFin johdolla. Ja tästä samasta asiastahan on seurannut paitsi aitojen rauhanneuvottelujen puute myös se, että YK:ta on pidetty taustalla. YK ei ole ollut sellaisessa koordinoivassa roolissa, missä se yleensä konfliktin jälkeen on, vaan sitä on vähän työnnetty sivuun, koska on haluttu tavallaan löytää tällainen toisentyypinen ratkaisu. Nyt toivottavasti aika on kypsytynyt siihen, että lähdetäisiin etsimään kokonaisvaltaista rauhanratkaisua, annettaisiin YK:lle keskeinen rooli tässä Afganistanin avun koordinaatiossa ja mentäisiin tällä tavalla eteenpäin. Minusta tältä pohjalta pitäisi löytyä, afgaanien omasta rauhanhalusta, se pysyvä ratkaisu.

17.12 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Haavisto sanoi tässä kyllä totuuden sanoja. Kyllä meillä täytyy olla valmius tarkastella kriittisesti myös tämän läntisen leirin omaa toimintaa ja keskeisiä valintoja. Afganistanin aikaisempi presidentti, presidentti Karzai, jonka matkallamme 2012 tapasimme, on nyt tällä viikolla sanonut ääneen tämän tosiasian: hän on syyttänyt länttä siitä, että ei oltu valmiita siihen,

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

että olisi suuntauduttu vuoropuheluun talibanien kanssa ja olisi sallittu siihen liittyen uuden järjestelmän rakentaminen. Ja hän myös sanoi suoraan, että kun aikoinaan Bonnin kokoukseen kokoonnuttiin suunnittelemaan Afganistanin tulevaisuutta tuon Yhdysvaltain johtaman koalition iskujen jälkeen, jo silloin olisi pitänyt talibanit ottaa tuohon kokoukseen mukaan eikä sulkea heitä ulos. Tässä palataan siihen, että kun johonkin maahan mennään sotilaallisella voimalla, niin se meno on helppoa, mutta sitten on se kysymys, onko sellaista toimintalinjaa, joka mahdollistaa maan sisäsyntyisen oman kehityksen, [Puhemies koputtaa] vai juututaanko siihen, mihin nyt [Puhemies koputtaa] Afganistanissa on juututtu.

17.13 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tiekartta pitää ilman muuta voida luoda Afganistanin vakauttamiseksi, mutta ensin olisi tietenkin hyvä löytää kaikki ne osapuolet, joita pöydän ympärille tarvitaan. Talibanit eivät ole yksi yhtenäinen ryhmä, vaan siellä on hyvin monenlaisia alaryhmiä ja muita terrorijärjestöjä myös, kuten me kaikki tiedämme.

Olen sitä mieltä, että pelkästään Afganistanin keskushallinnon vahvistaminen ja vaalien pitäminen ei tule klaaniyhteiskunnassa koskaan vakautta ja turvallisuutta lisäämään. Jos provinseissa ihmiset eivät näe, että heidän elämänsä paranee ja hekin saavat oikeutta, myös köyhät ja naiset, niin minä en usko, että pelkästään vaalien pitämisellä tilanne siellä kovin paljon muuttuu. Tähän pitäisi kiinnittää kyllä huomiota.

Sitten itsekkin voin kertoa, että kävin 2004 Afganistanissa ja näin erittäin hyvin toimivia hankkeita. Marie Stopes -järjestö tekee keskellä ei mitään köyhissä kylissä seksuaaliterveys-, lisääntymisterveys- ja perhesuunnitteluhankkeita. Siellä ovat mukana uskonnolliset johtajat ja kylän vanhimmat, ja ne hankkeet toimivat erittäin hyvin.

17.15 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kestämatöntä, että samaan aikaan, kun täälläkin puhutaan Afganistanin turvallisuustilanteen viimeaikaisesta heikkenemisestä, turvapaikanhakijoita pakkopalautetaan väkivaltaisuuksien keskelle. Samaan aikaan, kun Afganistanin turvallisuustilanne on viime aikoina osoittanut heikkenemisen merkkejä, on Suomi pyrkinyt tehostamaan kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden palautuksia maahan muun muassa kahdenvälisin ja monenvälisin palautussopimuksin. Muun muassa Amnesty International on vedonnut Suomen hallitukseen palautusten keskeyttämisestä Afganistaniin. Afganistaniin ei tällä hetkellä tulisi palauttaa varsinkaan lapsia tai lapsiperheitä.

Arvoisa puhemies! Sisäisen paon mahdollisuutta tulisi soveltaa vain rajatuin edellytyksin huomioiden muun muassa henkilöiden siteet ja turvaverkot alueella, mutta paikoin Maahanmuuttovirasto on vaikuttanut soveltavan sisäisen paon perustetta lähes säännönmukaisesti, ja YK:n pakolaisjärjestö onkin joutunut ottamaan kantaa Maahanmuuttoviraston tapaan arvioida sisäisen paon mahdollisuutta. Käytännössä Suomi ei pysty mitenkään varmistamaan, mitä Afganistaniin palautetuille ihmisille tapahtuu heidän laskeuduttuaan [Puhemies koputtaa] maankamaralle. Eli tämä turvallisuustilanne tulisi kyllä ottaa huomioon [Puhemies: Aika!] myös tässä palautuskeskustelussa.

17.16 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Rauhanturvaajana haluaisin huomauttaa, että tämä keskustelu siirtyy välillä vähän sentyyppi-seksi, että kun Suomi lähettää jonnekin kriisinhallintaoperaatioon sotilaita, niin sotilaat

menisivät sinne taistelemaan. Eihän se niin ole, vaan ne menevät sinne neuvottelijoiden väliin turvaamaan sitä neuvottelutilannetta, että se keskusteluyhteys säilyy. Rauhanturvaajan tehtävä on olla siinä operaatiossa mukana. Ei se taistele siellä niitä osapuolia vastaan, niin kuin täällä on annettu ymmärtää, että sinne lähdetään taistelemaan. Rauhanturvaoperaatioissa on hyvä muistaa se vanha viisaus, että voimaa pitää näyttää, jotta sitä ei tarvitse käyttää. Se on rauhanturvaajan tehtävä, ei taistella, eikä täällä pidä antaa sellaista kuvaa, että Suomi lähettää sotilaita taistelemaan sinne. Ei se näin ole, hyvä ystävät.

17.17 Tiina Elovaara sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokuntakuulemisessa kysyin asiantuntijoilta, mikä on Afganistanin syvin ongelma. Sain kaksi vastausta. Ensimmäinen oli se, että Afganistan ei ole valtio ilman kansainvälisen yhteisön tukea, vaan se romahtaa. Toinen vastaus oli Pakistan. Miten me vaikutamme Pakistaniin ja tähän alueelliseen konfliktiin, joka on käsissämme?

Sitten kysyin, missä on Afganistanin toivo, missä se lepää. Sain vastaukseksi, että työissä — ja olen siitä erittäin iloinen — ja koulutuksessa. On erinomaista, että tämä on tuo tuom voimakkaasti esiin tänään tässä keskustelussa.

Mutta haluaisin vielä kysyä ministereiltä: miten katsotte tätä Pakistan-kysymystä, mitä voimme tehdä sille, sillä se vaikuttaa Afganistaniin niin syvästi?

17.18 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan tuohon, mitä edustaja Heinäluoma sanoi sotilaallisesta väliintulosta, ja on todellakin näin, että mitä nopeampi lähtö, sitä hitaampi paluu, ja se on nähty aivan liian monta kertaa. Tähän liittyen löysin vanhoja juttuja, jotka on näytetty Ylen kanavilla ja jotka ovat olleet Iltalehdessä, ja siinä on haastateltu Venäjän ja Neuvostoliiton entisiä Afganistan-veteraaneja. Heidän mukaansa Neuvostoliitto teki aikoinaan kaksi virhettä Afganistanissa. Ensimmäinen oli se, että maahan ylipäättään tunkeuduttiin. Toinen oli se, että asevoimalla yritettiin muuttaa paikallisten ihmisten elämäntapaa aivan toiseksi. Tuo opetus kannattaisi varmaan muistaa tänäkin päivänä. Pahin yhdistelmähän tässä on se, jos me kuvittelemme, että viemme Afganistaniin rauhaa, ja se ei toteudukaan. Se on meidän vientitavaramme, ja tuontitavara on sitten kansainvälinen terrorismi, joka kohdistuu mahdollisesti myöskin Suomeen. Suomi voi olla, niin yllättävältä kuin se kuulostaakin, erittäin kiinnostava kohde niille, jotka tällaisia asioita miettivät.

17.19 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vielä kysyisin tästä, kun ministeri tähän oman suorituskyvyn kehittämiseen ehkä suhtautui sillä asenteella, että oman suorituskyvyn kehittämistä eivät enää tämäntyyppiset harjoitukset suoraan tue. Mutta eivätkö ne tue kuitenkin sitä suorituskyvyn, osaamisen ylläpitämistä? Varmaankaan vaativampaa kansainvälistä kriisinhallintaoperaatiota ei ole kuin meidän operaatiomme Afganistanissa viime vuosina. Mielelläni kuulisin ministerin arvioita siitä, millä tavalla tätä osaamisen ylläpitämistä puolustushallinnon sisällä on mietitty liittyen näihin nyt käynnissä oleviin kriisinhallintaoperaatioihin. Myös on tätä pohdintaa näistä poliittisista ratkaisuista näiden operaatioiden yhteydessä. Tässä selonteossakin korostetaan tätä monenkeskistä yhteistyötä ja kokonaisvaltaisuutta. Miten puolustusministerinä näette yhteistyön ulkoministeriön kanssa tässä kokonaisuuden ylläpitämisessä, [Puhemies koputtaa] mitä kriisinhallintaoperaatioihin tulee, myös siviilitoiminnan osalta?

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Vastauspuheenvuorot ministereille, 2 minuuttia.

17.20 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on ollut hyvä keskustelu, koska tämä on vakava asia ja se on hyvin perusteellisesti nyt tässä käyty läpi. Nyt asia lähtee sitten ulkoasiainvaliokuntaan ja palaa sitten sieltä vielä tähän saliin. Se on minun mielestäni hyvä, että se näin todella tehdään.

Oikeastaan ihan loppuun haluaisin sanoa minun mielestäni sen olennaisen asian, jonka edustaja Kanerva sanoi. Miksi Afganistanissa ollaan? Se on kansainvälisen yhteisön, YK:n, tahto tällä hetkellä. Sen takia siellä ollaan. Ratkaisut ovat olleet vaikeita, ja osaan asioita ei ole saatu ratkaisuja lainkaan, mutta en usko, että ratkaisu tällä hetkellä on se, että jätetään sinne sotilaallinen, poliittinen, toiminnallinen, kehitysyhteistyöpoliittinen tyhjiö. Kuka sen täyttää? Minä luulen, että se vaihtoehto olisi vielä huonompi. Olennainen asia on alueellinen ratkaisu: Pakistan, Iran, naapurit, kansainvälinen yhteistyö. Mutta jos tässä nyt voisi sitten olla hieman optimistinen, kukapa luuli, että Pohjois-Korea ja Yhdysvallat ovat jonain päivänä neuvottelupöydässä? Jospa sitten tässäkin tapahtuisi jotain myönteistä kehitystä. On ainakin yrittämisen väarti.

Kiitän kuitenkin eduskuntaa kaikista puheenvuoroista, myös kriittisistä. Se on demokratiaa. Mutta katson, että hallitus on saanut tässä esitykselleen eduskunnan vankan tuen, josta eduskunnalle kiitos.

17.22 Puolustusministeri Jussi Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tunnistin tästä loppukeskustelusta puolustusvaliokunnan varapuheenjohtajalta, edustaja Karilta, pari kysymystä, joihin yritän vastata vielä.

Tämä Resolute Support -operaatio on riskitasoltaan varmasti haastavin kriisinhallintaoperaatiomme, joten on aivan oikein kiinnittää huomiota joukkojen omasuojaan, kuten edustaja Kari teki. Saamieni tietojen mukaan kuitenkin varusteet ovat koko lailla hyvät, ne ovat verraten hyvät, ja lisätietoa voi toki kysyä vielä valiokuntakäsittelyssä, ja itse asiassa kannattaakin kysyä aina tällaisissa tapauksissa.

Ja todellakin, kuten edellisessä puheenvuorossani sanoin, tämä osallistumisvahuuden lisääminen 60:een lisää tässä tapauksessa omasuojaa, ja sen lisäksi joukkojen painopiste siirtyy selkeästi pääkaupunki Kabulia rauhallisemmalle ja suomalaisille myös tutummalle alueelle, pohjoiselle komentoalueelle, Saksan alaisuuteen, Mazar-i-Sharifiin, kuten edustaja Kääriäinenkin taisi todeta. Mazar-i-Sharifin kaupungissa kapinalliset ovat pystyneet toteuttamaan vain yksittäisiä iskuja, mutta totta kai riski on aina mahdollinen.

Osaamisen ylläpidosta olen samaa mieltä edustaja Karin kanssa.

Ja mitä ulkoministeriön kanssa tehtävään yhteistyöhön tulee liittyen kriisinhallintaoperaatioihin, oikeastaan se on toiminut paremmin kuin miesmuistiin, joten kiitos siitä ministeri Soinille.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt menemme puhujalistaan.

17.24 Lea Mäkipää sin: Arvoisa puhemies! Lehtitietojen mukaan Afganistanin hallitus ja Taliban-liike sopivat tulitauosta viime lauantaina. Taliban ilmoitti, että se pitää kolmen päivän tulitauon, jotta uskonnollista eid-juhlaa voidaan viettää rauhassa ramadan-paastokauden jälkeen, mutta Nato-johtoiset rauhanturvajoukot eivät kuulu tulitauon piiriin. Hal-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

litus puolestaan ilmoitti, että se aikoo lopettaa sotatoimet ainakin viikoksi, mutta rajasi Isis-taistelijat sen ulkopuolelle. Hauras oli tulitauko: Eilen itsemurhapommittaja räjäytti itsensä maaseudun kehittämisministeriön portilla ja surmasi yli kymmenen siviiliä ja haavoitti yli 30:tä ihmistä, joukossa lapsia ja naisia. Isis on ilmoittautunut iskun tekijäksi.

Pakosta herää kysymys, mihin tahoon voidaan luottaa. Kun luottamusta ei ole, rauhanrakentamisprosessi on edelleen vaikea, vaikka kehitystä on tapahtunut myönteiseen suuntaan, niin tyttöjen kouluunpääsyssä kuin yleensäkin naisten aseman kohentumisessa.

Meidän täällä salissa olevien on hyvä tiedostaa ne riskit, joita suomalaiset rauhanturvaajat joutuvat Afganistanissa kohtaamaan. Afganistaniin komennettavat sen tietävät. Heillä kaikilla on aikaisempaa rauhanturvaamiskokemusta. Nyt ei saa perääntyä, koska sitä Taliban-liike haluaa, vaan ponnisteluja Afganistanin hallituksen, julkisen hallinnon, poliisin ja armeijan kouluttamiseksi tulee tehostaa, jotta demokratia ja yhteiskunnan rakenne vahvistuisivat. Vahva ja yhtenäinen Afganistan kykenee taistelemaan kapinallisia rikollisia vastaan. Työtä on paljon, ja se vaatii paljon aikaa. Ilman kansainvälistä ja monenlaista apua Afganistan ei tule selviämään. Sen jättäminen oman onnensa nojaan ei ole ratkaisu, vaan niin tehden autamme terrorismin leviämistä sen naapurimaihin ja ehkä kauemmaksikin.

Afganistan on siis edelleen hauras valtio. Näin ollen turvallisuustilanteen parantaminen on maan kehityksen kannalta ykkösasioita. Kehitysyhteistyön avulla on saavutettu merkittäviä tuloksia, kuten täällä on puhuttu: eliniän odote on noussut ja imeväiskuolleisuus on vähentynyt huomattavasti. Suomi on panostanut ennen kaikkea peruspalvelujen kehittämiseen erityisesti opetussektorilla, mukaan lukien tyttöjen koulunkäynnin turvaaminen sekä naisten lukutaito. Afganistan saakin Suomen kehitysyhteistyökumppaneista eniten tukea.

Afganistanissa ja sen lähialueilla arvioidaan toimivan 20 aseellista ryhmittymää, jotka rahoittavat toimintaansa etupäässä huumetaloudella. Afganistan on maailman merkittävien oopiumintuottajamaa. Monet aseelliset ryhmittymät kilpailevat vallasta keskenään.

Naton johtama ISAF-operaatio päättyi vuonna 2014, jonka jälkeen Afganistanin turvallisuustilanne on luisunut vuosi vuodelta huonommaksi. ISAF-operaation jälkeen perustettiin Naton johtama Resolute Support -operaatio, johon osallistuu noin 13 000 sotilasta. RS-operaation myötä vastuu turvallisuudesta siirtyi Afganistanin omille turvallisuusjoukoille. Nyt Yhdysvallat ehdottaa operaation vahvistamista 16 000 sotilaaseen. Suomen osuus nousisi 40:stä 60 sotilaaseen. Taustalla joukkojen vahvistamiseen on muun muassa Talibanin vahvistuminen ja aktivoituminen parlamentti- ja presidentinvaalien alla. Suunnitelmassa on, että RS-operaatiota jatkettaisiin heinäkuun Naton huippukokouksen päätöksellä vuoteen 2024 saakka.

Tällä hetkellä Suomella on Afganistanissa 30 sotilasta. Heistä 20 on Kabulissa ja kymmenen pohjoisella alueella Saksan johdossa. Nyt esitetään, että suomalaisten sotilaiden määrä nostettaisiin 60:een ja pääosa heistä sijoitettaisiin pohjoiseen Mazar-i-Sharifiin. Kabuliiin jäisi muutama esikuntaupseeri. Joukkoina olisi yksi jääkärijoukkue, sotilasneuvonantajia ja kouluttajia sekä esikuntahenkilöstöä. Ratkaisu on mielestäni hyvä, sillä suomalaisilla on aikaisempaa kokemusta alueesta ja yhteistyö alueesta vastaavan saksalaisen joukon kanssa on sujunut tähän saakka kitkatta.

Afganistanissa ollaan siis šakkitermillä ilmaistuna pattitilanteessa. Sotilaallista ratkaisua epävakauteen ei ole nähtävissä, vaan tarvitaan poliittinen ratkaisu. Se ei kuitenkaan onnistu ilman kansainvälisten joukkojen läsnäoloa, jotta kehitysyhteistyön ja siviilikriisin hallinnan toimet [Puhemies koputtaa] voidaan turvata terrori-iskuilta.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Arvoisa puhemies! Siitäkin huolimatta, että operaatioissa saavutettavat tulokset ovat epävarmoja, kannatan suomalaisten panostuksen lisäämistä esitetyllä tavalla Afganistanin alueella olevan vakauden turvaamiseksi ja edelleen rakentamiseksi.

17.30 Paavo Väyrynen PV: Arvoisa puhemies! Minä olen täällä nyt ensimmäistä päivää jatkamassa kansanedustajan tehtävää ja opettelemassa talon tavoille. Sain juuri sen opetuksen, että on aivan turha pyytää varsinaisia puheenvuoroja tällaisiin keskusteluihin, koska ryhmäpuheenvuorojen jälkeen tulee debatti ja debatin jälkeen ministerit ja valiokunnissa asioista vastaavat poistuvat salista. Me voimme täällä nyt sitten kolmin keskustella. Ehkä joku työhuoneessa vielä kuuntelee. Kaiken aikaa oppii uusia asioita.

Puhuin tuossa vastauspuheenvuorossani kehitysyhteistyöstä. Siihen ei ole mitään lisätävää. Kun Vanhasen kakkoshallituksen aikana tämä asia oli esillä, niin silloinhan päätettiin joukkojen määrän kasvattamisesta. Vastustin sitä, en pitänyt sitä perusteltuna, mutta jäin vähemmistöön, ja tuo päätös tehtiin, mutta kehitysyhteistyövarojen osalta pidin pinta-ni.

Tämä Afganistanin operaatiohan osoittaa, kuinka ratkaiseva on se vaihe, kun päätetään mennä johonkin operaatioon mukaan. Jos minä oikein muistan, niin Afganistaniin menoon liittyi sellainen asetelma, että muutamat Nato-maat eivät osallistuneet Irakin sotaan ja ne osoittivat sitten solidaarisuutta Yhdysvalloille ja suurille Nato-maille lähtemällä mukaan tähän Afganistan-operaatioon. Norja oli yksi näistä maista, ja kun Norjalla, Suomella ja Ruotsilla oli läheiset yhteydet keskenään, niin me lähdimme tavallaan tässä Norjan vana-vedessä liikkeelle. Ruotsilla oli silloin uusi sotilasdoktriini, jonka mukaan alueellinen maanpuolustus oli jätetty aika lailla sivuun ja keskityttiin kriisinhallintaan. Heille sopi hyvin lähteä kriisinhallintaoperaatioon mukaan, ja Suomi lähti sitten siihen myös.

Tässähän tapahtui niin, että puolueettomien maiden leiri tai ryhmittymä jakautui. Itävalta ja Irlanti, muistaakseni molemmat, lähettivät vain esikuntatehtäviin muutamia ihmisiä ja lipun paikalle. Sen sijaan Suomi ja Ruotsi lähtivät mukaan näihin joukkoihin. Myöhempi kehitys on osoittanut, että on erittäin vaikea irrottautua, jos kerran lähtee mukaan. Siinä mielessä tuo harkinta aikanaan olisi pitänyt tehdä toisella tavalla.

No, nyt joka tapauksessa minun mielestäni on tärkeää, että tämän selonteon käsittelyn yhteydessä pohditaan laajemmin Suomen sotilaallisen kriisinhallinnan kokonaisuutta. Mauno Koivisto kirjoitti Venäjän idea -kirjassaan jo vuonna 2001, että Suomi on astunut Kaarle XII:n tielle: me käytämme liian paljon sotilaallisia voimavaroja maan rajojen ulkopuolella emmekä kykene riittävästi panostamaan oman maan puolustamiseen. Kaarle XII:han hävitti Ruotsin armeijan Pultavassa eikä kyennyt sen jälkeen puolustamaan Suomea.

Sotilaallisen kriisinhallinnan laajuus ja laatu on tärkeä kysymys pohdittavaksi myös siinä mielessä, että Euroopan unionissahan koko ajan suunnitellaan ja kehitetään uutta toimintaa. Jostakin käsittämättömästä syystä Suomi on ryhtynyt Ranskan kanssa karkijoukkona ajamaan puolustusyhteistyön ja yhteisen puolustuksen kehittämistä, ja siellähän kehitetään yhä kovempaa kriisinhallintaa.

Viime vuonna järjestettiin Lapissa kriisinhallintaharjoitus, johon osallistui 100 hävittäjälentokonetta eri maista. Mitähän siellä harjoiteltiin, muuta kuin sotilaallisia iskuja Euroopan unionin ulkopuolisiin kohteisiin? Muutoinkin Euroopan unionin kriisinhallintatoiminnassa on tavoitteena pääsy yhä kovempaan kriisinhallintaan. Nyt kun Ranska teki aloitteen

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

tällaisen kovemman toiminnan valmiusjoukon kehittämiseksi, Suomikin jo ymmärsi ryhtyä epäroimään, kannattaako tähän mennä.

Suomen täytyy minun mielestäni nyt huolellisesti pohtia ensinnäkin, minkä verran me voimavaroja käytämme sotilaalliseen kriisinhallintaan, ja sitten harkita, miten se jaetaan YK-operaatioitten kesken, missä määrin ollaan mukana Nato-vetoisissa operaatioissa, ja ennen muuta on syytä pohtia, mihin ollaan sitoutumassa Euroopan unionin puitteissa ja mitä siellä ajetaan. Minun mielestäni on hyvin outoa, että Suomi on tässä todella Ranskan rinnalla näitä kovan kriisinhallinnan hankkeita ajamassa ja yhteistä puolustusta jopa Euroopan unionille ajamassa.

17.35 Aila Paloniemi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on siviilikriisinhallinnan suurvalta. Se voi kuulostaa kuluneelta hokemalta, mutta se ei ole suinkaan sattumaa. Keväällä julkaistun tutkimuksen mukaan Suomi lähettää siviilikriisinhallinnan tehtäviin yhdeksän henkilöä miljoonaa ihmistä kohden. Tämä on vienyt meidät EU-maiden kärkeen. Suurvalta-asemamme on hieno saavutus, ja se perustuu johdonmukaiseen työhön. Meidän on syytä olla ylpeitä tekemästämme työstä. Siviilikriisinhallinta on ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme lohkoista sellainen, jossa Suomella on kokoaan suurempi painoarvo kansainvälisissä pöydissä.

Toinen meille varsin itsestäänselvä hokema on kokonaisvaltaisuus. Suomi on valinnut kokonaisvaltaisuuden kriisinhallintatoimintansa lähtökohdaksi jo aikaa sitten. Kokonaisvaltaisuus taipuu moneksi. Se on poliittinen linjaus, jota Suomi edistää oman toimintansa lisäksi myös kansainvälisessä yhteistyössä. Kokonaisvaltaisuus on myös tapa toimia. Kaikki olemassa olevat keinot — olivatpa ne sitten sotilaallisen kriisinhallinnan tai siviilikriisinhallinnan, kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun tai rauhanvälityksen keinoja — täydentävät toisiaan, ja niitä käytetään samaan päämäärään, tukemaan vakautta ja rauhaa. Uskon, että kokonaisvaltaisuuden merkitys tulevaisuudessa vain vahvistuu. Valitettavasti kriisit eivät ole vähenemässä, mutta käytettävissä olevat resurssit, niin henkilöt kuin taloudellisetkin, voivat näin tehdä. Kokonaisvaltaisuus on kustannustehokasta toimintaa. Käsitakseni on, että kokonaisvaltaisuudessa on vielä Suomellekin paljon mahdollisuuksia, joilla voimme kehittää toimintaamme.

Afganistanin turvallisuustilanne, josta tänään on puhuttu, on heikentynyt todellakin sen jälkeen, kun useamman vuoden ajan käynnissä ollut turvallisuusvastuun siirto Afganistanin omille viranomaisille saatiin päätökseen ja kansainvälinen ISAF-operaatio lopetettiin vuoden 2014 lopussa. Oli odotettavissa, että iskut lisääntyvät, ja näin on käynytkin. Väkivaltaisuuksien jatkuessa taistelut ovat laajentuneet maan etelä- ja itäosista muualle maahan. Turvattomuutta lisäävät tavanomaisen ja järjestäytyneen rikollisuuden sekä kidnappausten kasvu. Turvallisuustilanteessa ei arvioida tapahtuvan oleellista kohentumista lähi-tulevaisuudessa.

Vaikka päävastuu Afganistanin turvallisuudesta onkin maan omilla turvallisuusjoukoilla, on kansainvälinen tuki Afganistanin vakaudelle ja turvallisuusviranomaisille yhä merkittävässä roolissa. Kriisinhallinnan ja Afganistanin turvallisuussektorin tukemisella vaikutetaan myös alueelliseen vakauteen sekä kansainvälisiin pyrkimyksiin terrorismin torjumiseksi.

Muutama sana Afganistanin naisista, vaikka heistä onkin, ja onneksi heistä on, puhuttu tässä keskustelussa tosi paljon, ja pitääkin puhua: Human Rights Watchin mukaan Afganistanin aikuisista naisista vain 19 prosenttia on lukutaitoisia, miehistä 49 prosenttia. Liki

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

puolet naisista avioituu alle 18-vuotiaana. Varhaisten raskauksien seuraukset ovat tuhoisia, tilastollisesti yksi nainen 50:stä kuolee synnytykseen. Koulukäisenä naitetut tai kihlatut tytöt joutuvat usein keskeyttämään koulunkäynnin. Ja taustalla ovat paitsi kulttuuriset asenteet tietenkin myös valtava köyhyys.

Verrattuna 2000-luvun alkuun elinolosuhteet Afganistanissa ovat parantuneet, mutta nopean edistymisen jälkeen kehitys on hidastunut. YK:n kehitysohjelma UNDP:n inhimillistä kehitystä mittaavan raportin mukaan elinajanodote on 60,7 vuotta, joka on merkittävästi enemmän kuin 2000-luvun alun arvioitu 44 vuotta. Erityisesti alle viisivuotiaiden lasten kuolleisuus on vähentynyt, ja yli puolessa synnytyksistä on mukana ammattitaitoista henkilökuntaa.

Afganistanin tilastokeskuksen mukaan lähes 40 prosenttia väestöstä elää köyhyysrajan alapuolella. Bruttokansantuote oli vuonna 2016 vain 562 dollaria henkeä kohden, millä Afganistan sijoittui maailman viidentoista köyhimmän maan joukkoon.

Täällä on puhuttu paljon oopiumin tuotannosta, ja tietenkin toivotaan, että se loppuisi, mutta se ei lopu koskaan, ellei löydetä Afganistanin olosuhteisiin sopivia muita viljelykasveja. Oopiumista köyhät viljelijät saavat nopeasti hyvän tulon, mutta esimerkiksi viljakasvien kasvattamisesta ei tahdo tulla heille elinkeinoa, eli pitäisi kerta kaikkiaan kehittää niihin olosuhteisiin sopivia lajeja.

Mutta ihan lopuksi, kun aikakin näyttää nyt loppuvan, haluan sanoa, että me emme voi jättää Afganistania yksin talibanien tai muittenkaan terroristijärjestöjen armoille, vaan meidän tulee jatkaa apua heille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle kumppanuudesta ja kehityksestä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afganistanin islamilaisen tasavallan välillä tehdyn yhteistyösopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 80/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain 1 ja 2 §:n sekä tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuksista annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 81/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 82/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 83/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

17.41 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Haluan kiitellä tätä hallituksen esitystä lopettaa naakan rauhoitus 1. elokuuta 2018 alkaen. Kiittelen siitäkin huolimatta, että naakka eli hakkinen on kotikuntani Sauvon vaakunalintu. En tiedä, mistä syystä tällainen valinta on joskus tehty — naakkahan on itse asiassa haaskalintu — mutta ilmeisesti siitä syystä, että Sauvossa on korkea kirkko ja kirkontornikin, ja naakkahan on kirkon lintu, niin kuin sanotaan.

Naakan siirtäminen rauhoittamattomaksi linnuksi on erittäin tärkeä toimenpide. Viime vuosina naakkakanta on kasvanut voimakkaasti. Naakka aiheuttaa vahinkoja muun muassa tukkimalla savupiippuja ja muita rakenteita, sotkemalla ulosteellaan ympäristöä ja tuhoamalla muiden lintujen pesiä. Naakka aiheuttaa vahinkoja myös maataloudelle. Vahingot painottuvat ilmeisesti erityisesti juuri Lounais-Suomeen. Naakan aiheuttamat haitat ovat kasvaneet, ja suurin osa haitoista ei ole viranomaisten tiedossa, sillä korvaushakemukset ja poikkeuslupan haku ovat vain jäävuoren huippu. Siitä huolimatta osoitetut haitat ovat merkittäviä. Naakan rauhoituksen lopettaminen ratkaisee resursseja säästävällä tavalla monia ongelmia: korvausten maksaminen, turhauttava lupanhaku ja viivettä aiheuttava lupaharkinta jäävät pois.

Arvoisa puhemies! Täytyy tässä vielä kiittää ministeri Leppää laajemminkin metsästystä koskevien asioitten hyvästä hoitamisesta. Hänhän on puuttunut moniin tärkeisiin asioihin muun muassa helpottamalla metsästysaikaa pidentämällä valkohäntäpeuran metsästystä, joka on sinänsä mukava eläin kylläkin mutta erittäin hankala muun muassa maatalouden ja liikenteen kannalta, kun se esiintyy niin runsaana täällä Suomessa.

17.44 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiviranta toi hyvin äsken perusteluja esille, ja tämä on äärimmäisen odotettu hallituksen esitys maakunnissa. Ottaen huomioon ne haitat, joita tuolla niin elinkeinolle kuin asutukselle, kaikelle arjelle naakat ovat aiheuttaneet, tuo korvaustaso on todellakin vain jäävuoren huippu. Siltä osin tämä ongel-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

ma ja tämä taloudellinen rasite, mitä on ollut vahinkojen korvaamisessa, eivät ole sillä tavalla tasamittaisia, koska korvausta tai myöskään poistolupaa Varsinais-Suomen elylyt ei aina olla kyllä varmastikaan oltu valmiita hakemaan ja ollaan kärsitty siitä haitasta.

Nyt ollaan sitten pääsemässä tilanteeseen, jossa voidaan 1.8. jälkeen naakkaa lopettaa ja sitä kautta myöskin saada elinturvallisuuteen huomattava lisäys, kun puhutaan kotieläintiloista, joissa naakka myöskin saastuttaa elinturvallisuuden raaka-aineita kotieläintaloudessa. Myöskin kun mietitään, nyt kun kesäaika katsotaan, kesätoreja eri puolella Suomea, niin kyllähän se naakka siellä ihan selkeästi on sellainen terveysriski meille kaikille. Jotta tämä nähdään kokonaisvaltaisena asiana, niin nämä asiat pitää ottaa tasavertaisesti huomioon.

Sitten kun miettii sitä tosiasiaa, millä tavalla tämä voidaan myöskin tulevaisuudessa huomioida kiinteistöjen tämmöisenä likahaittana, niin kyllähän se kaupunkikuvaa myöskin paljon parantaa, kun voidaan näitä hätistä pois ja lopettaa.

Tosiasia on, että lausunnoissa on tullut myöskin toisenlaista näkökulmaa tähän asiaan, mutta kun ajatellaan näitä kaikkia argumentteja, mitkä äsken tässä kertosin, niin me olemme kyllä nyt hyvän hallituksen esityksen saamassa valiokuntaan ja varmasti tästä nopealla aikataululla mietintö saadaan.

17.46 Eero Reijonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Luonnonsuojelulla on oma arvonsa. Totean vaan, että me maaseudun ihmiset olemme aina olleet luonnonsuojelijoita mutta tiedämme hyvin sen, että jos kannat kasvavat kohtuuttoman suuriksi, niin niitä tulee sitten myös poistaa ja pitää olla kyky ratkaista ongelmat.

Tämä hallituksen esitys on erinomainen ja erittäin kannatettava. On päästy vihdoin asiassa eteenpäin. Toki jo aikaisemmin on ollut mahdollisuus poistaa naakkoja, jos vahinko kohdistuu rakennukseen tai pihapiiriin, näin on, mutta nyt tämän lain kautta tietysti avautuu aivan erilainen mahdollisuus saada tämä kanta järjestyksensä, jos näin suoraan sanotaan.

Nykytilan arvioinnissa on selkeästi tuotu esille se, että kanta on kasvanut voimakkaasti 2000-luvulla. Parimäärä on ollut vuoden 2010 alussa jopa 110 000 pesivää paria. Kanta on todella runsas. Muistan hyvin itse, kun olen ollut pitkään riistanhoitoyhdistyksen puheenjohtajana omassa kotikunnassani, että hygieniahaitat ovat kirkonkylillä erittäin voimakkaita ja varsinkin niillä alueilla, joilla on ollut meijeritoimintaa, myllytoimintaa, naakkoja on erittäin paljon. Ne ovat kyllä kaikkien tautien levittäjiä, ja sitä taustaa vasten tämä ratkaisu on nyt hyvä.

On myös huomioitava se, että korvauksia on vuosittain maksettu yli 400 000, ja tuntuu aivan siltä, että eihän tässä ole mitään järkeä. Samanaikaisesti, jos joku naakka on kuollut jossakin ja on todettu, että on tapahtunut rikos, siitä on tullut 101 euron sakko. Lainsäädännön osalta on todettava se, että paljon on vielä edelleenkin tehtävissä. Torjuntatoimenpiteistä on todettu täällä, että ne eivät ole riittäviä, että ei ole kantaa pystytty tyydyttävällä tavalla rajoittamaan, ja se on erittäin, erittäin hyvä, että tässä nyt on uusi avaus tehty.

Haluan kuitenkin tässä vaiheessa nostaa vähän muitakin asioita suojelun osalta esille, kun on mahdollisuus. Nyt naakan osalta on päästy eteenpäin, ja tästä erityiskiitos tietysti ministeri Lepälle. Kun ministeriössä varmasti luetaan näitä meidän puheenvuorojamme, näin uskon ja toivon, niin minusta olisi korkea aika puuttua myös tähän merimetsokantaan, joka alkaa olla osassa rannikkoseutuja luonnon pilaaja, maiseman pilaaja. Tässäkin asiassa minusta olisi hyvä päästä eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Samoin tiedän sen, että valkoposkihanhikanta on kasvanut suureksi, ja kun se ei tunne kovin hyvin noita rajoja ja lentää Suomen rajojen ulkopuolelle, niin metsästys on välittömästi mahdollista. Tässäkin asiassa olisi hyvä saada yhtenäinen käytäntö Euroopan unionin alueella, koska meidän olemme niin kuin yhteisö tässä Euroopan unionissa. Minusta näitten suojeluasioittenkin osalta on korkea aika päästä yhtenäiseen käytäntöön.

Toki lopuksi toivon, kun karhukannat tuolla Itä-Suomessa ovat kasvaneet poikkeuksellisen suuriksi, että ministeriö käyttää valtaansa ja antaa riittävän määrän karhulupia, että riistaeläimiä voidaan näillä alueilla metsästää myöskin jatkossa.

17.50 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ja olen erittäin tyytyväinen, että metsästyslakia tullaan nyt tällä metsästyslain muutoksella muuttamaan niin, että naakka lisätään rauhoittamattomien lintujen luetteloon eli ylisuureksi paisunutta naakkakantaa päästään vihdoinkin harventamaan ilman nykyistä byrokratiaa. Paikallisesti jopa erittäin suureksi paisunut naakkakanta aiheuttaa toki monille meille harmia ja haittaa, mutta etenkin maataloilla naakkakanta aiheuttaa taloudellisia tappioita esimerkiksi nokkimalla paaleja ja nostamalla tuotantokustannuksia monin eri tavoin, etenkin kun tuotantotiloja joudutaan suojaamaan erittäin röyhkeiksi oppineilta naakoilta.

Harmin, haitan ja taloudellisten kustannusten lisäksi pahimmillaan naakkojen todella suuret paikalliset kannat luovat aidon tautiriskin ja sitä kautta myös toimeentuloriskin. Elintarvikkeisiin naakkojen levittämät taudit eivät ole päässeet, mutta huomattavia lisäkustannuksia niistä on elintarvikeketjulle tullut.

Arvoisa puhemies! Naakat eivät ainoastaan sotke ja aiheuta tautivaaraa maataloilla. Viimeksi viime viikolla eräs lihakarjankasvattaja kertoi vastasyntyneen vasikan kimppuun hyökkänneistä naakoista. Naakat hyökkäsivät tarhaan syntyneen emolehmän vasikan kimppuun ja pyrkivät nokkimaan vielä puolustuskyvyttömän vasikan pehmeitä sorkkia ja silmiä.

Naakka ei siis ole kovin sympaattinen eläin, vaikka onkin Sauvon vaakunaeläin, niin kuin edustaja Kiviranta täällä aikaisemmin meille kertoi. Toki vasikat harvemmin syntyvät laiturille, mutta kun näin käy, niin etenkin Uudellamaalla ja Varsinais-Suomen alueella tämä ylisuureksi paisunut naakkakanta on todellinen riesa.

Toki tämän naakkariskinkin takia pyritään aina siihen, etteivät vasikat synny laiturille, ulkotarhoihin tai tiloihin, joihin naakat pääsevät tunkeutumaan, mutta kun kyse on luonnon rytmeistä, tässä ei aina onnistuta, ja siksi on erittäin tärkeää, että ylitieheitä naakkakantoja nyt päästään entistä pienemmällä byrokratialla harventamaan.

Tämä lakimuutos on erittäin tervetullut ja kauan odotettu. Hyvä, että se nyt etenee.

17.52 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kuolemanlintu, niin kuin naakka ennen tunnettiin, on tänä päivänä hyvinkin yleinen isolla alueella. Suomessa taitaa pesiä reilusti yli 100 000 naakkaparia tänä päivänä, ja erot ovat alueellisesti merkittäviä. Itse asiassa jossain määrin olisi ehkä syytä jatkossa pohtia myös sentyyppisiä ratkaisuja, että tällaiset päätökset eivät olisi enää koko Suomea kattavia taikka niin isoja alueita kattavia, vaan mieluummin ehkä pohtia sitten alueellisia ratkaisuja, jos oikeasti koetaan niin, että jollain alueella naakkoja kaivattaisiin lisää, sillä isolla alueella niitä ei todellakaan ole pitkään aikaan kaivattu. Ja jos naakan, kuolemanennelinnun, vaikutus olisi sellainen kuin sen aikanaan harvalukuisempaan uskottiin olevan, niin en minäkään enää tätä puhettani pitäisi, sillä joka päivä satoja naakkoja näen oman kotipiirini ja kirkonkylämme ympäristössä.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Minuun otti yhteyttä ensimmäisen kerran 2010-luvun alkupuolella loppilainen maanviljelijä Aulis Nikkola, joka totesi, että nyt tähän täytyisi saada joku muutos. Tein silloin kirjallisen kysymyksen asiasta, mutta ympäristöministeri Niinistö ei katsonut tarpeelliseksi ryhtyä toimenpiteisiin asian kanssa. Viljasatoa, kymmeniä hehtaareja hetkessä, naakat tuhosivat, tuhosivat myös rehupaaleja, tuhosivat vanhan kirkon katon, monien muiden kirkkojen ja vanhojen rakennusten kattoja, piippuja, hormoneja — puhumattakaan sitten siitä ulostemäärästä, mitä esimerkiksi ympäristöön tuli. Mietin, että antaa tilanteen olla — Niinistöltä, vihreiden Niinistöltä, ei ollut lupa odottaa muutosta tilanteeseen. Uusin tämän kysymyksen tänä hallituksen alkutaipaleella, ja silloin asia alkoi saada myös myönteisempää, vihreää valoa, kiitos ympäristöministeri Tiilikaisen ja maa- ja metsätalousministeri Lepän, ja nyt meillä on käsittelyssä esitys, jossa naakkaa esitetään poistettavaksi rauhoitettujen eläinten ja lintujen listalta. Toki tämä normaali pesintäaikainen rauhoitus edelleen, tämänkin jälkeen, säilyisi.

Edustaja Reijonen piti erinomaisen puheenvuoron, ja melkein olisin voinut todeta, että yhdyn siihen, ja päättää oman puheeni siihen. Siinä oli juuri se, mikä meillä maaseudulla ihmisten henki tänä päivänä on. Me ymmärrämme ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun, mutta kohtuus kaikessa, ja siitä tässäkin asiassa on ollut kyse. Ja yhdyn kyllä siihenkin huomioon, että esimerkiksi merimetsot ovat seuraava, voisi sanoa, vitsaus. Ne ovat leviämässä jo eteläisen Suomen järville, ja nähtäväksi jää, missä vaiheessa tuhot alkavat olla samantaisia kuin saaristossa. Nyt olemme jo valitettavasti nähneet tilanteita, joissa ihmiset ovat ottaneet oikeuden omaan käteensä, mitä en tietenkään ole kannattamassa enkä suosittele, mutta se kuvaa sitä tilannetta, turhautuneisuutta siihen, että ei ole laillisia mahdollisuuksia puuttua siihen, että vaikkapa oma mökkisaari tuhoutuu vuoden sisällä täydellisesti. Sitten myös hanhet ja muut ovat merkittävästi lisääntymässä.

Sen takia ehkä itse halusin tämän puheenvuoron pitää, että halusin kiittää Aulis Nikkolaa, joka herätti minun ajatteluni ja huoleni tähän — en ollut siihen sillä tavalla kiinnittänyt huomiota, vaikka hevosen selässä monet kerrat naakkaparvia katsellut olenkin. Toinen syy oli se, että meidän pitäisi miettiä tällaisia alueellisia ratkaisuja, että voisi olla niin, että puretaan isolta osin esimerkiksi rauhoituspäätös, ja jos on tarpeen, niin joku alue voitaisiin jättää, jos koetaan niin, että siellä esimerkiksi populaatiot eivät ole riittäviä ja kestäviä. Enkä usko, että itse asiassa kukaan maaseudun ihminen menee naakkaa tappamaan, jos kuolemanlintuja yksittäisiä pareja silloin tällöin taivaalla näkyy lentämässä.

Haluan antaa kiitosta keskustalaisille ministereille, maatalousministeri Lepälle ja ympäristöministeri Tiilikaiselle, toimeen tarttumisesta. Tämä laki on tulossa voimaan jo elokuussa. Eli kun tämän poikaskauden rauhoitusaika päättyy, niin pystytään pitämään huoli, että vanhat rakennukset, uudet rakennukset säilyvät, mutta myös, että meidän maatalouden sadot säilyvät meidän ruoaksemme.

17.58 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Olen edustaja Heinosen kanssa täysin samaa mieltä kuten edustaja Reijosenkin kanssa edeltävien puheenvuorojen osalta. Pyysin puheenvuoron sen takia, että kiitän edustaja Heinosta tästä puheenvuorosta sikäli, että hän erittäin hyvin kuvasi tilanteen, jossa monilla alueilla ollaan. Tilanne pahimmillaan on juuri niin dramaattinen kuin edustaja hyvässä puheenvuorossaan kuvasi. Lisätään tähän vielä se, että ymmärrän kyllä senkin, että sellaisten, jotka eivät asu siellä tai eivät ole kokeneet tämän ylisuuren naakkakannan aiheuttamia ongelmia, on ehkä vaikea ymmärtää tämän ongelman sisältöä ja laajuutta, minkä se paikallisesti ja alueellisesti aiheuttaa. Se saattaa olla

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

jopa yhden tilan kokema ongelma. Naakat voivat parvessa lentää pitkänkin matkan takaa ruokailemaan, häiritsemään yhden tilan tuotantoa ja toimintaa. Se saattaa aiheuttaa hyvin paikallisen ongelman, joka tälle kyseiselle tilalle tai teollisuuslaitokselle, niin kuin Reijonen kuvasi, esimerkiksi meijereille, on erittäin hankala nykytilanteessa.

Mutta hyvä on myös korostaa toki sitä, niin kuin edustaja Heinonen otti esille kuten myös edustaja Reijonen, että kyse ei nyt suinkaan ole yhden lajin hävittämisestä vaan siitä, että kantaa pystytään nykyistä paljon, paljon paremmin ja joustavammin säätelemään. Naakalle on varmaan oma paikkansa suomalaisessa ekosysteemissä tulevaisuudessakin, mutta näitä paikallisesti ylisuuria, ylitiheitä kantoja, jotka aiheuttavat erittäin suuria ongelmia, pitää pystyä ja päästä harventamaan nykyistä paljon helpommilla tavoilla.

18.00 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Metsästyslain muutos tähän suuntaan, mitä hallituksen esitys esittää, on erittäin hyvä ja perusteltu.

Suomessa on paljon sellaisia lajeja, joita voitaisiin metsästää sillä keinoin, että oikeastaan luonto ei siitä ollenkaan kärsisi, päinvastoin. Naakka on hyvä esimerkki siitä, että sen kanta on aivan räjähdysmäisesti kasvanut. Samoin on käynyt, kuten tässä keskustelussa on noussut esille, esimerkiksi merimetsolle, jonka tekemät valtavat vahingot alkavat näkyä. Jokainen on esimerkiksi käynyt laivamatkalla Tukholmassa. Matkalla näkee saaria, mitkä ovat kuolleet käytännössä pystyyn. Kaikki puusto on tuhoutunut, ja se aiheuttaa korvaamattomia vahinkoja, koska luonnon toipuminen näillä alueilla kestää valtavasti pitkään.

Toivon, arvoisa puhemies, että Suomessa päästäisiin vihdoinkin siihen tasapainoon metsästysasioissa, että me voisimme aidosti hoitaa kantoja. Meillä on hyvänä esimerkkinä vaikka tuo susikannan hoito. Meidänhän on annettu ymmärtää, että susi on uhanalainen eläin, vaikka se ei sitä missään nimessä ole. Pitää muistaa, että Uralin länsipuolella on valtava susipopulaatio, ja Suomi on alueen tällä reunalla, läntisellä reunalla, aluetta, jolla susia on valtavasti paljon, ellei riittävän paljon, joidenkin mielestä paikallisesti aivan varmasti ihan liikaankin.

Näissä metsästysasioissa pitäisi heittää turha kiihkoilu pois ja päästä järkevään kantojen hoitoon, mikä on ainoa oikea tapa. Metsästäjät tässä asiassa kantavat varmasti vastuunsa, osaavat työnsä, ja ennen kaikkea meillä löytyy metsästäjäjärjestöistä ja myös muilta eri tahoilta ja tietenkin ministeriöstä erittäin hyvää osaamista tällä alueella. Miksi emme sitä hyödynnä? Valitettavasti moni laji on merkitty Euroopan unionin luontodirektiivin uhanalaisten listalle, vaikka ei sinne kuulukaan, ja se on aiheuttanut sen tilanteen, mikä meillä Suomessa on esimerkiksi suurpetojen osalta. Toivon tässä asiassa järkevyyttä.

Tämä hallituksen esitys on hyvä ja erittäin kannatettava.

18.02 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on ollut hyvää keskustelua asiasta, jossa järki lopulta on voittamassa, ja pääsemme harventamaan naakkakantoja niillä alueilla, missä ne aiheuttavat tuhoa ja ovat ongelmaksi niin vanhoille rakennuksille kuin uudemmille rakennuksille ja, niin kuin täällä on tuotu esille, myös ruokataloudelle ja maanviljelylle ja monelle muulle.

Mutta oikeastaan tämän keskustelun yhtenä viestinä pitäisi olla se, että meidän pitäisi myös etsiä joustavampia keinoja näissä tapauksissa, kun esimerkiksi rauhoitus toimii, ja on ehkä tarpeen maanlaajuisestikin olla helpompia keinoja päästä poistamaan ongelmayksilöitä taikka ongelmipopulaatioita. Tässä ei puhuta pelkästään yksilöistä vaan isommista-

kin ryhmistä, ja tämä tuska oli nimenomaan se, jota esimerkiksi loppilainen maanviljelijä Aulis Nikkola niskassaan kantoi pitkään.

Meillä Lopella naakkakannat ovat olleet erittäin rajuja jo ehkä noin parinkymmenen vuoden ajan — ainakin, mitä itse muistan. Tänä aikana tuhot ovat olleet mittavia: vanhan kirkon katto on uusittu ainakin pariin kertaan, ja siinä osatuhojana ovat olleet runsaat naakkakannat. Jo silloin ehkä olisi ollut paikallaan löytää tällaisia keveämpiä keinoja lähteä puuttumaan alueellisesti erittäin runsaaseen populaatioon. Ja kun katsoin tuossa vanhoja kirkkoja, esimerkiksi Turussa on jouduttu tekemään poikkeuksellisia ratkaisuja vanhoihin rakennuksiin niiden suojaamiseksi tällaisten nopeasti kasvavien lintulajien haitoilta, ja silloin pitää etsiä niitä keinoja. Aika paljon puhutaan vaikkapa susista taikka muista tämän-tyyppisistä ongelmayksilöistä, mutta pitäisi pystyä puhumaan myös ongelmapopulaatioista, mitkä saattavat olla paikallisesti erittäin tuhoisia.

18.04 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Naakasta vielä sen verran, että tilanne, mikä on Suomessa kehittynyt, näkyy esimerkiksi kotikunnassani Ilomantsissa, taajamassa. Jokainen tietää, että varis on kulttuurieläin, se hakeutuu ihmisten pariin saadakseen hankittua helpommin ravintonsa, aivan luonnollista, mutta kotikunnassani on käynyt niin, taajamassa ainakin, että siellähän naakat ovat vallanneet alan ja varis on joutunut väistymään. Vanha kaveri varis on joutunut tällä kertaa antamaan tietä naakalle. Se ei sinänsä meikäläistä häiritsisi yhtään, mutta ongelma tulee siitä, että niiden käyttäytyminen on joskus äärimmäisen aggressiivista, kuten edustaja Heinonen hyvin kuvasi tilannetta, ja tähänkin on syytä puuttua.

Tämän takia meidän suomalaisten pitäisi tässä asiassa tulla järkiimme. Tämä susiesimerkki on erinomaisen hyvä. Kymmeniä läheltä piti -tilanteita on ollut susien kanssa viime vuosien aikana. Silti meillä annetaan ymmärtää Luonnonvarakeskuksesta, ettei ole mitään ongelmaa. Pitääkö jonkun lapsen menettää henkensä, että alamme pikkuhiljaa uskoa, että tilanne on vakava? Susi kuuluu villiin metsään, siellä se saa juosta aivan vapaana ja hankkia ravintonsa, mutta kun se piha-alueella liikkuu, niin sinne se ei kuulu ollenkaan.

Siinä keskustelussa, mitä nyt on viime aikoina käyty julkisuudessa erilaisten eläinkantojen, riistakantojen, hoidosta taikka siitä, onko joku eläin rauhoitettu peräti kokonaan luonnonsuojelulain nojalla, pitää Suomessa päästä sivistyneelle tasolle. Meillä on luonnonsuojelu mennyt sellaisiin mittasuhteisiin, että tuntuu, että joka ainoa lajike pitää suojella, vaikka kannan sääntely olisi ainoa keino hoitaa asia järkevään kuntoon.

Esimerkkinä voin mainita vaikka karhun. Meille suomalaisille on syötetty, että se on sellainen mukava Nalle Puh, jonka kanssa on mukava elää ja olla. Tilanne on juuri päinvastoin. Ystäväni kertoi tapauksen, jossa karhu tuli pihamaahan, kun kerättiin mansikoita pellolta. Karhu söi toiselta puolen puutarhapenkkiä mansikoita, ja ihmiset olivat toisella puolella sitä puutarhapenkkiä. Eihän siinä ole mitään järkeä. Se on välitön hengenvaaratilanne, varsinkin jos sattuu olemaan karhulla pennut lähellä. Se on välitön hengenvaaratilanne, ja tällä vain leikitään.

Kuinka monen ihmisen pitää vielä menettää henkensä, että uskotaan pikkuhiljaa, että tässä ei ole enää mitään järkeä? Kannat ovat räjähtäneet käsiin, ja metsästys tuntuu kohta olevan rikos sinänsä, jos joku sitä harrastaa. Kävin tuossa viikonloppuna erään ihmisen luona Kainuussa, ja siellä heidän alueellaan on susia niin paljon, että lapset eivät illalla uskalla mennä yksinään ulos. Heillä on ulkonaliikkumiskielto. Ei saa mennä yksin leikki-

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

mään ulos kaverien kanssa, samanikäisten lasten kanssa, pitää olla joku vanhempi mukana, että saa leikkiä, että on turvallista.

Jatkuvat susivierailut pihamaassa kielivät siitä, että tämä homma on karannut käsistä. Luonnonsuojelijat meillä puhuvat siitä, että pitää suojella näitä eläimiä. Ei tässä suojella mitään muuta kuin ihmisen itsekästä ajattelutapaa omasta aatemaailmastaan. Kyllä näitä kantoja pitää pystyä suojelemaan, totta kai, mutta niitä pitää pystyä myös säätelemään niin, että ylimääräiset poistetaan ja varsinkin ne eläimet, jotka eivät lajityypillisesti käyttäydy. Esimerkiksi susi ei varmasti käyttäydy lajityypillisesti, jos tulee pihamaihin [Puhemies koputtaa] lapsia häiritsemään.

Tässä asiassa on Suomi karannut aivan väärille urille, ja toivon, että tässä pikkuhiljaa järki löytyisi.

18.08 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käytetty äärimmäisen hyviä puheenvuoroja, ja nimenomaan tässä nyt kokonaisuudessaan järki voittaa. Tässä nähdään se kokonaisuus, millä tavalla me voimme näitä superkantoja ruveta rankaisemaan ja vähentämään niin, että niistä ei todellakaan olisi elinkeinolle enää jatkossa niin isoa haittaa. Myöskin se on tosiasia, että aika nopealla aikataululla tässä ministeri Tiilikainen ja ministeri Leppä ovat ottaneet asian hoitaakseen, ja nyt me täällä hoidamme tämän eduskunnassa niin, että tämä 1.8. alkaen on mahdollista.

Täällä muun muassa edustaja Heinonen on pitänyt kyllä äärimmäisen hyviä, yksityiskohtaisia puheenvuoroja haitta-asteesta, toimenpiteistä — monet muutkin edustajat — ja täytyy vain todeta vielä se, että me voimme tulla siihen tilanteeseen myöskin jatkossa, että me joudumme miettimään sitä, millä tavalla tämä metsästyslain piiriin siirretty naakka sitten saadaan laajemmalti esiintymisalueeltaan kitkettyä pois, koska tämä pesimäaikaarauhottus kuitenkin tänne vielä jää, mikä on tietysti myöskin luonnon ekologian kannalta hirveän tärkeätä.

Mutta tosiasia on, että tässä on myöskin iso riski ollut. Onneksi ei ole tapahtunut mitään merkittävää elintarvikeeturvallisuudelle näistä eläintaudeista, joita myöskin luonnonvaraiset eläimet liikuttavat tuonne kotieläintiloille. Tässä on ollut käsissä ihan merkittävä, iso riski, ja myöskin tätä me nyt lähdemme torjumaan. Ja täytyy muistaa se, että eivät myöskään ne elinkeinon yrittäjät, jotka ovat paljon olleet yhteydessä tästä asiasta näiden vuosien aikana, halua täysin poistaa naakkaa, siis luonnon ekologiajärjestelmästä. Mutta se on tosiasia, että haitta pitää pystyä kitkemään pois.

No, tietysti tälläkin hetkellä on ollut monenlaisia erilaisia mahdollisuuksia — on koetettu ääniefekteillä saada niitä pois sieltä — mutta niin kuin ymmärrätte, luonnoneläin myöskin tottuu erilaisiin häiriötekijöihin ja tulee uudestaan ja uudestaan, ja edelleen se sama asuinsija siinä säilyy.

Sitten kun ajatellaan sitä korvaussummaa, mitä nyt on korvattu vahinkoja, reilut 400 000, niin se on tosiaan vain jäävuoren huippu. Jos tämä olisi kulminoinut ja päässyt jossain kohtaa vakavasti kotieläintilojen eläintautipainetta kasvattamaan, niin meille olisi tullut isoja ongelmia siitä, miten vakuutusturvat olisivat sitten kattaneet maitotilan tai naudanlihatilan taikka kenenkä tahansa toteutuneet vahingot.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

10. Hallituksen esitys eduskunnalle lukiolaiksi sekä laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 41/2018 vp
Lakialoite LA 48/2015 vp, 37/2016 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.6.2018 pidettävään täysistuntoon.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle yksityistieläiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi Hallituksen esitys eduskunnalle yksityistieläiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 147/2017 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 147/2017 vp
Hallituksen esitys HE 11/2018 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 13/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.6.2018 pidettävään täysistuntoon.

12. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2017

Kertomus K 7/2018 vp
Valiokunnan mietintö UaVM 6/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.6.2018 pidettävään täysistuntoon.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin ja Business Finland Oy:n tehtäviin ja toimivaltaan liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 66/2018 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 10/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 13.6.2018 pidettävään täysistuntoon.

14. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 13.6.2018 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.11.

Pöytäkirja PTK 64/2018 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen